

MASTEROPPGAVE

Emnekode: SO330S

Navn på kandidat: Reidun Sundstrøm

Hvordan påvirke beslutninger i velferdspolitik?

En studie om bruken av tradisjonelle og moderne innflytelseskanaler for påvirkning i velferdspolitik.

How to influence decisions in welfare policy

A study of traditional and modern channels for influence.

Dato: 15.11.2017

Totalt antall sider: 101

SAMMENDRAG

Hensikten med denne masteravhandlingen er å undersøke hvordan folk bruker de innflytelseskanalene som finnes for å få innflytelse og påvirke i politikktutforming innenfor velferdspolitik. Engasjement for velferdspolitik er også et tema som omtales.

Studiens problemstilling knytter seg til hvordan folk bruker de innflytelseskanalene som finnes for å påvirke, hvilke innflytelseskanaler som brukes, og hva som kan forklare bruken av innflytelseskanaler. Det er også fokus på om de nye og moderne innflytelseskanalene for påvirkning har overtatt for de mer tradisjonelle, eller om de fungerer som et tillegg når det gjelder innflytelse i politikktutforming.

I studien sammenlignes tre forskjellige politikkområder innenfor velferdspolitik, alderspensjon, helsepolitik og innvandringspolitik for å få et bilde av engasjement og påvirkning innenfor velferdspolitik på generelt grunnlag. Politikkområdene er forskjellige med hensyn til utforming, samt hvilke innflytelseskanaler som kan brukes og som det er naturlige å benytte seg av.

Ulike tidligere studier og teori legges til grunn for de funn som presenteres, og det sees på egenskaper ved innflytelseskanalene, egenskaper ved politikkområdene, og egenskaper ved borgere, samt samspillet mellom disse, som mulige forklaringsfaktorer for de funn som presenteres når det gjelder forsøk på å påvirke og få innflytelse.

Studiens funn viser at bildet er sammensatt, det er ulikt engasjement og ulik grad av forsøk på påvirkning blant utvalget innenfor de tre politikkområdene, og i studien presenteres mulige årsaker til dette.

TAKK

Arbeidet med masteroppgaven har vært veldig lærerikt, men samtidig arbeidskrevende, og jeg ønsker å rette en takk til de som har vært avgjørende for at jeg har fått denne oppgaven ferdig.

Jeg vil først av alt få rette en stor takk til min veileder Jill Beth Otterlei for god veiledning gjennom hele oppgaven. Takk for alle gode tilbakemeldinger og innspill, og gode råd på veien, og for at du alltid har tatt deg tid til å svare på de spørsmål jeg har hatt.

Deretter må jeg få takke alle mine informanter som har stilt opp og latt seg intervju. Uten dere hadde det ikke blitt en studie, takk også for nyttige innspill i forbindelse med intervjuene. Jeg vil i denne sammenhengen også takke de som har hjulpet til å formidle og sette meg i kontakt med informanter.

Til sist vil jeg få takke venner og familie, for oppmuntrede ord og støtte, spesielt vil jeg trekke frem Solveig i denne sammenhengen, som også har tatt seg tid til gjennomlesning av oppgaven.

Reidun Sundstrøm, høsten 2017

Hvordan påvirke beslutninger i velferdspolitik?

En studie om bruken av tradisjonelle og moderne innflytelseskanaler for påvirkning i velferdspolitik.

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	iv
KAPITEL 1, INNLEDING	1
1.1. Innledning og valg av tema.	1
1.2. Problemstilling;	4
1.3. Kort om oppgavens oppbygging.	4
1.4. Begrepsavklaring.	4
KAPITEL 2.	5
BESKRIVELSE AV ULIKE INNFLYTELSESKANALER.	5
2.1. Ulike innflytelseskanaler i politikk.	5
2.1.1. Direkte og indirekte innflytelse.	5
2.1.3. Den korporative kanalen:	6
2.1.4. Mediekanalen:	7
2.1.5. Aksjonskanalen:	7
2.2. Indirekte/representative og direkte kanaler.	8
KAPITEL 3	9
PRESENTASJON AV TRE ULIKE POLITIKKOMRÅDER.	9
3.2. Hvordan utformes politikken som føres innenfor saksfeltet alderspensjon?	10
3.3. Helsepolitikk, herunder helsevesenet.	11
3.4. Hvordan utformes politikken innenfor helsepolitikk?	12
3.5. Innvandringspolitikk og velferdspolitikk.	14
3.6. Hvordan utformes politikken som gjelder innvandring og velferd?	15
KAPITEL 4. TIDLIGERE FORSKNING OG TEORI.	17
4.1. Innledning.	17
4.2. Tidligere forskningsbidrag	17
4.2.1. Dagsorden og sakseierskap.	18
4.3. Bruken av innflytelseskanaler.	18
4.3.1. Sosiale medier	20
4.3.2. Oppsummering.	20
4.4. Egenskaper ved kanalene.	21
4.4.1. Synlighet.	21
4.5.1. Kompleksitet	22
4.6. Egenskaper ved borgere;	23
4.6.1. Individualisme, og ensaksdeltakelse.	23
4.6.2. Borgere og engasjement.	24
4.6.3. Alder og kjønn.	24
4.6.4. Kunnskap og kompetanse hos borgere.	25
4.6.5. Personlig erfaring og engasjement.	25

4.7.Studier og teoretiske begreper med særlig relevans for denne studien	26
4.8.Innflytelseskanaler; indirekte/representative og direkte kanaler	26
4.9.Ensaksdeltakelse/individualisme og kompleksitet.	28
4.9.1.Individualisme og ensaksdeltakesle.	28
4.9.2.Komplekse saker- lavt engasjement.	28
4.10.Engasjement og påvirkning.	29
4.11.Avslutning og forskningsspørsmål.	30
KAPITEL 5, METODE.....	31
5.1.Kvalitativ metode	31
5.2.Utvalget, utvalgskriterier og hvordan utvalget ble skaffet til veie.	31
5.3.Hvordan fant jeg informanter.	32
5.4.Gjennomføring av intervjuene.	33
5.4.1.Generelt om intervjuene og intervjusituasjonen.....	35
5.4.2.Digital opptaker.....	35
5.4.3.Hvor foregikk intervjuene.	36
5.5.Etikk og egen forskerrolle	36
5.6.Transkribering, koding kategorisering.	38
KAPITEL 6, HOVEDFUNN	41
6.1.Samfunnsengasjement.	41
6.2.Valgkanalen (stemmegivning og partier)	41
6.2.1.Nesten alle stemmer, men få er medlem av partier.	41
6.3.Fagforeninger	42
6.4.Tradisjonelle medier og sosiale medier.	42
6.4.1.Skepsis til medier og forsiktighet i bruk av sosiale medier.....	43
6.5.Boikott, demonstrasjoner, underskriftskampanjer.	44
6.6.Alderspensjon og pensjonspolitikk	44
6.7.Helsepolitikk	45
6.8.Innvandringspolitikk.	45
6.8.1.Polarisert debatt rundt innvandringssspørsmål.	46
6.9.Ingen forskjell mellom kjønn.	46
KAPITEL 7, ANALYSE AV FUNN	47
7.1.Innledning.....	47
7.2.Alderspensjon.....	47
7.3.Valgkanalen og den korporative kanalen.	48
7.4.Indirekte/representative kanaler sammenlignet med direkte kanaler.	49
7.5.Mulige årsaker til lav grad av påvirkning.	50
7.5.1.Mangel på engasjement.	50
7.6.Engasjement og påvirkning henger sammen.....	51
7.7.Hvorfor så lavt engasjement?	51
7.7.1.Politikken er for komplisert.....	51
7.7.2.Dagsorden; Saksfeltet er ikke fremtredende i nyhetsbildet.....	53
7.7.3.Alder.....	53
7.7.4.Mangel på individualisme og ensaksdeltakelse.	54
7.7.5.Oppsummering.	54

7.8.Helsepolitikk	55
7.9.Valgkanalen og den korporative kanalen.	55
7.10.Indirekte representative kanaler sammenlignet med direkte kanaler.	56
7.11.Større engasjement, men lite forsøk på påvirkning.	58
7.11.1.Forhold mellom engasjement og påvirkning.	59
7.11.2.Personlig erfaring.	59
7.11.3.Individualisme og ensaksdeltakelse	60
.....	60
7.11.4.Kompleksitet	61
7.11.5.Oppsummering.	61
7.12.Innvandringspolitikk	62
7.13.Forholdet mellom engasjement og påvirkning.	62
7.14.Ulike påvirkningskanaler som brukes.	63
7.14.1.Valgkanalen.....	63
7.14.2.Ulike interesseorganisasjoner og den korporative kanalen.	63
7.14.3.Sosiale medier.	64
7.14.4.Synlighet.....	65
7.16.Mulige årsaker til bruk av ulike kanaler.....	66
7.16.1.Dagsorden; Saksfeltet er fremtredende i medier og sosiale medier.	66
7.16.2.Mange organisasjoner er engasjerte i saksfeltet.	67
7.16.3.Individualisme og ensaksdeltakelse.	68
7.16.4.Kompleksitet.	68
7.16.5.Oppsummert.	68
7.17.Systematiske sammenligning i lys av politikkområdenes egenskaper.....	69
7.17.1.Engasjement og påvirkning.	70
7.17.2.Kompleksitet	70
7.17.3.Individualitet og ensaksdeltakelse vs langsiktighet.	71
7.17.4.Dagsorden.....	72
7.17.5.Media og sosiale medier.....	72
7.17.6.Personlig erfaring.	73
7.17.7.Sammenfatning.....	73
7.18.Kort om indirekte/representative kanaler vs direkte kanaler.	73
7.19.Velferdspolitik generelt.....	74
7.19.1.Oppsummering.	75
KAPITEL 8, AVSLUTNING.	76
8.1.Gjennomførelsen av studien, svakheter og styrker.	76
8.1.1.Valg av politikkområder.....	77
8.1.2.Mange politikkområder og mange innflytelseskanaler.	77
8.1.3.Omfattende politikkområder.	77

8.1.4. Innvandringspolitikk et ”diffust” tema.....	78
8.2. Nye problemstillinger og spørsmål til videre forskning.....	78
8.2.1. Sosiale medier.	79
8.2.2. Helsepolitikk.	80
8.2.3. Alderspensjon.....	80
8.3. Avsluttende kommentarer.	81
8.3.1. Det store bildet; er velferdspolitikken viktig for folk flest?.....	81
8.3.2. De ”enkle” kanalene er de som brukes?.....	82
8.3.3. Vanskelig å nå igjennom som enkeltmenneske.....	82
8.3.4. Hva kan min studie bidra til?	84
Litteraturliste:	85
VEDLEGG 1.....	88
VEDLEGG 2.....	92
VEDLEGG 3.....	93

KAPITEL 1, INNLEDING

1.1. Innledning og valg av tema.

Alle personer i et samfunn berøres av den politikken som til enhver tid gjør seg gjeldene på ulike felt. Politikk har dermed en stor inngripen i personers liv og er en stor del av folks hverdag. Politikk kan engasjere, men samtidig er det slik at ikke alle er like opptatt av politikk. Det er derfor interessant å studere folks interesse, ønske om innflytelse og engasjement rundt politikktutforming nærmere.

I de senere år ser man at det har vært stort fokus på politikk som omhandler velferdsordninger, for eksempel i forbindelse med den kommende "eldrebølgen". Slike velferdssaker er med på å holde aktualiteten for velferdspolitikken oppe. I og med at alle personer på en eller annen måte berøres av den velferdspolitikken som føres og utformes, og fordi det har så stor inngripen i den enkeltes liv, vil temaet alltid være aktuelt.

Norge har et veletablert og godt velferdssystem. Ofte hører man frasen «*Norge er verdens beste land å bo i*» og Norge som land har flere ganger blitt kåret nettopp til verdens beste land i ulike Levekårsundersøkelser, senest i 2015 (UNDP: Human Development Index). Det er naturlig nok mange grunner til at vi ligger høyt på slike kåringer, ikke alt dreier seg om velferdsspørsmål, men en god velferdsstat i "bunn" kan være en god del av forklaringen på at nettopp vårt land rangeres høyt i slike undersøkelser.

Samtidig vil gode velferdsordninger koste og det vises til at enkelte har hevdet at velferdsordningene er for dyre. «*Siden 1970- årene av har det vært en utbredt oppfatning at velferdsstaten har en skadelig effekt på økonomien*» (Hatland, Kuhnle og Romøren (red.) 2011:32). Derfor har det etter hvert vokst frem en debatt om nødvendigheten av å gjøre enkelte grep med hensyn til ulike velferdsordninger for å klare å finansiere disse på lang sikt. I de senere år har derfor veletablerte velferdsordninger vært under press og endringer av ordninger har forekommet. Et godt eksempel på dette er pensjonsforliket som ble inngått av nesten alle partier på Stortinget i 2005 (Bay, Pedersen og Saglie (red.) 2009:44) og som førte til den nye pensjonsreformen som ble innført i 2009 (Hatland m.fl. (red.) 2011:139). Den norske velferdsstaten står altså overfor store utfordringer i de kommende årene på flere områder. Mange av de store kampene i lønnsoppgjøret nå for tiden gjelder ikke lønn, men forsvar av etablerte rettigheter som pensjon, arbeidstidsavtaler, kompetansekrav og liknende.

Tatt i betraktning de utfordringer som ligger foran oss, hvilke muligheter har folk i dag til å påvirke når det kommer til de veivalg som gjøres i velferdspolitikken? Og hvilke kanaler bruker de for å få innflytelse? Har de moderne kanalene utkonkurrert de tradisjonelle når det kommer til å påvirke i velferdspolitikken? Med sosiale mediers inntog på den politiske arenaen har man fått en ny og moderne kanal for innflytelse i politikken. Mediekanalen har kommet som et tillegg til såkalte tradisjonelle innflytelseskanaler som valgkanalen og den korporative kanalen. Dermed kan man stille spørsmål om ikke-institusjonaliserte/direkte kanaler kan fungere som både konkurrent og utfordrer, eller være med på å utfylle institusjonaliserte/indirekte kanaler?

”Presset” på velferdsstaten og de etablerere velferdsordningene vi har i Norge viser som nevnt at politikk rundt velferdssaker er viktig. Men hvor engasjert er folk når det kommer til politikken som utformes i velferdssaker? Tar man de velferdsordningene vi har for gitt, og er man derfor litt likegyldig når det gjelder å engasjere seg i den politikken som utformes? Når man nå ser eksempler på at en del etablerte velferdsordninger er under press, er det derfor interessant å se nærmere på folks engasjement og holdninger til politikken som utformes i velferdssaker, og ikke minst hvordan folk eventuelt prøver å få innflytelse over utformingen av velferdspolitikken.

Jeg vil med bakgrunn i dette forsøke å finne svar på hvordan folk bruker de innflytelseskanalene som finnes for å få innflytelse over utforming av politikken på velferdspolitikkfeltet. Jeg ønsker også å se om det er mulig å få et inntrykk av om det er lett å få innflytelse over velferdspolitiske saksfelt som for eksempel alderspensjon, helsepolitikk og innvandringspolitikk. Er det lettere å få innflytelse i politikk knyttet til innvandring og velferd, enn for eksempel helsepolitikk? I og med at politikkområdene er forskjellige kan det også være forskjeller når det gjelder ønske om, og mulighet til å få innflytelse for borgere. Helsepolitikk og innvandringspolitikk kan kanskje sies å være høyt på agendaen i mange sammenhenger, mens alderspensjon kanskje ikke er det. Det kan ha betydning både for engasjement og hvordan man eventuelt forsøker å påvirke politikkutformingen. Både helsepolitikk og innvandringspolitikk kan kanskje virke lettere å engasjere seg i. Det er mange enkeltskjebner som kommer frem og politikkområdene er kanskje også lettere å engasjere seg i over kortere tidsrom. Alderspensjon derimot er et saksområde som er mer preget av langsiktighet, mye av politikkutformingen skjer kanskje også på mer ”lukkede” arenaer, for eksempel ved forhandlinger, noe som kan ha betydning for folks engasjement, ønske om, og forsøk på påvirkning. Er det for eksempel slik at man bruker ulike innflytelseskanaler for

ulike politikkområder? Vil man engasjere seg mer innenfor de områder hvor man tror man kan få mest innflytelse?

For å finne svar på disse spørsmålene vil jeg som nevnt studere tre forskjellige politikkområder innenfor velferdspolitik. Jeg vil gi en kort generell beskrivelse av disse politikkområdene for å kunne gi et bilde av hvordan politikken på disse feltene utformes. Det vil kunne være med på å forklare hvordan folk har mulighet til å få innflytelse over politikken og gi et bilde av de innflytelseskanaler som er tilgjengelige på de ulike saksfeltene. Dette vil være et viktig bakteppe når man skal se på hvordan og eventuelt hvorfor informantene forsøker å påvirke utformingen av politikken på disse områdene. I og med at politikk og påvirkningsmulighetene på disse tre områdene kan være ulike, vil det være interessant å se på flere saksfelt da det vil kunne bidra til å gi et bredere bilde når det kommer til spørsmål om innflytelse i politikk. I tillegg vil jeg se på om de tradisjonelle og moderne kanalene for innflytelse er i "konkurrans" med hverandre, eller om de er med på å utfylle hverandre når det gjelder innflytelse i utforming av velferdspolitik.

Bakgrunnen for at jeg velger tre saksfelt innenfor velferdspolitik er som nevnt fordi dette er et politikfelt som har stor innvirkning på folks liv. Samtidig vil det variere i hvor stor grad ulike mennesker engasjerer seg og forsøker å påvirke. Ved å studere tre politikkområder innenfor velferdspolitik vil jeg dermed kunne ha mulighet til å få et inntrykk av engasjement hos informantene i ulike velferdsspørsmål. De tre politikkområdene er altså saksfelt som enten har mye å si for den enkeltes liv, slik som for eksempel alderspensjon, eller saksfelt som virker å være aktuelle i samfunnsdebatten og i befolkningen generelt, for eksempel velferdspolitik og innvandring.

Jeg vil også redegjøre for ulike innflytelseskanaler som finnes innenfor de moderne og tradisjonelle kanalene. Innenfor de tradisjonelle innflytelseskanalene vil jeg studere bruken av partiene og den korporative kanal, innenfor de moderne innflytelseskanalene vil jeg studere media, både tradisjonelle medier og sosiale medier, samt aksjonskanalen. Min problemstilling blir da som følger;

1.2.Problemstilling;

Hvilke innflytelseskanaler bruker folk for å få innflytelse og påvirke i velferdspolitikken?

-er det de indirekte/representative kanalene som fortsatt brukes, eller har de direkte og moderne kanalene tatt over?

-brukes ulike kanaler ved ulike politikkområder? Og hva kan forklare bruken av innflytelseskanaler?

1.3.Kort om oppgavens oppbygging.

Jeg vil først redegjøre for ulike innflytelseskanaler man har til rådighet i utformingen av politikken på de tre saksfeltene jeg har valgt. Deretter vil jeg presentere de tre ulike politikkområdene som jeg vil bruke i min studie. Videre vil jeg redegjøre for tidligere forskning og teori som er aktuell for min studie.

I oppgavens metodekapittel vil jeg redegjøre for valg av metode, og spørsmål og dilemmaer som knytter seg til dette. Jeg vil også kommentere gjennomførelsen av studien i dette kapitlet. Oppgavens hoveddel vil ta for seg funn fra mitt datamateriale, samt analyse av disse med bakgrunn i min problemstilling og mitt teoretiske rammeverk. Avslutningsvis vil jeg kommentere studiens funn, og hva som kunne være interessant å studere videre. Jeg vil også reflektere over gjennomførelsen av studien i denne delen.

1.4.Begrepsavklaring.

Før den videre diskusjonen kan det være på sin plass og gi en kort begrepsavklaring. Det opereres med mange begreper omkring deltakelse når det kommer til politikkutforming. Både begrepene indirekte deltakelse og representativ deltakelse brukes når man viser til valgkanalen og den korporative kanalen. Man kan også bruke begrepet institusjonaliserte kanaler og mange bruker også begrepet tradisjonelle kanaler. På samme måte brukes begrepene moderne kanaler eller ikke-institusjonaliserte kanaler om direkte deltakelse og de direkte kanalene for påvirkning. I den videre omtalen kommer jeg i hovedsak til å bruke begrepene indirekte og direkte deltakelse og/eller kanaler.

KAPITEL 2.

BESKRIVELSE AV ULIKE INNFLYTELSESKANALER.

Jeg vil i dette kapitlet beskrive de ulike innflytelseskanalene som finnes og som kan brukes for å påvirke politikktutformingene innenfor de tre saksfeltene jeg skal studere.

2.1. Ulike innflytelseskanaler i politikk.

2.1.1. Direkte og indirekte innflytelse.

Når man omtaler borgeres grad av innflytelse og påvirkning i ulike politiske saker, refererer man til i hvor stor grad de har mulighet til å delta. Man kan generelt skille mellom to måter å delta på; indirekte, eller representativ deltakelse og direkte deltakelse. Indirekte/representativ deltakelse vil si valg, partiarbeid, og organisasjonsdeltakelse for å nevne noe, mens direkte deltakelse blant annet vil si media, inkludert sosiale medier, aksjoner, boikott, og så videre (Strømsnes 2003:83,117).

Ved bruk av aksjoner har man for eksempel en form for direkte påvirkningsmulighet, det samme gjelder ved demonstrasjoner, sivil ulydighet og liknende. Melder du deg inn i et politisk parti, vil du ha direkte innflytelse på den politikken dette partiet skal utforme, ved at du stemmer over de forslag som skal vedtas. Som velger vil du derimot ikke ha direkte innflytelse over den politikken som føres når du for eksempel stemmer ved valg, her vil du kun kunne ha indirekte innflytelse. Du stemmer på et parti og partiene representerer deg som borger i de politiske styringsorganene. Eller sagt på en annen måte, ved å stemme gir du som velger representantene et mandat til å fatte beslutninger på dine vegne. Som velger får du på denne måten indirekte innflytelse over den politikken som utformes. Er du medlem av en fagforening gjelder ofte det samme prinsippet, du kan stemme i uravstemninger (slik sett har du en direkte innflytelse over en beslutning), men det du stemmer over er gjerne utformet av representanter som forhandler på vegne av hele medlemsmassen og du har dermed en indirekte innflytelse over de vedtak som fattes.

Jeg vil videre gi en kort beskrivelse av ulike innflytelseskanaler innenfor tradisjonelle indirekte/representative kanaler og direkte kanaler.

2.1.2. Valgkanalen med partiene:

Tradisjonelt har velgere innflytelse over politikken som føres ved at de har stemmerett, og bruker denne til å stemme å gi sin støtte til politiske partier. Som velger stemmer man gjerne på det parti man mener har best forutsetning til å få igjennom den politikken som er viktig for den enkelte velger. Politiske partier prøver aktivt å formidle sin politikk og sine løsninger på samfunnsutfordringer og oppgaver til velgere for å sikre seg velgernes stemmer.

Stemmerett og valg er ofte det første man trekker frem når man tenker på muligheter for en borger til å få innflytelse over de valg som gjøres og den politikk som utformes (Strømsnes 2003:83,84), og det er en av de tradisjonelle kanalene for å påvirke i politikktutforming.

Et viktig poeng med stemmegivning er prinsippet om hemmelige valg (Segaard og Saglie (red.) 2011:242, 245). I utgangspunktet er man derfor ikke nødt til å fortelle hvilke parti man stemmer på eller hvorfor, dersom man ikke ønsker dette selv. Folk skal altså ikke måtte ”stå til rette” for de valg de tar ved stemmegivning. Er man medlem av et parti derimot, vil det valg man har tatt være langt mer synlig all den tid partimedlemskap ikke er ”hemmelig”.

2.1.3. Den korporative kanalen:

Når man omtaler den korporative kanalen, sikter man til ”politikk” eller beslutninger som er truffet gjennom forhandlinger. *”Korporatisme [...] defineres som en institusjonalisert og privilegert integrasjon av organiserte interesser i utforming og/eller iverksetting av offentlig politikk”*(Rommetvedt 2011: 24,74; Christiansen m.fl. 2010:27).

Østerud (2007:77) omtaler den korporative kanalen på denne måten; *”Sammensatte råd, med organisasjoner, foreninger og private interesser som del av forvaltningen, gir en bred kanal for innflytelse i moderne samfunn. Det er dette vi gjerne kaller de korporative organer”*.

Innflytelse på dette feltet skjer med andre ord ved å få sine ønsker gjennom ved ulike forhandlinger og kompromisser. Lønnsforhandlinger og tarifforhandlinger mellom for eksempel LO og NHO er eksempler på denne typen forhandlinger (Rommetvedt 2011:73). Partene møtes i slike tilfeller for å treffe beslutninger og komme til kompromisser som begge parter kan være enige om. Slike forhandlinger skjer bak ”lukkede dører”. Fagforeninger vil

for eksempel operere på felles vegne av sine medlemmer i slike forhandlinger, og det enkelte medlem har dermed ingen direkte innflytelse over disse forhandlingene.

I følge Østerud (2007:79) har antallet korporative samarbeidskanaler blitt noe redusert siden 70- og 80- tallet, og det har blitt mer vridning mot å påvirke gjennom lobbyvirksomhet i de senere år. Jeg kommer ikke til å gå noe nærmere inn på lobbyvirksomhet i denne studien, men velger å fokusere på den tradisjonelle korporative kanalen i den videre drøftingen.

2.1.4. Mediekanalen:

Medias rolle i politikk har blitt stadig mer fremtredende i de senere tiår. Media setter i stor grad dagsorden og aktualiserer ulike temaer, og er på den måten med på å forme viktige deler av politikken som utformes i samfunnet (Aardal, Krogstad og Narud (red.) 2004: 20). Det er flere måter å oppnå innflytelse gjennom media. Som borger har man for eksempel mulighet til å skrive leser- og debattinnlegg. Det er mulig å ta kontakt med media for å få belyst en bestemt sak gjennom for eksempel TV, aviser og så videre, noe man ser at enkeltpersoner benytter seg av ved flere anledninger.

I den senere tid ser vi også at sosiale medier er blitt mer aktuell når det kommer til medias rolle i politikktutforming. Medias og også sosiale mediers rolle i politikk har altså blitt stadig mer fremtredende i vårt moderne samfunn og media er også betegnet som en av de moderne kanalene for innflytelse i politikk (Ihlen, Skogerbø og Allern (red.) 2015:220).

Media utgjør altså en betydelig maktfaktor og spiller en stor rolle når det kommer til politikktutforming. Både media og sosiale medier er langt mer synlige kanaler for innflytelse enn det valgkanalen, ved stemmegivning er. I leser og debattinnlegg for eksempel, kan man som hovedregel ikke forvente å være anonym og også i sosiale medier er man langt mer synlig, selv om man i prinsipp kan "skjule" sine meninger bak falske profiler.

2.1.5. Aksjonskanalen:

Bruk av aksjoner av ulikt slag i politiske saker har vært brukt i lang tid. Det kan oppleves som en "enkelt" måte å få frem meninger eller protester på. Det er en påvirkningsform mange kan benytte seg av, blant annet fordi det kan være lett å organisere og lett tilgjengelig. Det finnes mange måter å aksjonere på, noen eksempler på aksjoner kan blant annet være boikott, demonstrasjoner og underskriftskampanjer (Strømsnes 2003:118).

Aksjoner av ulike slag er med på å sette saker på dagsorden og skape oppmerksomhet rundt spesifikke saker og problemstillinger. Gjennom å aksjonere er det slik at andre kanaler kan ”plukke” opp en sak, for eksempel media, partier eller politikere, noe som kan bidra til at aksjoner og dermed aksjonskanalen, direkte eller indirekte, er med på å utforme politikken. Også aksjonskanalen er en innflytelseskanal som preges av synlighet og ved demonstrasjoner for eksempel, viser man tydelig sin mening og er ikke anonym.

2.2. Indirekte/representative og direkte kanaler.

Av de kanaler som er beskrevet ovenfor vil man gjerne omtale valgkanalen og den korporative kanalen som tradisjonelle eller indirekte/representative kanaler for innflytelse i politikk, mens media, herunder både de tradisjonelle medier som TV, aviser osv, samt nye typer sosiale medier, vil regnes som direkte kanaler for innflytelse i politikken. Det samme kan sies om aksjonskanalen.

Før medias ”storhetstid” hadde man i stor grad kun de tradisjonelle/indirekte kanalene for påvirkning. Dersom man går et stykke tilbake i tid opplevde man at Stortingets talerstol var den viktigste arenaen for ytringer, politikk og så videre, altså den tradisjonelle kanalen. Etter hvert som media har blitt mer fremtredende har dette endret seg, og en moderne kanal for innflytelse har altså kommet til. I dag bruker politikere og partier i stor grad media for å få frem sine budskap, og ikke talerstolen på Stortinget (Jenssen og Aalberg (red.) 2007:9). På samme måte benytter borgere seg av media i sine forsøk på å få innflytelse.

Medias rolle i utformingen av politikken er stor og det er ikke mulig å unngå å ta hensyn til media i dagens politiske landskap. Media spiller som vi har sett, både på lag med, og mot politikere og partier, og samtidig benytter politikere og partier seg i stor grad av media for å få frem sitt budskap. På samme måte kan borgere benytte seg av media for å løfte frem ulike politiske saker. Dette ser vi ofte eksempler på, og med sosiale mediers inntog har borgere fått flere kanaler å bruke for å ytre sitt syn og forsøke å få innflytelse i ulike saker. Med sosiale mediers inntog på den politiske arenaen kan man kanskje hevde at media som innflytelseskanal er enda viktigere.

KAPITEL 3

PRESENTASJON AV TRE ULIKE POLITIKKOMRÅDER.

Jeg vil i dette kapittelet gi en kort presentasjon av de tre ulike politikkområdene jeg skal studere, samt hvilke innflytelsesmuligheter som finnes når det gjelder utforming av politikk innenfor disse saksfeltene. Jeg vil starte med en kort presentasjon av pensjonspolitikk, i dette tilfellet begrenset til alderspensjon, deretter helsepolitikk, og til sist innvandringspolitikk.

Ved å avgrense til tre forskjellige saksfelt innenfor velferdspolitikk ønsker jeg å kunne si noe om borgeres muligheter til å få innflytelse på disse politikkområdene, samt om og hvordan de eventuelt prøver å påvirke politikk som utformes på disse områdene.

3.1. Alderspensjon

Alderdommen har opp gjennom tiden vært en livsfase hvor faren for økonomiske vanskeligheter eller i verste fall fattigdom har vært spesielt stor (Hatland m.fl. (red.) 2011: 136). For å prøve å demme opp for dette har man forsøkt å skape ordninger slik at man unngår å komme i en vanskeligstilt situasjon i alderdommen. De ordningene vi har i dag når det gjelder alderspensjon er et resultat av flere utvidelser, forhandlinger og utvikling over tid. Det har altså tatt tid å utforme de velferdsordningene man har rundt alderspensjon i dagens samfunn.

Kort fortalt kan man si at; *”Alderspensjon fra folketrygden består av to hovedelementer: minstesikring for alle, og standardsikring som står i forhold til tidligere arbeidsinntekt”*(Hatland m.fl. (red.) 2011:137).

I dagens moderne samfunn har man lyktes med å få til et system som sikrer mennesker et ”godt” økonomisk grunnlag og dermed en trygghet i alderdommen. Men samtidig som man har lyktes med å skape gode velferdsordninger i forhold til alderspensjon, har utgiftene dette medfører for staten skapt bekymring. Opp gjennom årene har det vært en rekke mindre reformer som har blitt innført, men den største reformen var pensjonsreformen som ble innført i 2009 (Hatland m.fl. (red.) 2011:139).

3.2.Hvordan utformes politikken som føres innenfor saksfeltet alderspensjon?

Alderspensjon er et statlig ansvar og det er ulike kanaler og aktører som er med på å utforme den gjeldende politikken for alderspensjon.

De ulike partiene på Stortinget spiller naturlig nok en stor rolle når det kommer til utformingen av pensjonspolitikken. I så måte ser man at valgkanalen er en av kanalene som kan brukes dersom man skal få innflytelse over politikkutformingen på dette feltet. Alle partier har en pensjonspolitik og borgere/velgere kan dermed nyttiggjøre seg av valgkanalen ved å stemme på det partiet de mener har den beste politikken innenfor saksfeltet alderspensjon. Likevel så man i 2005 at nesten alle partier på Stortinget inngikk et pensjonsforlik (Bay m.fl. (red.) 2009:44). Dette var fordi man så seg nødt til å gjøre endringer i pensjonspolitikken, men ingen partier ønsket å ta det upopulære ansvaret for endringer selv. Løsningen ble altså at man inngikk et kompromiss som alle partier kunne ta likt ansvar og ”skyld” for. Her ser man altså at valgkanalen til en viss grad ble svekket da partiene inngikk et kompromiss. En velger som benyttet seg av valgkanalen fikk riktignok innflytelse dersom deres parti var med i kompromisset, men neppe så mye de kunne ønske ettersom deres ”parti” måtte inngå et kompromiss.

Når det gjelder alderspensjon og pensjonsrettigheter ser man at fagforeninger og dermed de korporative kanalene spiller en svært stor rolle. I de siste årene har flere av lønnsoppgjørene i stor grad handlet om forsvar av etablerte rettigheter som arbeidstidsavtaler med mer, og ikke kun spørsmål om lønn. Fagforeninger og andre interessegrupper har dermed en stor påvirkningskraft når det kommer til å få innflytelse over politikkutformingen på dette feltet.

Media spiller selvsagt en rolle når det gjelder alderspensjon, men kanskje ikke like mye som ved de to andre kanalene. Media er med på å sette fokus på pensjonsspørsmål, og de kan dermed være en pådriver for å få sakene høyt på dagsorden. Slik sett kan de ha en rolle som påvirker. Høy aktualitet rundt et tema kan naturlig nok føre til at flere partier, fagforeninger og så videre engasjerer seg sterkere i politikken. Selv om media ikke har noen beslutningsmyndighet i dette spørsmålet, kan de likevel være en mulig innflytelseskanal som kan brukes av borgere for å påvirke utformingen av politikken på saksfeltet. Aksjonskanalen brukes nok i mindre grad innenfor dette politikkområdet.

Innenfor alderspensjon brukes altså særlig den korporative kanalen sammen med valgkanalen, her særlig representert gjennom partier. Media og aksjonskanalen spiller nok en mindre rolle innenfor dette saksfeltet, men begge kan brukes av borgere for å forsøke å få innflytelse.

3.3.Helsepolitikk, herunder helsevesenet.

Helsepolitikk er et vidt begrep som rommer mye, og når man bruker begrepet helsepolitikk refererer man gjerne til både sykehussektoren, eldreomsorg, og psykiatri for å nevne noe. Når det gjelder helsepolitikk er ansvarsfordelingen delt mellom statlig og lokalt nivå. Sykehussektoren er for eksempel statens ansvar, mens eldreomsorg med sykehjem og så videre er kommunenes ansvar. Jeg skal her gå kort inn på noen av de ”største” områdene innenfor helsepolitikk og helsevesen.

I 1970 fikk Norge sin første sykehuslov, noe som var starten på en stor fornyelse av sykehussektoren. Frem til da hadde det vært vanlig at trygdekassene helt eller delvis betalte for folks sykehusopphold, men dette endret seg altså med den nye sykehusloven. Denne loven påla fylkeskommunene å drive sykehus og en rekke andre helseinstitusjoner. Den nye sykehusloven førte til en stor vekst i personale og utgiftene til sykehusdrift økte. Etter hvert ble det et ønske fra myndighetene sin side om å bremse utgiftene til sykehussektorene, noe som førte til at finansieringssystemet til sykehusvesenet ble lagt om på 1980 tallet. Fra 2002 overtok staten eierskapet over sykehusvesenet, gjennom statlige helseforetak (Hatland m.fl. (red.) 2011: 169,173).

Sykehusvesenet er naturlig nok en stor utgiftspost for det norske samfunnet, men er samtidig med på å sikre god velferd for alle borgere i landet. Gjennom årene har driften endret form, små og store reformer har vært gjennomført og sykehusvesenet og driften av dette fremstår i dag som svært annerledes enn det opprinnelig var. Blant annet er det blitt store endringer i pasienters møte med sykehuset. I dag er ikke sykehus et sted man i utgangspunktet oppholder seg lenge på, da blant annet rehabilitering av pasienter for eksempel er flyttet til andre nivåer (Hatland m.fl. (red) 2011:174).

Målsettingen for sykehusvesenet er likevel den samme, nemlig å sikre gode helsetilbud til alle borgere i Norge. Likebehandling i form av at alle borgere skal ha rett til den samme behandlingen og at økonomien til den enkelte borger ikke skal være avgjørende for hvilken behandling du får på et sykehus, står sterkt i den ”norske” modellen.

Kommunesektoren i Norge er ansvarlig for eldreomsorg, herunder drift av sykehjem, omsorgsboliger, hjemmehjelp med mer. Ordningen ble bygd opp i 1970 årene av og denne formen for kommunal eldreomsorg har skjedd gradvis. De skandinaviske landene skiller seg ut fra andre land ved at det offentlige ikke bare finansierer, men også drifter det meste av eldreomsorgen (Hatland m.fl. (red.) 2011:205-207). Målsettingen med eldreomsorg er som i tilfellet med sykehussektoren, man skal sikre gode og likeverdige tilbud til eldre pleietrengende.

Gjennom samhandlingsreformen, lansert første gang gjennom en stortingsmelding i 2009, ble det økt fokus på samarbeid mellom ulike helsefunksjoner på ulike nivå. Hensikten med reformen var at kommunehelsetjenesten skal overta enkelte av sykehusenes oppgaver og pasientgrupper, for på den måten å gjøre tjenestene mer kostnadseffektiv. På denne måten ønsker man å unngå at ferdigbehandlede pasienter tar opp” sykehusplasser, men heller blir fulgt opp kommunalt og dermed frigjør man midler i sykehussektoren (Hatland m.fl. (red.) 2011:216,218).

Dette er et svært kort sammendrag av hvordan eldreomsorg i Norge fungerer. I tillegg inkluderer helsepolitikk og helsevesen også felt som psykiatri, rusomsorg, fastlegeordning og så videre, men jeg kommer ikke til å gå mer detaljert inn på disse punktene her.

3.4.Hvordan utformes politikken innenfor helsepolitikk?

I likhet med eksempelet om alderspensjon er det flere aktører som er med på å utforme politikken innenfor helsepolitikk.

Både Stortinget, de ulike partiene og regjeringen har mye å si når det gjelder hvilke prioriteringer som gjøres innenfor helsefeltet. Storting og regjering legger føringer for byråkratiet, bevilger penger og har dermed stor innflytelse på hvordan ulike organer og helsepolitikk generelt fungerer. Det samme gjelder for kommunesektoren som har ansvaret for de kommunale helsetjenestene. Her spiller partier og kommunestyre en rolle i tillegg til Storting med partier og regjering, da det er de som i stor grad setter rammene for kommuneøkonomien.

Helsepolitikk er i seg selv et viktig politikkområde for mange partier og også her ser man at enkelte partier gjerne vil hevde sakseierskap innenfor helsepolitiske saker. ”*Helsepolitikk er en gjenganger i valgkampene og står - sammen med eldreomsorg- nesten til enhver tid høyt*

på den politiske dagsordenen” (Hatland m.fl. (red.) 2011:177). Valgkanalen blir dermed viktig når det gjelder mulighet for påvirkning av politikken på helsefeltet, både på nasjonalt nivå gjennom stortingsvalg, men også på lokalt nivå gjennom kommunevalg.

Den korporative kanal gjennom ulike interesseorganisasjoner og fagforeninger spiller også en rolle når det gjelder hvordan helsepolitikk utformes. Ser man på eksempelvis sykehussektoren finnes det svært mange ulike interesseorganisasjoner som jobber for sine pasientgrupper. Eksempler på dette kan være Kreftforeningen og Landsforeningen for hjerte og lungesyke (LHL) for å nevne noen. Felles for denne typen organisasjoner er at de naturlig nok forsøker å øve press på og få innflytelse på politikktutforming i favør av sine medlemmer, og pasientgrupper.

Fagforeninger kan også være med på å utforme politikken som føres. Ulike fagforeninger øver press på myndighetene når det gjelder hva som skal prioriteres innenfor helsepolitikk, noe som gjør at de kan påvirke politikktutforming. Som på mange andre yrkesfelt finnes det svært mange ulike fagforeninger innenfor helsefeltet. Enkelte fagforeninger kan derfor ha en sterk posisjon tatt i betraktning av den medlemsmassen de har på grunn av sterkt spesialiserte yrkesgrupper, for eksempel leger.

Også media kan være med å utforme politikken. Vi ser mange eksempler på at media bruker enkeltpersoner i saker for å belyse en problemstilling eller enkeltsak. I hvor stor grad dette fører frem kan være vanskelig å måle, men man ser gjerne at saker som omtales i media får politikere og partier på banen. Det er ofte slik at saker som berører helsevesenet og helsepolitikk forekommer relativt hyppig både i dagspresse og i TV. Selv om det finnes positive saker som dekkes, mener de at de negative sakene får dominere og at media ofte velger en dramatiserende innfallsvinkel på slike saker (Hatland m.fl. (red.) 2011:177,178). Media spiller altså en rolle som formidler av saker om helsevesenet og kan dermed være med å påvirke utforming av helsepolitikk i enkelte tilfeller. Både nasjonale og lokale saker skaper engasjement og får plass i media. Det har for eksempel vært mange saker i media som omhandler nedleggelse av lokalsykehus, akuttberedskap eller fødestuer. Nedleggelse av akuttberedskapen på Rjukan sykehus er et eksempel på dette. Nye medisiner som kan virke livsforlengende for kreftpasienter, er et eksempel på nasjonale saker som har skapt engasjement og fått mye omtale i media (Vg.no, Tv2.no).

Aksjonskanalen kan også spille en rolle når det kommer til innflytelse i og politikktutforming innenfor dette saksfeltet. I flere tilfeller ser man at aksjoner har blitt brukt som virkemiddel i

helsepolitiske saker, eksempelvis protester mot nedleggelse av sykehus og liknende. I hvor stor grad man kan nå frem med aksjoner vil variere, men aksjoner av ulike slag kan altså være en faktor som er med på å utforme politikken.

Innenfor helsepolitikk brukes altså særlig valgkanalen og partiene, både på nasjonalt og lokalt nivå. I tillegg spiller den korporative kanalen inn gjennom interesseorganisasjoner. Men vi ser også at både mediekanalen og aksjonskanalen kan brukes for å påvirke og få innflytelse.

3.5. Innvandringspolitikk og velferdspolitik.

Når man bruker begrepet velferdspolitik er det ofte pensjon, eller andre trygdeordninger man tenker på først. Innvandring relaterer man kanskje ikke først og fremst til velferdspolitik selv om en stor del av innvandringsspørsmålet faktisk omhandler velferdsordninger, og velferdspolitiske hensyn også er innebygd i lovgivingen. Det er et omfattende regelverk som knytter seg til innvandring og dette er samlet i utlendingsloven av 2008 (Hatland m.fl. (red.) 2011:251,253). Dette regelverket og politikken rundt innvandring og velferd har naturligvis vært gjenstand for mange endringer i årenes løp og vil nok også være det i fremtiden.

Fra undersøkelser som er gjort ser man at en del av skepsisen til innvandring knytter seg til bruk av velferdsordningene, og innvandringspolitikken preges av ”forsøk” på å gjøre det mindre attraktivt for personer som har vanskeligheter med å forsørge seg selv å flytte hit (Hatland m.fl. (red.) 2011: 259, 264). Velferdsordningene for innvandrere rammer noe ulikt og to grupperinger er gjerne litt bedre stilt enn de andre gruppene av innvandrere, nemlig EU-borgere og flyktninger. Dette knytter seg blant annet til at det ofte er krav om en viss botid i landet før man får tilgang til en del velferdstjenester, noe som ikke gjelder for de to nevnte gruppene (Hatland m.fl. (red.) 2011:263-264).

Et annet trekk ved innvandring er at det er forskjeller i de ytelsene som gis til innvandrere og befolkningen forøvrig. Innvandrere opplever derfor er velferdsstat som er mindre universell enn det resten av befolkningen i landet gjør, og på generell basis mottar de færre ytelser fra velferdsstaten enn andre grupper i befolkningen. Det er store variasjoner mellom de ulike gruppene innvandrere, da det blant annet er forskjell ut fra hvilke opprinnelsesland de kommer fra og hvilke grunnlag innvandringen er basert på. Begge disse faktorene spiller en stor rolle i forhold til de ytelser innvandrere får fra velferdsstaten (Hatland m.fl. (red.) 2011:267).

I denne studien er det ikke personers syn på innvandring jeg ønsker å belyse, men heller hvordan de går frem for å få innflytelse og påvirke i utformingen av politikken. Jeg har valgt innvandring både fordi dette er et tema som treffer innenfor velferdspolitikken, men også fordi det er et tema som er høyt på dagsorden. Det kan derfor være interessant å se nærmere på dette temaet da det er mulig at det er høyt engasjement rundt politikkområdet.

3.6.Hvordan utformes politikken som gjelder innvandring og velferd?

Politikken rundt innvandring og velferdsordninger fastsettes og utformes av Storting og regjering. Dette er selvsagt et komplekst tema, alle politiske partier har meninger i forhold til velferd og innvandring, og man kan nok hevde at flere partier forsøker å få sakseierskap over denne saken (Jenssen og Aalberg (red.) 2007:19). Slik sett kan valgkanalen være en sentral innflytelseskanal for å påvirke den politikken som utformes.

Samtidig finnes det ulike interesseorganisasjoner som jobber opp mot innvandring og velferd og dermed kan ha innvirkning og innflytelse over politikken som utformes på dette politikkområdet. Eksempelvis er Røde Kors involvert i arbeid med flyktninger og innvandrere som kommer til Norge. Religiøst forankrete interesseorganisasjoner kan også spille en rolle her for å nevne noen eksempler. Den korporative kanalen kan derfor også være en utformer av politikken på området.

Flyktning- og innvandringspolitikk har høy aktualitet i media, nesten til en hver tid. Med den aktuelle flyktningkrisen vi har sett de siste årene er temaet enda høyere opp på dagsorden enn før. Siden innvandring og velferdsspørsmål henger så tett sammen og påvirker hverandre, er det naturlig å tenke at media indirekte kan være med på å påvirke den velferdspolitikken som utformes ved å sette temaet på sin dagsorden. Også gjennom sosiale medier har borgere muligheten til å ytre seg og forsøke å påvirke. Når det kommer til flyktning- og innvandringspolitikk er det mange enkeltsaker som kan skape engasjement i media og sosiale medier.

Aksjonskanalen kan også brukes for å forsøke å få innflytelse, enten gjennom demonstrasjoner, eller ulike folkeaksjoner for å støtte opp om, eller ta avstand fra politikken som føres, eller vedtak som er gjort i enkeltsaker slik det har vært flere eksempler på.

Innenfor innvandringspolitikk er det særlig valgkanalen gjennom partiene som brukes, men også den korporative kanalen gjennom bruk av interesseorganisasjoner brukes. I tillegg ser vi

at det her også kan gjøres bruk av både mediekanalen og aksjonskanalen for å få innflytelse
politikkutforming.

KAPITEL 4. TIDLIGERE FORSKNING OG TEORI.

4.1. Innledning

Jeg vil her redegjøre for tidligere forskning og de forskningsbidrag jeg kommer til å legge til grunn for min studie, og hva som kommer til å være min teoretiske fortolkningsramme.

Når man skal studere innflytelses- og påvirkningsmuligheter i politikkutforming er det naturlig å se på studier og forskning rundt deltakelse, engasjement og medborgerskap. De studier og undersøkelser jeg trekker frem her, kan alle være med på å beskrive og forklare bruken av innflytelseskanaler innenfor velferdspolitik. Forklaringer på bruken kan knytte seg til egenskaper ved borgere, egenskaper ved innflytelseskanalene og egenskaper ved politikkområder, samt et eventuelt samspill mellom disse forklaringsfaktorene. Dette kan spenne over flere nivåer, både individnivå og systemnivå.

De tidligere studiene, samt de teoretiske begreper jeg presenterer her danner grunnlaget for mine forskningsspørsmål og teoretiske rammeverk for studien. De studiene som presenteres gir ikke et fullstendig bilde med hensyn til å være forklaringsfaktorer for de funn jeg gjør, da det også kan finnes andre faktorer, men jeg har valgt ut disse bidragene da de er mest relevant for min egen studie.

Jeg vil starte med kort å presentere tidligere forskning relatert til bruken av innflytelseskanaler, deretter vil jeg presentere bidrag og undersøkelser som gjelder egenskaper ved innflytelseskanalene, egenskaper ved politikkområdene, og til slutt bidrag som gjelder egenskaper ved borgere. Helt til slutt i dette kapitlet vil jeg sette opp noen forskningsspørsmål.

4.2. Tidligere forskningsbidrag

Det finnes en rekke teoretiske bidrag på dette området. I mange studier av partier, medier og velgere er det ofte slik at hovedfokuset er på hvordan velgere blir påvirket av partier og medier, samt hvordan samhandlingen mellom disse to kanalene fungerer når det kommer til å påvirke velgere i ulike politiske spørsmål. Mye av forskningen har dessuten dreid seg om selve valgkampen og ikke like mye om hvordan dette foregår mellom valg. Jeg ønsker å snu på denne vinklingen, og dermed i større grad fokusere på hvordan "*borgere*" påvirker i

politikkutforming, og hvilke kanaler de bruker for å gjøre dette. Jeg vil også knytte dette til bestemte politikkområder.

4.2.1.Dagsorden og sakseierskap.

I min studie er altså målsettingen å se på hvordan borgere forsøker å påvirke i politikkutforming og gjennom hvilke kanaler. Selv om jeg primært vil se ”oppover” fra borgere til politikere og partier, kan det også være interessant å kort nevne teori om dagsorden og sakseierskap. Dette fordi teori om hvordan partier og media handler kan ha betydning for hvordan borgere agerer. Dermed kan dette ha betydning for min studie selv om det er teori som tar utgangspunkt i partier og medias handlinger.

Dagsorden og sakseierskap går kort fortalt ut på at ulike partier, gjerne fra ulike fløyer, forsøker å ta såkalt ”eierskap” over politikken som føres på et felt. Man kan si at et parti forsøker å være det partiet som først assosieres med et saksfelt (Jenssen og Aalberg (red.) 2007:19). Eksempler på dette kan være SV og Venstre som i stor grad har forsøkt å ta eierskap over miljøpolitikken. Ved at politiske partier forsøker å ta sakseierskap over ulike temaer, aktualiseres også saksfeltet hos borgere, spesielt i sammenheng med valg. På den måten vil altså partiet, og media, være med å sette dagsorden i ulike saker, noe som igjen kan ha betydning for om borgere engasjerer seg eller ikke. Temaer som ofte er høyt oppe på dagsorden vil gjerne skape mer engasjement. Dagsorden og sakseierskap kan derfor være en påvirkningsfaktor for borgeres engasjement og man kan anta at dette også kan ha betydning for mine informanternes ønske om eller forsøk på å påvirke innenfor de ulike politikkområdene i min studie (Aardal,m.fl.(red.) 2004: 20, 23).

4.3.Bruken av innflytelskanaler.

Jeg skal videre redegjøre kort om tidligere studier og undersøkelser som har vært gjort når det gjelder bruken av innflytelskanaler.

Martinussen (1993:42) studerte medvirkning og solidaritet i nærmiljø, yrkesliv og politikk i forbindelse med medborgerundersøkelsen fra 1990. I denne studien så Martinussen også politisk engasjement og deltakelse i politikk og politikkutforming. Her konkluderte han med at det var lavt engasjement og deltakelse, men at det var en økende tendens til bruk av direkte kanaler, som aksjonskanalen.

Senere studier har også sett på deltakelse og innflytelseskanaler for borgere i politikkutforming. Strømsnes (2003) så på dette i forbindelse med sin studie av Medborgerundersøkelsen i 2001. Fokus i denne studien, som var en del av makt- og demokratiutredningen, var å se på om deltakelse i politikk og politiske spørsmål var svekket og om dette utgjorde en fare for demokratiet. I sin studie konkluderte Strømsnes (2003:81,84) med at engasjementet i befolkningen var det hun definerte som ”midt på treet”. Når det gjaldt påvirkning var konklusjonen at valgkanalen fortsatt sees på som en av de beste kanalene for å påvirke og få innflytelse over politikkutforming. Samtidig påpekes det at det er en endring i folks bruk av innflytelseskanaler fra de indirekte til mer direkte former for påvirkning. Blant annet er underskriftskampanjer og direkte kontakt med politikere eller media, mye brukte former for direkte deltakelse (Strømsnes:2003: 156-157, 222-223).

Hansen og Tjerbo (2003) har studert politisk engasjement, borgerroller og sosial kapital i forbindelse med makt- og demokratiutredningen. Denne studien peker på at den politiske aktiviteten av det Hansen og Tjerbo omtaler som den tradisjonelle formen, altså valgdeltakelse og partimedlemskap, ikke er særlig høy selv om Norge ligger høyere sammenlignet med andre land. De viser til at deltakelsen innenfor de tradisjonelle politiske eller parlamentariske kanalene synker, men mener det likevel ikke trenger å bety at folks politiske engasjement er svekket. Det er heller slik at engasjement og ønske om å påvirke i større grad skjer gjennom andre og nye kanaler (Hansen og Tjerbo 2003).

Henriksen og Aalandslid (2006) har studert folks deltakelse i politiske beslutninger og sett på hvilke kanaler som brukes for innflytelse i sin studie om politisk deltakelse. Et av deres poeng er at nordmenn kompenserer for lavere deltakelse i de tradisjonelle kanalene gjennom høyere deltakelse på andre arenaer. Også her påpekes det at det er lavere deltakelse innenfor de indirekte kanalene som for eksempel valg, partimedlemskap og så videre, noe som betyr at folk ikke i samme grad som tidligere velger de indirekte kanalene i forsøk på å få innflytelse i politikkutforming.

4.3.1.Sosiale medier

I de senere år har sosiale medier fått en større og større plass i samfunnet, også når det kommer til samfunnsdebatten og når det gjelder politikk. Ihlen m.fl.(red.) har sett på sosiale medier og hvordan de brukes når det kommer til politikk, politikere og velgere.

I deres studie påpekes det blant annet at; *"internett og sosiale medier kom inn i politikken (...) i en tid da mange vestlige land så dalende partipolitisk engasjement, valgdeltakelse og redusert tillit til politiske systemer"* (Ihlen m.fl. (red.) 2015:220). Sosiale medier som direkte kanal ble derfor ofte i starten trukket frem av mange som en måte som kunne bidra til at velgere og politikere kunne få bedre kontakt.

Sosiale medier representerer altså nye muligheter for å delta i samfunnsdebatten, men samtidig refereres det til undersøkelser som viser at det kan være lett å gi uttrykk for meninger og ytringer på sosiale medier, men ikke nødvendigvis like lett å få gjennomslag. Det vises også til at selv om de saker som engasjerer på sosiale medier vil forandre seg i ulike tidsrom, er det fortsatt slik at de saker som engasjerer og "slår igjennom" på sosiale medier, ofte er saker som skaper sterke positive eller negative følelser (Ihlen m.fl. (red.) 2015: 224,229).

Deres studie gir dermed et innblikk i en av de nye, direkte kanalene som finnes for påvirkning og er et viktig bakteppe og gir et mer utfyllende bilde når jeg skal se på hvilke kanaler som brukes, i og med at sosiale medier er et relativt nytt fenomen når det gjelder medborgerskap og deltakelse.

4.3.2.Oppsummering.

Det finnes altså mange undersøkelser og studier som beskriver temaet og bruken av innflytelseskkanaler. Disse undersøkelsene konkluderer alle med at det er en vridning mot mer bruk av direkte kanaler og samtidig påpekes det også at den tradisjonelle valgkanalen fortsatt står sterkt. Etter hvert som bruken av sosiale medier har økt, ser man hvor stor del av denne direkte formen for påvirkning media og sosiale medier kan utgjøre. Med utgangspunkt i disse studiene ønsker jeg å undersøke hvilke innflytelseskkanaler folk bruker og om innflytelseskkanalene brukes ulikt ved ulike politikkområder.

4.4.Egenskaper ved kanalene.

4.4.1.Synlighet

Som vi har sett i gjennomgangen av de ulike innflytelseskanalene, har kanalene egenskaper som skiller dem fra hverandre og som kan være en forklaringsfaktor på hvorfor noen er lettere eller vanskeligere å bruke.

Valgkanalen er som nevnt preget av hemmelighet noe som fører til at borgere ikke trenger å ”stå til rette” for de valg de tar. Gjennom hemmelige valg ønsker man altså å unngå at borgere presses til å stemme på et bestemt parti eller kandidat, samt å unngå at man som borger blir gitt fordeler eller penger i ”bytte” mot å stemme på et spesifikt parti eller en kandidat. Prinsippet om hemmelige valg tilsier dermed at man som borger skal kunne foreta sitt valg uten å bli påvirket av andre faktorer og at det valg man tar er ikke ”synlig” for andre (Segaard og Saglie (red.) 2011:242, 247).

Sosiale medier på den andre siden er preget av mer grad av synlighet. I masteravhandlingen til Stenersen (2017) har hun studert politisk engasjement hos ungdom. Hennes studie har hatt som mål å finne ut hva som kan skape politisk engasjement hos ungdom, og hvilke faktorer som kan fremme eller svekke et slikt engasjement. En av de faktorene Stenersen har sett på hos sine informanter er deres bruk av sosiale medier og hvilke rolle sosiale medier har når det gjelder ungdoms politiske engasjement (2017:4-5).

I hennes studie diskuterer hun blant annet hvilke muligheter og hvilke begrensinger sosiale medier kan utgjøre når det gjelder politisk engasjement hos hennes unge informanter. Et interessant funn i hennes studie er blant annet at ungdommene hun intervjuet i stor grad vegret seg for å gjøre bruk av sosiale medier fordi de er redde for netthets og for å fremstå som kunnskapsløse, noe som skaper begrensinger for ungdommenes bruk av sosiale medier når det kommer til politisk deltakelse (Stenersen 2017:68, 70). Et annet funn fra hennes studie som er interessant for meg å trekke frem, er at enkelte temaer ble oppfattet som mer sensitiv enn andre, deriblant spørsmål om innvandring. Dette hadde betydning for om de ønsket å snakke om dette temaet på sosiale medier (Stenersen 2017:85-86). På bakgrunn av de temaer jeg skal studere kan de funn som er gjort i hennes masterstudie være interessante, da de kan være forklaringsfaktorer på de valg som tas av mine informanter i min studie.

Sosiale medier er altså en ny og moderne kanal innenfor mediekanalene som representerer nye muligheter for borgere til å kunne få innflytelse over politikkutformingen. Samtidig som sosiale medier gir muligheter, ser vi ut fra studien ovenfor at det også kan virke motsatt. Det er altså grunner til at folk ikke ønsker å bruke sosiale medier, da det kan virke vanskelig å fremme sine meninger på sosiale medier innenfor kontroversielle saksfelt på grunn av frykt for folks kommentarer, populært kalt "nett-troll". Sosiale medier kan derfor fremstå som en innflytelseskanal det både er lett og vanskelig å benytte seg av i påvirkning.

4.5.Egenskaper ved politikkområder.

Hvordan politikk utformes og egenskaper ved ulike politikkområder kan også ha betydning for om innflytelse i politikkutforming føles lett eller vanskelig. Jeg skal her kort redegjøre for ulike studier og forskning som relaterer seg til egenskaper ved politikkområder.

4.5.1.Kompleksitet

Bay m.fl. (red.) (2009) sin studie av pensjon og fattigdomspolitik i valgkampen i 2005 er et eksempel på at egenskaper ved selve saksfeltene kan være av betydning for engasjement og påvirkning. Studien påpeker for eksempel at pensjon er et teknisk komplisert spørsmål og at borgere dermed kan oppleve det som vanskelig å engasjere seg i. De hevder i sin studie av valget i 2005 at det kunne være enklere for personer å engasjere seg i fattigdomspolitik fremfor pensjon, fordi spørsmål rundt fattigdomspolitik fremstod som mindre komplisert (2009:41). Det påpekes videre at det i spørsmålet rundt saksfeltet pensjon i 2005 og pensjonsforliket som partiene kom frem til, ikke var lett for partienes "grasrot" å få innflytelse over, eller å engasjere seg i den politikken som ble utformet. Dette var nettopp fordi saken var teknisk komplisert, noe som ga eksperter fra partiene mer innflytelse. Vanlige medlemmers engasjement kom gjerne senere når mye av pensjonsreformen allerede var fastlagt (2009:61).

I tillegg ble politikkutformingen på dette feltet utformet på en arena som ikke var tilgjengelig for "vanlige" folk, nettopp fordi det skjedde gjennom mer "lukkede" forhandlinger. Dette gjorde at hverken partiets egne medlemmer, eller "vanlige" folk hadde samme mulighet til å få innflytelse over politikkutformingen. Hvor politikken utformes har derfor også betydning for mulighet til påvirkning (Bay (red.) m.fl. 2009:61).

Andre studier har også vist til at både utformingen av et politikkområde, og regelverk rundt gjennomførelse i ulike saksfelt kan være eller virke komplekse. I studien til Breit og Salomon

(2015) som gjaldt kunnskap og informasjon om alderspensjon, ser forfatterne i hovedsak på hvordan informasjonsarbeidet fra myndighetene sin side om alderspensjon når frem til befolkningen. Også kunnskap og interesse for saksfeltet blir undersøkt i denne studien og det bemerkes blant annet i rapporten at dette saksfeltet oppfattes som komplekst og at det er manglende kunnskap og interesse om saksfeltet blant grupper av befolkningen. Deres rapport påpeker også at for unge er alderspensjon et forhold som ligger langt frem i tid, og at pensjonsbetingelsene til dels kan være uavklarte (2015: 6,9). Mangel på kunnskap og kompetanse kan derfor ha direkte innvirkning på personers fremtidige pensjon, men man kan også anta at lav kunnskap og kompetanse kan ha innvirkning på folks engasjement og deres ønske om å få innflytelse og mulighet til å påvirke politikktutformingene på feltet. Jeg vil derfor undersøke om dette gir seg utslag hos mine informanter.

Forklaringer som omhandler bruk og egenskaper ved kanaler og politikkområder er forklaringer som er på systemnivå. Jeg skal videre se på noen forklaringsfaktorer som gjelder egenskaper ved borgere, altså forklaringer på individnivå.

4.6.Egenskaper ved borgere;

4.6.1.Individualisme, og ensaksdeltakelse.

Strømsnes (2003:218) viser til at personer i større grad ønsker å engasjere seg kortsiktig fra sak til sak og ikke i samme grad være engasjert over lengre tidsrom. Strømsnes omtaler dette som en form for individualisme. Med begrepet *individualisme* i denne sammenhengen, menes det at borgere i større grad ønsker å frigjøre seg fra de politiske partiene og ta egne valg. Personer ønsker å ta stilling fra sak til sak og å kunne benytte seg av mer uforpliktende deltakerformer. Dette gir altså borgere mulighet til å engasjere seg mer i enkeltsaker og over kortere tidsrom.

Saglie (red.) (2009) tar utgangspunkt i lokaldemokratiundersøkelsen fra 2007, og her kommer man inn på korttidsengasjement og engasjement som gjelder en enkelt sak, såkalt *ensaksdeltakelse* (2009:188). Et av de generelle poengene her er at ensaksdeltakelse kan føre til en økning i bruk av andre typer kanaler enn de tradisjonelle indirekte formene, for eksempel direkte kanaler som underskriftskampanjer (2009:205). I denne studien ser man på ensaksdeltakelse i forbindelse med valg, men dette er også et fenomen som kan oppstå

utenom valg, og jeg vil undersøke i hvilke grad det og det gjør seg gjeldende hos mine informanter.

4.6.2. Borgere og engasjement.

I denne studien sees det også på sammenhengen mellom engasjement og misnøye. Det påpekes for eksempel at misnøye og engasjement ofte henger sammen, og at misnøye i ulike saker faktisk kan føre til engasjement. Er man er sterkt uenig med en politisk beslutning vil dette kunne føre til at man velger å engasjere seg. På motsatt side er det slik at om man er fornøyd har man kanskje ikke det samme behovet for å engasjere seg. Engasjement kan altså komme av flere faktorer, både interesse og kunnskap, men også misnøye (Saglie (red.) 2009:215, 221). Funn fra undersøkelsen om lokalpolitikk viser for eksempel at misnøye som motiv for å delta oftest gjør seg gjeldene i aldersgruppen 31-45 år. Her nevnes det også at kvinner oftere oppgir spesifikke saker og misnøye som grunner til å delta oftere enn det som er tilfellet for menn (Saglie (red.) 2009:217).

4.6.3. Alder og kjønn.

I Aardal og Bergh (2015) sin studie av Stortingsvalget i 2013 sees det blant annet på borgeres deltakelse i utforming av politikk. Funn fra denne undersøkelsen viser at politisk interesse henger sammen med alder og at politisk interesse er lavere for yngre borgere. Også valgdeltakelse og kunnskap om politikk oppgis å være lavere hos yngre deler av befolkningen. Alder kan dermed være en viktig forklaringsfaktor for de valg mine informanter tar, selv om mitt utvalg har en høyere alder enn den gruppen som beskrives her (Aardal og Bergh (red.) 2015:181).

Også Saglie (red.)(2009) ser på alder og kjønn som forklaringsfaktor for deltakelse eller passivitet når det gjelder politisk motivasjon. Her viser funn at forskjellig livsfase kan være utslagsgivende for at enkelte aldersgrupper er mer aktive eller passive enn andre. Ulikheter blant kjønn fører til at menn og kvinner kan handle forskjellig (2009:213).

Særlig alder og kjønn er noe som er interessant med hensyn til min studie, dette fordi jeg har et utvalg som begrenser seg i alder og som er delt mellom kjønnene. Jeg vil gå nærmere inn på begrunnelsen for dette i metodekapittelet. Ut fra de tidligere studiene, kan man dermed

forvente at alder eller kjønn kan ha betydning for de valg som mine informanter tar med hensyn til bruk av innflytelseskanaler for påvirkning.

4.6.4. Kunnskap og kompetanse hos borgere.

Også borgeres kunnskap, interesse og kompetanse kan ha betydning for deres politiske engasjement.

I lokaldemokratiundersøkelsen slo for eksempel mangel på kunnskap om kommunepolitikken ut som en faktor med hensyn til deltakelse. Mangel på kunnskap er en av de grunnene som oppgis som årsak til passivitet i deltakelse, her viser funn også at det særlig gjør seg gjeldene for grupper under 30 år (Saglie (red.) 2009:221,223). Dette var også et poeng som ble nevnt i Aardal og Bergh (red.) sin studie, nemlig at ungdom har lavere politisk kunnskap enn voksne (2015:198). Kunnskap og kompetanse blant borgere kan derfor være viktige grunner til de valg man gjør for å få innflytelse i politikktutforming. Selv om flere av mine informanter er eldre enn 30 år, kan man likevel forvente at kunnskap og kompetanse, eller mangel på dette vil kunne ha betydning for deres ønske om å påvirke og deres bruk av innflytelseskanaler.

4.6.5. Personlig erfaring og engasjement.

Personlig erfaring kan også ha betydning for de valg borgere tar når det kommer til ønske om å påvirke og få innflytelse i utformingen av politikk.

Christensens m.fl. (red) (2017) sin studie av tjenstedemokratiet og velferdsstaten kan understreke dette. I undersøkelsen ønsket de å finne svar på om mediene er med på å påvirke folks oppfatning av velferdstjenester og velferdspolitik. Her nevner respondentene deres en mengde ulike faktorer som er med på å påvirke deres oppfatning. Et interessant funn med hensyn til min studie er at de også ser på personlig erfaring hos respondentene (i dette tilfellet når det gjaldt sykehussektoren). Her er det slik at en stor andel av respondentene i denne undersøkelsen har hatt egen erfaring med helsevesenet. Deres konklusjon i dette spørsmålet er at personlig erfaring kan anslås å påvirke borgernes syn og tillitt til nærmeste sykehus. Funnet er interessant da tillit eller misnøye til sykehusvesenet kan være faktorer som kan være med å si noe om engasjement og dermed ønske om å påvirke innenfor helsepolitikk (Christensen m.fl. (red.) 2017:72). Synet man har på helsevesenet formes altså av personlig erfaring og da

helsepolitikk er en av mine saksfelt, kan man anta at dette også vil ha betydning for engasjement og ønske om å påvirke hos mine informanter.

4.7. Studier og teoretiske begreper med særlig relevans for denne studien.

Vi ser altså at det har vært mange ulike forskningsbidrag som har studert folks engasjement, og deltakelse i politikk og politikkutforming hvor de også har studert og forsøkt å finne svar på hvilke kanaler borgere bruker for å påvirke i politikkutforming. Vi har også sett undersøkelser som viser hva som eventuelt kan være til hinder for engasjement og innflytelse i politikkutforming og som derfor kan ha betydning for hvilke kanaler som blir brukt i forsøkt på påvirkning. Alle de nevnte studiene og forskningsbidragene er relevant for min studie, men jeg vil videre utdype nærmere noen av hovedpoengene fra disse som vil være særlig relevant for min analyse. Dette for å tydeliggjøre hvilke teorier og teoretiske bidrag jeg vil legge til grunn for min studie. Noen av disse bidragene vil brukes for å sammenligne funn jeg gjør med funn fra tidligere undersøkelser. Andre bidrag vil kunne forankre mine funn teoretisk og dermed være mulige forklaringer for de funn jeg gjør i min studie.

4.8. Innflytelseskkanaler; indirekte/representative og direkte kanaler

Medborgerundersøkelsen (Strømsnes 2003) påviste at det er en endring i folks valg av innflytelseskkanaler. Internett og sosiale medier har skapt nye muligheter for meningsytring enn en del av de opprinnelige tradisjonelle kanalene. Det er en tendens til en vridning bort fra indirekte/representative innflytelseskkanaler mot direkte innflytelseskkanaler, men som Strømsnes (2003:222-223) påpeker betyr det likevel ikke at folk nødvendigvis har fått mer å si når det kommer til utformingen av politikk.

Samtidig oppgir også respondentene i medborgerundersøkelsen at de mener at stemmegivning er mest effektiv dersom man ønsker å påvirke. Det er altså slik at en tendens til at direkte former for deltakelse og påvirkning vinner frem, samtidig som det fortsatt er stor tillit til den tradisjonelle valgkanalen som representerer indirekte/representative former for deltakelse. Strømsnes (2003: 214-219) kommenterer også at der folk mener de har minst mulighet til å påvirke er gjennom partiarbeid.

Det er altså et todelt bilde som presenteres, deler av de indirekte kanalene for påvirkning virker svekket, mens det er stor tillit til selve valgkanalen. Samtidig er det altså en vridning mot mer direkte kanaler for påvirkning, noe som også går igjen i de andre forskningsbidragene som har blitt presentert. Både Hansen og Tjerbo (2003) og Henriksen og Aalandslid (2006) påpeker at det er en tendens til at borgere velger de direkte kanalene fremfor de indirekte/representative kanalene. Dette var også en utvikling som ble kommentert av Martinussen (1993) i hans studie allerede på 90-tallet.

Flere av bidragene viser altså at det er en endring i hvilke kanaler folk velger og som de mener gir dem best mulighet for innflytelse. Samspillet mellom mer tradisjonelle og indirekte/representative kanaler for innflytelse som valg, partideltakelse og organisasjonsliv, og mer direkte former for deltakelse og påvirkningsmuligheter som aksjoner, media, boikott og så videre, er dermed interessant å studere nærmere. Ut fra de funn som er gjort i tidligere forskningsbidrag kan man anta at informantene i min studie i større grad vil foretrekke å bruke de direkte kanalene, fremfor de indirekte/representative. Man kan derfor anta at kanaler som aksjonskanalen og mediekanalen for å nevne noen eksempler, vil gjøre seg mer gjeldene hos mine informanter. Jeg ønsker dermed å se nærmere på, dette for å se om det er mulig å finne svar på om de direkte kanalene er de dominerende kanalene som brukes i påvirkning. Eller om det fortsatt er slik at det er de indirekte kanalene som foretrekkes.

Fokus på bruk av sosiale medier innenfor de direkte kanalene er også interessant å studere nøyere i og med at dette som nevnt er et relativt nytt fenomen og ikke var særlig vektlagt i de tidligste undersøkelsene rundt medborgerskap og deltakelse. Poengene med at mange opplever at det er det kan være lett å gi uttrykk for meninger og ytringer på sosiale medier, men ikke nødvendigvis like lett å få gjennomslag. Og at det er de sakene som skaper sterke positive eller negative følelser som får gjennomslag og som dominerer på sosiale medier, er interessant å se nærmere på (Ihlen m.fl. (red.) 2015:224,229). Dersom informantene bruker sosiale medier aktivt, kan man kanskje anta at denne kanalen også vil være fremtredende som innflytelseskanal. Med utgangspunkt i de funn som er fremsatt i Ihlen m.fl. sin studie er jeg er altså interessert i å finne svar på om sosiale medier gjør seg særlig gjeldene som kanal i forsøk på påvirkning, eller om denne kanalen brukes i mindre grad enn man skulle anta. Når jeg ser på sammenhengen mellom bruk av de indirekte/representative kanalene opp mot bruk av de direkte kanalene vil jeg altså ha et ekstra fokus på sosiale medier som en del av de direkte kanalene.

4.9. Ensaksdeltakelse/individualisme og kompleksitet.

Som vi har sett er politikkområdene ulike, noe som gjør at oppfattelsene og muligheten til å ha et kortsiktig engasjement eller langsiktig engasjement kan oppleves som forskjellig. Hvor kompleks et politikkområde er, eller oppfattes, kan også ha betydning for hvor lett det er å engasjere seg og påvirke for borgere. Politikkområders egenskaper kan derfor ha betydning både for hvor engasjerte borgere er og/eller hvilke kanaler man velger å bruke.

4.9.1. Individualisme og ensaksdeltakelse.

Det vises, som vi har sett, til en ny form for individualisme, og kortsiktig engasjement når det kommer til politisk engasjement og deltakelse i utforming av politikk. Her hevdes det at dette kan være noe av grunnen til at det har blitt en vridning fra indirekte/representative mot mer direkte deltakerformer når man forsøker å påvirke i politikk. Dette fordi de direkte formene for deltakelse ofte er knyttet til enkeltsaker hvor man også kan engasjere seg over et kortere tidsrom (Strømsnes 2003: 218). Engasjement over kortere perioder, eller til spesifikke saker er også omtalt som ensaksdeltakelse (Saglie 2009:188).

Dersom man ser på spesifikke ulike politiske saker innenfor velferdspolitikken som jeg skal gjøre i denne studien, er det interessant å se nærmere på disse begrepene. I og med at politikkområdene er ulike kan det gi ulikt utslag. Når det gjelder alderspensjon kan det være vanskelig å ha et kortsiktig engasjement rundt dette. Dette fordi alderspensjon er et saksfelt som krever mer langsiktig politikk når det gjelder endringer av ulike ordninger og liknende. Ser man derimot på innvandringspolitikk kan det være at det er lettere å engasjere seg mer kortvarig.

4.9.2. Komplekse saker- lavt engasjement.

På samme måte som kortsiktig engasjement kan ha betydning, kan også kompleksitet ha betydning for de valg informantene gjør. I og med at politikkområdene er så forskjellige og utformes så ulikt, kan det altså tenkes at politikkområdene i seg selv spiller inn når det kommer til engasjement og deltakelse, samt hvordan man eventuelt forsøker å påvirke i politikkutforming. Som i tilfellet som gjaldt individualisme og ”kortidsengasjement” så er de

tre saksfeltene jeg skal studere i min studie ulike i utforming og kompleksitet. Man kan derfor anta at forskjeller i saksområdene vil kunne ha betydning for ønske om påvirkning hos mine informanter (Bay m.fl. (red.) 2009:41,61; Breit og Salomon 2015:6).

4.10.Engasjement og påvirkning.

Det er sannsynlig at engasjement og forsøk på påvirkning henger sammen. Gitt at man er engasjert i et saksfelt vil forsøk på å påvirke politikken øke. Mangel på engasjement kan på motsatt side gi seg utslag i at man ikke er så aktiv når det kommer til påvirkning. Samtidig kan altså misnøye føre til økt engasjement, mens tilfredshet faktisk kan føre til lavere engasjement. Det kan altså være ulikt hvordan engasjement kan slå ut i forhold til ønske om påvirkning, og det kan også slå ulikt ut for ulike politikkområder (Saglie (red.) 2009:215,221).

Egenskaper hos borgere kan altså være med på å gi noen svar om hvorfor noen er mer engasjerte enn andre, noe som kan være mulige årsaker til om informantene forsøker å påvirke eller ikke. I og med at de tre politikkområdene jeg studerer er ulike vil det være interessant å se om noen av disse faktorene spiller inn når det gjelder engasjement og ønske om å påvirke i politikkutformingen.

Jeg har som vi har sett vist til en rekke studier som omtaler ulike egenskaper hos borger som også kan ha betydning for de valg de tar. Engasjement er en ting, men også egenskaper som alder, kjønn, kunnskap og kompetanse og personlig erfaring kan være faktorer som kan forklare de funn jeg gjør i min videre studie.

Det er altså slik at det kan være flere forklaringer på hvorfor folk handler som de gjør og her har jeg sett på forklaringer som går på borgere, politikkområder og innflytelseskanaler, altså både på individnivå og system nivå. Det er samspillet mellom disse tre forklaringsnivåene som vil danne grunnlag for forklaringer i min analyse og som dermed blir min teoretiske fortolkningsramme.

4.11. Avslutning og forskningsspørsmål.

På bakgrunn av den tidligere forskningen og studier jeg har vist til her, er det mange faktorer utover kanalene selv som kan være med å forklare mine funn. Hovedspørsmålene som springer ut fra tidligere forskning og studier og som danner grunnlaget for min teoretiske forankring, vil dermed være; *å undersøke om de direkte kanalene er de dominerende kanalene som brukes som innflytelseskanaler, med et ekstra fokus på sosiale medier*

Å undersøke om kortidsengasjement, individualisme og ensaksdeltakelse, eller kompleksitet har betydning i de valg informantene gjør når det kommer til hvilke kanaler de eventuelt bruker for å påvirke i de ulike saksfeltene.

Å se på sammenhengen mellom engasjement og ønske om å påvirke, samt om ulike egenskaper ved borgere som alder, kjønn, kompetanse og nærhet til saksfeltene, kan være forklaringsfaktorer for engasjement, deltakelse og eventuelle innflytelseskanaler som blir valgt.

KAPITEL 5, METODE

5.1.Kvalitativ metode

Jeg vil i dette kapitlet gjøre rede for valg av metode. Deretter vil jeg beskrive hvordan studien ble gjennomført, med hensyn til valg av informanter og gjennomførelse av intervjuer. Tilslutt vil jeg redegjøre for hvordan jeg jobbet med datamateriale, altså hvordan jeg transkriberte, kodet og kategoriserte.

Jeg valgte å benytte meg av kvalitativ metode i min studie. Kvalitativ forskning kjennetegnes gjerne ved at det er fokus på forståelse og nærhet til dem man forsker på. I tillegg kjennetegnes kvalitativ forskning ved at man har data i form av tekst og få informanter sammenlignet med kvantitativ metode (Tjora: 2012:18). Samspill og relasjon mellom forsker og informant står også sentralt i kvalitative studier (Nilssen 2012:25). Tidligere var gjerne kvantitativ metode mest vanlig innenfor samfunnsforskning, men i de siste tiårene har dette endret seg, og kvalitative studier har økt i omfang (Aase og Fossåskaret 2014:19). I de senere år har det også blitt mer vanlig å tenke at kvalitative og kvantitative studier heller er med på å utfylle hverandre enn at en metode er bedre enn den andre (Tjora 2012:18).

I min studie har jeg valgt å basere datagrunnlaget på intervjuer med informanter. Dette gjorde jeg fordi jeg anså dette som den beste måten å innhente data på når det kom til det jeg ville finne svar på i min studie. Jeg ønsket å kunne gå i dybden på et tema og få vite hva ”vanlige” folk tenker om velferdspolitikken. Ved bruk av kvantitativ metode, for eksempel statistikk, mener jeg at jeg ikke ville fått muligheten til å gå like mye i dybden på materialet. Jeg anså dermed intervjuer som en god måte å kunne få data på, og jeg valgte en- til -en intervjuer.

Jeg har også valgt komparativ metode som altså baserer seg på at man sammenligner ulike forhold eller caser. I min studie skal jeg skal sammenligne forskjellige politikkområder, fremfor caser, for blant annet å se om det er forskjeller i engasjement innenfor ulike områder av velferdspolitikken (Album, Hansen og Widerberg (red.) 2010: 191).

5.2.Utvalget, utvalgskriterier og hvordan utvalget ble skaffet til veie.

I min studie er det slik at alder og kjønn hadde betydning for valg av informanter. Jeg ønsket å ha informanter innenfor en bestemt alderskategori, og jeg valgte også å ha lik deling mellom

kjønn. Jeg valgte også informanter som var, eller i alle fall hadde vært, knyttet til arbeidsmarkedet, da spørsmål om fagforeninger vil være mer relevant for disse. Jeg hadde altså noen egenskaper jeg måtte ta hensyn til ved valg av informanter, men jeg var samtidig ganske fri når det gjaldt å kunne velge informanter på grunn av studiens tema. Jeg vil derfor si jeg benyttet meg av et såkalt tilgjengelighetsutvalg ved innsamling av materiale. Et tilgjengelighetsutvalg vil si at man sikrer seg et utvalg som er villige til å være med i studien, de velges altså basert på at de er tilgjengelige. I tillegg baserer et slikt utvalg seg på at informantene innehar de egenskapene eller kriteriene som er satt for å kunne få svar på det man skal studere (Thagaard 2013:61).

For å kunne få et godt datagrunnlag, når man forsøker å finne svar på en problemstilling i en studie, er det viktig å tenke på hvor stort empirisk grunnlag man har til sin studie. Dette må selvsagt vurderes ut fra ulike studier, men et antall som blant annet Tjora (2012:33) referer til, er at man i en masteroppgave vil trenge 8-15 intervjuer. Jeg valgte å gjennomføre intervjuer av i alt 16 informanter om deres engasjement på de nevnte politikkområdene, samt hvordan de eventuelt forsøkte eller så for seg at de kunne være med å påvirke og få innflytelse over politikken som blir utformet på disse politikkområdene.

Jeg forsøkte å få til et bredt utvalg, og intervjuene ble gjennomført i 3 forskjellige byer. Utvalget bestod av 8 kvinner og 8 menn, og denne kjønnsfordelingen i utvalget ble gjort helt bevisst. Dette fordi det kunne være kjønnsmessige forskjeller som det i så fall kunne være interessant å få frem eller utelukke. Jeg valgte et utvalg i alderskategorien 24-40 år. Dette er en bred "aldersboks", men jeg ønsket å få et så bredt utvalg som mulig, for å unngå å få informanter som var for like. Jeg ville derfor unngå å *kun* bruke personer i 20 årene, eller 30 årene. Likevel var det viktig å ha en øvre og nedre grense. Dette fordi jeg antok at enkelte av politikkområdene, som for eksempel alderspensjon ville bli mer eller mindre aktuell sett i sammenheng med alder. Dermed var det ikke naturlig å ha altfor unge informanter. Samtidig vil et utvalg på over 50 år naturlig nok antas å være mer opptatt av spørsmål knyttet til alderspensjon. Det var derfor viktig å ikke strekke den øvre aldersgrensen for langt.

5.3.Hvordan fant jeg informanter.

Jeg ønsket som nevnt mest mulig bredde i utvalget og jeg ville derfor ikke intervju informanter fra kun et miljø, for eksempel et spesifikt arbeidssted eller en spesiell

yrkesgruppe. Dette kunne ført til et skjevt bilde da det kunne være faktorer i et spesifikt miljø som kunne ha betydning for deres meninger, og dermed betydning for engasjement og påvirkning i politikktutforming hos informantene. Jeg valgte derfor informanter fra flere miljøer, og som nevnt også flere byer. Dette er altså med på å sikre en bredde i utvalget og kan gjøre at det blir mindre forutsigbart med hensyn til holdninger og meninger.

For å komme i kontakt med ulike informanter benyttet jeg meg av kontaktpersoner som kunne sette meg i kontakt med personer på for eksempel arbeidssteder og liknende. Deretter videreformidlet disse kontaktpersonene informasjon og informasjonsskriv (vedlegg 2) til potensielle informanter, og mulige informanter ble bedt om å ta kontakt med meg dersom de kunne tenkte seg å stille opp til intervju. Jeg var opptatt av at det ikke skulle oppleves som plagsomt for mulige informanter at de ble kontaktet og at de ikke skulle føle seg presset til å stille opp ved gjentatte henvendelser fra meg. Derfor valgte jeg å be dem selv ta kontakt dersom de var interessert i å stille opp. Jeg tok også i enkelte tilfeller kontakt med informanter selv og spurte om de ville være interessert i å stille til intervju.

Det er fordeler og ulemper ved å bruke denne metoden. Fordelen er at man sikrer at man får informanter som du ikke kjenner noe særlig til og dermed ikke vet hvor står i de ulike spørsmålene man vil ha besvart. Man får altså en større avstand til informantene enn det man kunne ha risikert og fått om man selv hadde tatt kontakt med alle informantene. Samtidig er det slik at man kan risikere at kontaktpersonene ”filtrerer ut” de man spør om å delta, noe som kan føre til at personer som er svært positive til å stille opp gjør det, og at de dermed blir overrepresentert i utvalget. Ved å være bevisst på å få informanter fra ulike miljøer sikrer man seg til en viss grad mot å få informanter som i utgangspunktet er positive til å stille opp i slike situasjoner, men likevel er det vanskelig å vite om dette kan være et trekk med utvalget.

5.4.Gjennomføring av intervjuene.

Jeg valgte å benytte meg av en blanding mellom fokuserte intervjuer og dybdeintervju. Det var viktig for meg å gi informantene muligheten til å gå i dybden på de spørsmål hvor de hadde mange refleksjoner og mye å si, men samtidig foregikk ikke intervjuet ”fullstendig” fritt da jeg også stilte en del fokuserte spørsmål. Intervjuene var heller ikke alltid like langvarige som det som ofte kjennetegner dybdeintervjuer (Tjora 2012:105,126).

Man benytter seg som hovedregel av dybdeintervju der man ønsker å få et større innblikk i hva folk mener om ulike tema, hvilke holdninger de har, eller hvilke personlige erfaringer de har fra bestemte områder. I dybdeintervjuer benytter man seg altså ofte av såkalte åpne spørsmål slik at informantene har mulighet til å gå mer inn i temaet og kunne få sjansen til å reflektere mer fritt der de har mye på hjertet (Tjora 2012:105).

”Målet med dybdeintervjuer er i hovedsak å skape en situasjon for en relativt fri samtale som kretser rundt noen spesifikke temaer som forskeren har bestemt på forhånd”(Tjora 2012:104).

Såkalt fokuserte intervjuer på den andre siden kjennetegnes gjerne ved at de ikke er like lange som dybdeintervjuer og at spørsmålene er mer spesifikke og fokuserte slik at det er lettere å gjennomføre et kortere intervju.

”Bruk av kortere intervjuer bør vurderes dersom temaet er sterkt avgrenset og man mener at tillit kan etableres relativt raskt i intervjusituasjonen, og når det ikke er veldig følsomme eller vanskelige temaer som tas opp”(Tjora 2012:126).

Intervjuene varte i gjennomsnitt i 30-45 minutter hver, noen litt lengre, andre litt kortere, avhengig av hvordan informantene svarte på spørsmålene som ble stilt. De lengste intervjuene varte opp mot en time. Tidsmessig har jeg dermed ikke brukt over en time på hver informant som ofte er et kjennetegn ved dybdeintervju, dette fordi det ikke var nødvendig i hvert intervju. Engasjement og interesse for velferdspolitikken varierer, og det samme gjør den erfaringen de ulike informantene har når det kommer til bruk av innflytelseskanaler. Det var derfor ikke alltid nødvendig å gjennomføre svært lange intervjuer med hver informant, og intervjuene kunne derfor være mer fokusert. I og med at temaet i stor grad ikke trengte lang opparbeiding av tillit mellom meg som intervjuer og informantene, var dette også med på å ”korte ned” intervjuene. Samtidig var det viktig for meg å la informantene få snakke fritt og om de ulike spørsmålene. Jeg ønsket ikke å begrense informantenes mulighet til å kunne svare på spørsmålene mine og snakke om temaet, da jeg tenkte det kunne gjøre at jeg gikk glipp av viktig informasjon. Dermed endte jeg opp med en mellomting mellom fokuserte intervjuer og dybdeintervjuer, da det var naturlig for informantene å få reflektere mer over spørsmålene mine der det var ønskelig. Jeg vil i så måte hevde at jeg benyttet meg av en form for kortere, eller mer fokuserte dybdeintervjuer.

5.4.1. Generelt om intervjuene og intervjusituasjonen.

Under intervjuene benyttet jeg meg av en intervjuguide (vedlegg 1), slik at det skulle være lettere for meg å få stilt de spørsmålene jeg trengte for å få den informasjonen jeg var ute etter. Tanken var å ikke bruke den hele tiden, men heller ha den for å sikre en form for rød tråd gjennom intervjusituasjonen. Det varierte fra intervju til intervju hvor mye jeg benyttet meg av intervjuguiden, men den var et viktig støttepunkt for å sikre at jeg fikk informasjon om de temaer og spørsmål jeg anså som viktig. Jeg valgte å bygge opp intervjuguiden ved bruk av såkalte oppvarmingsspørsmål, refleksjonsspørsmål, og avslutningsspørsmål for å få en grei struktur på intervjuet (Tjora: 2012:112-113).

Selv om jeg hadde intervjuet informanter ved en tidligere anledning, var dette annerledes da jeg her skulle intervju mange informanter. Jeg merket at jeg naturlig nok kom mer inn i "rollen" som intervjuer etter hvert som jeg hadde intervjuet en del informanter. Jeg var derfor mindre bundet til intervjuguiden etter hvert som jeg fikk mer erfaring, og det var lettere å bruke den mer som en støtte. Likevel var det viktig å ha en intervjuguide for å "holde tråden" da det var mange temaer som skulle gjennomgås i løpet av intervjuene.

5.4.2. Digital opptaker.

I forbindelse med intervjuene benyttet jeg meg av en digital opptaker. Dette var av praktiske årsaker da det gjorde det lettere for meg å følge med på hva som ble sagt og dermed være mer "tilstede" i selve intervjusituasjonen. Jeg slapp å bruke tid på å ta notater, noe som kunne virket forstyrrende og gjort meg mindre oppmerksom på informanten. Jeg hadde på forhånd spurt informantene om dette ville være i orden, noe alle informantene samtykket til.

Bruk av digital opptaker er et godt hjelpemiddel i gjennomføringen av intervju, men dilemmaet er at informantene kan oppleve dette som ubehagelig eller at det fører til at de vil være mer "forsiktig" med hvordan de ordlegger seg og uttaler seg om saker. Her vil nok også tema og hvilke spørsmål som stilles ha betydning. Mer "ufarlige" temaer kan kanskje redusere et eventuelt ubehag for informantene fordi det ikke nødvendigvis oppleves som vanskelig å uttale seg sammenlignet med intervjuer hvor veldig personlige spørsmål stilles. Men man skal alltid tenke over at det kan oppleves ubehagelig for informantene at intervjuet tas opp, uansett hvilke tema det gjelder. Min opplevelse av intervjusituasjonen var at informantene ikke lot seg forstyrre eller hemmes av at intervjuet ble tatt opp. Jeg kan selvsagt ikke vite dette sikkert,

men jeg opplevde informantene som avslappet i intervjusituasjonen. Informantene var også informert om hvordan opptaket skulle brukes, og når det ville slettes (Tjora 2012:138-139).

5.4.3.Hvor foregikk intervjuene.

De fleste intervjuene foregikk på rolige plasser uten noen former for støy og mulighet for avbrytelse. Det var gjerne hjemme hos informantene eller på arbeidsplassen. Ved et par anledninger var det ikke mulig å finne slike plasser og intervjuene ble da gjennomført på offentlige plasser, men hvor jeg og informanten satt alene et stykke fra andre personer. I disse tilfellene var det noe bakgrunnsstøy, men i og med at andre folk stort sett var et stykke unna, påvirket det ikke intervjusituasjonen. Opptaket av intervjuet ble heller ikke påvirket av dette, bakgrunnsstøyen kom ikke med på annen måte enn at man hørte et svakt stemmesurr i bakgrunnen, og det vanskeliggjorde ikke transkriberingen. Jeg opplevde heller ikke at informantene i disse tilfellene lot seg forstyrre av dette, og opplevde ikke at de ”holdt tilbake” i intervjusituasjonen. Her må det også nevnes at intervjuet var avtalt med informanten, og jeg lot informanten i disse tilfellene bestemme hvor de ville intervjues. I metodelitteraturen påpekes det kan være greit å la informantene å velge tid og sted for intervjuet (Tjora 2012:120). Det er viktig å tenke på at informanter er forskjellige og det er fort gjort å tenke at alle informanter vil bli intervjuet hjemme, på arbeidsplassen og så videre. Det er ikke sikkert dette er like naturlig for alle, noen vil kanskje foretrekke et offentlig sted. I tillegg er det ofte slik at det kan være praktiske hensyn som gjør at man av og til må intervju på et mindre skjermet sted.

5.5.Etikk og egen forskerrolle.

I ethvert forskningsprosjekt eller studie er etikk naturlig nok viktig, og slik var det også for meg i denne studien. Det å være bevisst på de etiske aspektene av datainnsamling, informasjon og informantbehandling er noe man må være svært nøye med. Også refleksjon over egen forskerrolle er viktig uansett hvor stort eller lite prosjekt man jobber med.

Informantenes krav til anonymitet er naturlig nok noe som står sentralt når man gjennomfører en studie. Alle intervjuene mine er anonyme slik at det ikke er mulig å vite hva de ulike informantene har svart, og samtlige intervjuer ble også slettet etter at intervjuene var transkribert. For å sikre ytterligere anonymisering ble intervjuene også nummerert i transkriberingsprosessen. Hvert intervju fikk altså et nummer, og ellers inneholdt de kun

informasjon om kjønn og alder. I tilfeller hvor konkrete arbeidsplasser er nevnt, er dette også anonymisert da det ikke har betydning for intervjuet. Her har jeg heller eksempelvis skrevet; jeg jobber i offentlig sektor, eller jeg jobber i en barnehage og ikke navnet på den konkrete arbeidsplassen.

Samtykkeerklæring om å stille opp til intervju har vært oppbevart separat og ble makulert ved fullførelsen av studien. De finnes ikke elektronisk og kan dermed ikke på noen som helst måte knyttes til intervjuene, det er ikke mulig å klare å finne ut hva de ulike informantene har svart i intervjuene (vedlegg 3).

Det er også viktig å være bevisst på egen rolle som ”forsker” opp mot informantene. Selv om informantene er opplyst om sine rettigheter, for eksempel at de kan velge å trekke seg fra intervjusituasjonen, må man huske på at dette kan føles vanskelig i etterkant av et intervju (Tjora 2012:41). I og med at jeg ikke skriver om et tema som nødvendigvis oppfattes som så utleverende, tror jeg ikke at det har opplevdes like vanskelig for informantene å stille opp enn om jeg skrev om temaer som ble svært personlig for dem. Det er likevel noe jeg var bevisst på siden noen av temaene, spesielt spørsmål knyttet til innvandringspolitikk kan føles vanskelig for enkelte å svare på. Jeg var derfor opptatt av å nevne for informantene at de ikke skulle føle seg forpliktet til å fortelle *hva* de for eksempel stemte ved valg, men at jeg var mer interessert i det overordnede. Flere av informantene var åpne om både politisk tilhørighet og hva de stemte ved valg, og nevnte dette naturlig av seg selv, noe som tyder på at de ikke var ukomfortable med situasjonen.

Jeg var også opptatt av å forsøke å stille spørsmål så ”åpent som mulig”, slik at informantene ikke skulle føle at et svar var mer riktig enn andre, eller at de skulle føle behov for å måtte være ”politisk korrekt” i sine svar om ulike temaer (Tjora.2012:118). Refleksjon rundt egen rolle som intervjuer var derfor noe jeg måtte være bevisst på. Når man intervjuer må man også tenke på at bare det at man er tilstede, kan påvirke selve situasjonen og dermed også hvordan informanten oppfører seg (Nilssen 2012:31). I mitt tilfelle kan man for eksempel tenke seg at informanter som ikke egentlig var veldig engasjert i spørsmål knyttet til velferdspolitikken eller ikke hadde noe særlig ønske om å forsøke å påvirke i politikktutforming, ville vegre seg fra å si det, og dermed fremstille seg selv som mer engasjerte og interesserte enn de egentlig var. Da ville jeg kunne sitte igjen med et feilaktig bilde av engasjement interesse og påvirkning hos informantene, noe som kunne ramme kvaliteten i studien min. Jeg opplevde at mine informanter var ”åpne” og virket ikke ukomfortable med å svare på

spørsmål, for eksempel når det gjaldt innvandring, som man kan anta er det temaet som er mest omdiskutert. Det virket ikke som om informantene vegret seg for å svare på spørsmål, men man kan selvsagt ikke vite om alle har svart helt oppriktig på alle spørsmål, eller om noen har følt at de bør svare slik de mener det ”forventes” av dem.

Man bør også være bevisst på at man ofte og gjerne ubevisst kan ha en forutanelse, eller oppfatningen av en situasjon, sak eller liknende i en studie, altså at man bringer med seg en form for *forforståelse* inn i en intervjusituasjon eller studie (Nilssen 2012:68). Man bør altså passe på å ikke være for forutinntatt når det gjelder hva du tror du vil få høre i et intervju eller hva du tror du vil finne ut, da dette kan være hemmende for studiene. Dette var også noe jeg også hadde fokus på.

Også i valg av informanter er det viktig å tenke på sin egen rolle som forsker, her har jeg allerede nevnt at jeg var bevisst på å få informanter fra mange ulike miljøer og byer, slik at man ikke ender opp med å basere sin studie på en altfor lik gruppe. Bruk av kontaktperson for å få å viderebringe informasjon om studien har jeg som nevnt tidligere også vært bevisst på.

Informasjonsskrivet ble gitt/sendt til alle informanter før intervjuene slik at de skulle være klar over hva de stilte opp på. Jeg var også opptatt av at informanter som var interessert i å stille opp skulle ta kontakt med meg og at jeg ikke skulle plage dem med unødvendige purringer. Her var nok mitt fokus på etikk en faktor som kanskje gjorde at jeg mistet enkelte potensielle informanter, fordi jeg ikke ønsket å purre for mye på informanter som ikke tok videre kontakt, selv om de i utgangspunktet hadde uttrykt seg positivt til å stille opp.

5.6. Transkribering, koding kategorisering.

Etter at intervjuene var ferdige ble de transkribert, før opptakene av intervjuene ble slettet. Siden dette er en masteroppgave transkriberte jeg alt materialet selv, noe som var en fordel siden jeg da ble godt ”kjent med” mitt materiale (Brinkmann og Tanggaard (red.) 2010:34). Transkriberingen var svært tidkrevende og tok lang tid, men satte også i gang en tankeprosess rundt datamaterialet mens jeg arbeidet med det. Når man gjennomfører så mange intervjuer danner man seg selvfølgelig et inntrykk av materialet mens man holder på med intervjuene. Jeg merket meg for eksempel enkelte ting jeg ville studere nærmere, eller som jeg tenkte var viktige.

Allerede under transkriberingen så jeg en del sammenhenger i mitt materiale. Mens jeg transkriberte noterte jeg derfor hele tiden stikkord når det gjaldt enkelte funn, slik at jeg kunne gå tilbake å se på disse notatene før jeg startet med kodingen. Enkelte stikkord sto derfor klart frem for meg veldig tidlig og slike stikkord hjalp meg videre når jeg skulle sortere og kode materialet.

Etter transkriberingen satt jeg igjen med en stor mengde data som måtte kodes og kategoriseres før arbeidet med selve analysen kunne starte opp. Koding vil si at; *”[man finner] ord og uttrykk som beskriver avsnitt eller enda mindre utsnitt av datamaterialet”* (Tjora 2012: 179). Hensikten med å kode materialet man har samlet inn, er at man skal forsøke å finne de punktene som vil være viktig for den videre analysen. For å få til dette, må man få oversikt over materialet og klare å finne enkelte fellesnevner fra intervjuene. Jeg valgte å kode for ”hånd” da jeg ikke hadde tilgang eller kjennskap til dataprogrammer som kunne hjelpe meg med dette. I en større studie ville slike programmer vært en fordel, da både transkribering og kodingen av mitt materiale tok lang tid.

Med så mange intervjuer og mye data får man også mye informasjon som ikke nødvendigvis er relevant for det man ønsker å finne ut av. Ikke alle stikkordene jeg hadde notert meg var like relevante og disse hjalp meg dermed ikke i kodingen. Andre stikkord igjen var svært nyttige når det gjaldt å finne koder. Noen koder kom dermed på plass veldig tidlig, mens andre kom på plass etter at jeg hadde gjennomgått materialet noen ganger. Det gjaldt for eksempel koder som omhandlet ulike innflytelseskanaler, andre brukte jeg mer tid på å komme frem til.

Når det gjaldt kodene var det også slik at det var flere av disse som viste seg å være mindre relevant for min problemstilling, dermed var det flere koder jeg kunne se bort fra da jeg senere begynte jobben med kategoriseringen. Likevel var denne prosessen svært nyttig. Både jobben med å transkribere, de stikkordenene jeg noterte og sammenhengene jeg så tidlig, og ikke minst jobben som ble gjort med kodingen, gjorde at jeg fikk satt meg grundig inn i mitt datamateriale.

Etter kodingen forsøkte jeg å sette kodene sammen i større grupper, for å få enda bedre oversikt over materialet, såkalt kategorisering (Tjora 2012:185). De kategoriene man kommer frem til er gjerne kategorier som er relevante for problemstillingen, og noen av disse har gjerne kommet frem under analysen av materialet (Thagaard 2013:159-160). I min kategorisering var det naturlig å holde seg til overordnede kategorier som blant annet gjaldt de

politikkområdene jeg skulle studere. På den måten fikk jeg et mer oversiktlig materiale å jobbe med når jeg skulle begynne på min analyse. Jeg skal i det neste kapitlet kort gjøre rede for noen av de funnene som sto tydelig frem fra mitt datamateriale.

KAPITEL 6, HOVEDFUNN

Jeg skal her kort presentere noen av de viktigste funnene ut fra intervjuene som er gjort med informantene. I det neste kapitlet skal jeg diskutere og analysere funnene nærmere, men her vil jeg gi en liten oversikt over de mest sentrale funnene som har kommet frem fra intervjuene av mine informanter.

6.1.Samfunnsengasjement.

Å måle samfunnsengasjement kan være vanskelig, det er ikke nødvendigvis en ”korrekt” måte å gjøre dette på, men ut fra intervjuene og informantenes egen oppfatning om eget samfunnsengasjement, kan man si at samfunnsengasjement generelt sett står sterkt blant dem. Hovedvekten, 15 av 16, av informantene beskriver seg selv som samfunnsengasjerte, og følger med i samfunnsdebatten og den politiske debatten i samfunnet.

Når det gjelder engasjement i velferdspolitikken generelt, er det absolutt et engasjement å spore hos informantene, men samtidig oppleves velferdspolitikken av mange som stort og litt diffust og det rommer mye. Flere uttrykker at velferdspolitikken er viktig, men har ikke nødvendigvis spesifikke saker innenfor velferdspolitikken som gir seg uttrykk i et sterkt engasjement. Det er heller slik at mange er klar på viktigheten av å ha en velferdsstat og en politikk rundt dette. Her er det variasjoner, noen av informantene oppgir at de er svært opptatt av velferdspolitikken og har klare saker de brenner for og prioriterer.

6.2.Valgkanalen (stemmegivning og partier)

6.2.1.Nesten alle stemmer, men få er medlem av partier.

Valgkanalen står sterkt, så å si alle informantene oppgir at de bruker stemmeretten sin ved valg, 15 av 16, og mange av informantene mener dette er viktig eller at man har en plikt til å bruke stemmeretten. I tilfelle hvor informanten ikke har brukt eller bruker stemmeretten sin, er det gjerne praktiske årsaker som ligger bak og ikke nødvendigvis mangel på engasjement. Dette utgjør derfor en svært liten andel av utvalget. Vi kan altså konkludere med at valgkanalen i form av stemmegivning derfor står sterkt i utvalget. Samtidig er det ikke mange

av informantene som for eksempel er medlem i politiske partier, og som dermed har en mer aktiv rolle innenfor denne kanalen. Her er det likevel viktig å nevne at det er variasjoner. De som er aktive, er de gjerne veldig aktive, og en del av informantene er medlem av eller aktive i politiske partier, men de er i klart mindretall og utgjør bare noe få av informantene. Det er altså slik at hovedvekten kun benytter seg av valgkanalen ved å avgi stemme ved valg.

6.3.Fagforeninger

Også medlemskap i fagforeninger står svært sterkt i utvalget, nesten alle informantene, 14 av 16, er medlem i fagforeninger. I de tilfeller hvor de ikke er medlem er det gjerne fordi de ikke har fast jobb eller akkurat har startet i ny jobb og det har derfor ikke vært aktuelt å melde seg inn i en fagforening enda. Det er derimot mer variabelt i hvor stor grad informantene er aktive medlemmer i sine respektive fagforeninger. Flere har verv av ulike slag, mens mange oppgir at de deltar på møter og avstemninger. Noen deltar ikke aktivt på møter og leser kun den informasjonen som fagforeningen sender ut. Her er det altså stor variasjon. Det er også viktig å merke seg at det er mange forskjellige fagforeninger og de organiseres ulikt, slik at aktivitet også kan henge sammen med hvor stor aktivitet det er i informantenes fagforening som sådan. I noen tilfeller arrangeres det for eksempel ikke medlemsmøter der hvor informantene jobber, noe som kan være med på å bidra til en lavere aktivitet. Det som likevel kommer tydelig fram fra intervjuene er at det er en stor andel av medlemskap i fagforeninger og at den korporative kanalen i så måte er sterkt representert i utvalget.

6.4.Tradisjonelle medier og sosiale medier.

Alle informanter bruker aktivt tradisjonelle og sosiale medier til å holde seg oppdatert på nyhetsbildet og samfunnssaker. Media er dermed i stor grad det som oppgis som hovedkilde for innhenting av informasjon i ulike politiske saker og samfunnsspørsmål, selv om flere av informantene også søker seg til andre kilder for informasjon. Når det gjelder å selv bruke media er det slik at i underkant av en tredjedel av informantene har vært i kontakt med tradisjonelle medier for å fremme en sak, det kan for eksempel være et leserinnlegg, eller andre former for kontakt som intervju for å nevne noe. Mediekanalen har altså blitt brukt som

påvirkning, men innenfor de spesifikke politikkområdene er bildet annerledes, noe jeg skal komme tilbake til senere i analysen.

Mediekanalen brukes altså, men her det er de sosiale mediene som dominerer i bruk når det kommer til forsøk på påvirkning innenfor mine aktuelle politikkområder. Hovedvekten av informantene, 14 av 16, bruker ulike former for sosiale medier, for eksempel Facebook, Twitter og Instagram. Informantene bruker også sosiale medier aktivt for å holde seg oppdatert. Så er det slik at det i større grad varierer hvor aktive de selv er på sosiale medier. I overkant av halvparten av de som bruker sosiale medier oppgir at de er veldig aktive på selv å legge ut egne saker og meninger, blant de resterende er det noen som deler mye, men er mer begrenset i å selv ytre egne meninger på sosiale medier, og en del bruker i større grad sosiale medier til å følge med på hva andre personer deler og legger ut. Der er altså ulik aktivitet, men generelt er det høy aktivitet når det kommer til bruk av sosiale medier, både på å oppdatere seg på saker og selv ytre meninger. Temaene som engasjerer den enkelte informant er derimot ulike.

6.4.1. Skepsis til medier og forsiktighet i bruk av sosiale medier.

Generelt uttrykker informantene en skepsis til den informasjonen som blir presentert i media. Media er altså gjerne hovedkilde til informasjon, men utvalget er likevel skeptisk til om informasjonen som blir presentert alltid er ”korrekt”. Flere uttrykker at de forsøker å bruke flere forskjellige mediekilder i forsøk på å skaffe seg en større bredde over nyhetsbildet.

Også når det gjelder sosiale medier er mange av informantene i utvalget skeptisk til de kilder som er brukt i presentasjon av ulike saker. I tillegg oppgir også en stor andel av informantene som bruker sosiale medier at de er bevisste på hva de deler av informasjon og hvordan de bruker sosiale medier i ulike sammenhenger. De er altså både kritisk og selektiv i hva som legges ut av private ting, men også i form av hvordan de ytrer seg på sosiale medier i politiske og samfunnsrelaterte spørsmål. Kildekritikk og bevissthet rundt bruk av sosiale medier står altså sentralt hos mange av informantene i utvalget.

6.5.Boikott, demonstrasjoner, underskriftskampanjer.

Nesten alle informantene, 15 av 16, har på et eller annet tidspunkt deltatt i demonstrasjoner, underskriftskampanjer eller personlig boikott av varer. Her er det personlig boikott og demonstrasjoner som skiller seg klart ut som de formene som er mest brukt som virkemiddel for å påvirke. Samtidig er det slik at dette ikke er noen gjenganger når det gjelder bruk for påvirkning. De færreste bruker dette som en aktiv form for å påvirke i politikktutforming, det er heller slik at de har brukt personlig boikott eller deltatt i demonstrasjoner i anledninger hvor en sak har engasjert sterkt. Disse formene for påvirkning er altså mye brukt i den forstand at de fleste i utvalget har vært i befatning med det, men de har ikke brukt disse formene ofte. Når det gjelder de aktuelle politikkområdene jeg studenter er bildet annerledes, noe jeg vil komme inn på i de neste avsnittene.

6.6.Alderspensjon og pensjonspolitik

Ikke uventet er alderspensjon det politikkområdet som engasjerer minst hos informantene. Her er det selvfølgelig variasjoner, noen få, er opptatt av spørsmål knyttet til pensjon og er engasjerte i dette temaet og i politikken som utformes på dette politikkområdet. Men det store flertallet av informantene er ikke engasjert i spørsmål knyttet til pensjon. Det er ulike grunner til at temaet ikke engasjerer. Enkelte oppgir at de føler seg for unge til å begynne å tenke på dette, *"man vet man bør, men man har ikke kommet så langt"*. Andre oppgir at alderspensjon og politikken som utformes her er for komplisert og at det derfor oppleves som et hinder for å engasjere seg. Mangel på kunnskap rundt pensjon og hvordan politikken utformes, oppgis også som årsaker til at man ikke er engasjert i dette. Det er heller ikke uventet med bakgrunn i informantenes svar om engasjement knyttet til spørsmål om alderspensjon, at de færreste av informantene har forsøkt å påvirke politikken som utformes på dette feltet. Tross stor andel av medlemskap i fagforeninger har ikke denne kanalen blitt benyttet særlig i forsøk på påvirkning. Heller ikke aksjonskanalen eller mediekanalen gir utslag her. Valgkanalen ser altså ut til å være den eneste kanalen som kan ha vært brukt i forsøkt på å påvirke politikken som utformes på dette feltet, dog på en indirekte måte i og med at de har stemt på partier, men ikke nødvendigvis valgt partier på grunn av deres pensjonspolitik. Med unntak av de få informanter som er medlemmer i partier og som dermed kan ha påvirket, er det altså ikke stor grad av påvirkning innenfor dette saksfeltet.

6.7.Helsepolitikk

Det er en større del av utvalget som oppgir at de er engasjert i helsepolitikk enn det som var tilfellet med pensjonspolitik. Så er det også flere av informantene som har erfaring med helsevesenet, enten ved at de jobber eller har jobbet der, eller personlig erfaring, noe som kan forklare at engasjementet rundt denne politikken er større sammenlignet med alderspensjon. Samtidig er det ikke mange som aktivt har forsøkt å påvirke politikken som utformes på feltet. I den grad det påvirkes kan det være ved at man påvirker gjennom jobb, eller gjennom å benytte seg av klagerett eller som pårørende til personer som er i kontakt med helsevesenet, altså en form for indirekte påvirkning. De fleste er usikker på egen påvirkning av politikken på dette feltet. Personer som jobber innenfor helsevesenet er klar på at de kan påvirke i forhold til behandling av pasienter, for eksempel, men er ikke like sikker på om de er med på å påvirke politikken som utformes innenfor helsespørsmål. Aktiv påvirkning på helsepolitikk får altså lite utslag selv om langt flere av informantene i utvalget oppgir å være engasjert i helsepolitikk. Enkelte informanter er usikker på om helsepolitikk kan ha spilt en rolle for hvilket parti de har stemt ved valg, men i og med at disse informantene er usikker, kan jeg ikke konkludere med at valgkanalen har vært benyttet for påvirkning. Heller ikke aksjonskanalen, den korporative kanalen eller mediekanelen gir utslag her. I den grad det har foregått en form for påvirkning på politikktutforming i helsespørsmål er det da i så fall gjennom en form for indirekte påvirkning, eller ved at et fåtall av informantene som er medlem av politiske partier kan ha vært med å påvirke politikken som utformes. Hovedkonklusjonen er likevel at informantene i svært liten grad har brukt ulike kanaler for å påvirke i politikktutforming på dette feltet.

6.8.Innvandringspolitikk.

Ikke helt uventet er innvandring det temaet og det politikkområdet som engasjerer mest hos informantene. Temaet er høyaktuelt i media med fokus på flyktningkrisen og flyktningstrømmen til Europa, derfor er det kanskje naturlig at dette er et tema som engasjerer. Av de tre politikkområdene som er presentert, er det også dette saksfeltet hvor graden av påvirkning og bruken av innflytelseskanaler har vært, og er størst hos informantene i utvalget. Hovedvekten av informantene oppgir å være engasjert i spørsmål knyttet til innvandring. Sammenhengen mellom innvandring og velferd er mindre klar, men innvandring

og politikken som føres på dette feltet generelt er noe som engasjerer. På dette politikkområdet trer valgkanalen som innflytelseskanal tydelig frem. Omlag halvparten av informantene oppgir at innvandringspolitikk har hatt eller har, betydning for hva de stemmer og at de har brukt valgkanalen for å påvirke i denne politikken. Også bruk av interesseorganisasjoner og sosiale medier er faktorer for påvirkning i utvalget når det kommer til politikken som utformes her. Aksjonskanalen gir ikke utslag i form av påvirkning innenfor dette politikkområdet.

6.8.1. Polarisert debatt rundt innvandringsspørsmål.

Mediekanalen med sosiale medier brukes altså i forsøk på påvirkning. Samtidig oppgir mange av informantene i utvalget at debatten rundt innvandring og innvandringspolitikk er vanskelig. Den oppleves av mange som polarisert, det er steile fronter, og negativitet rundt debatten, noe som igjen fører til at enkelte ”vegrer” seg, eller ikke ønsker å engasjere seg så sterkt. Her nevnes blant annet media og sosiale medier som kanaler hvor mange mener det er et vanskelig debattklima, og for en del av informantene blir det dermed ikke ønskelig å bruke denne kanalen for å forsøke å påvirke i politikktutforming.

6.9. Ingen forskjell mellom kjønn.

I mitt utvalg hadde jeg åtte kvinner og åtte menn, dette for å se om jeg fant eventuelle forskjeller mellom kjønnene. Dette gjorde jeg i imidlertid ikke. Det var ingen indikasjoner på at det var ulikheter mellom kvinner og menn når det gjaldt de temaene jeg spurte om.

Også i teoridelen hvor jeg diskuterte egenskaper ved borgere, påpekte jeg at egenskaper som kjønn og alder ville være interessant å se nærmere på. Dette fordi mitt utvalg var i en bestemt aldersgruppe og likt delt mellom kjønnene. Men kjønn er altså ikke en faktor som kan være med å forklare de funn som er gjort. Jeg kommer derfor ikke til å vie kjønn stor oppmerksomhet i den videre analysen.

Jeg skal i neste kapittel analysere funnene som er gjort innenfor de tre politikkområdene, alderspensjon, helsepolitikk og innvandringspolitikk, samt sammenligne disse funnene mer systematisk. Jeg kommer også i den sammenhengen til å gå nærmere inn på de hovedfunn som er presentert over.

KAPITEL 7, ANALYSE AV FUNN

7.1. Innledning

I denne delen vil jeg se på de funn som er gjort og analysere og tolke disse nærmere med bakgrunn i den tidligere forskningen og empiri som er fremsatt. Jeg vil se på de funn som er gjort innenfor de tre politikkområdene, samt forholdet mellom bruk av ulike kanaler, henholdsvis de indirekte/representative og de direkte. Ut fra min problemstilling ønsker jeg å finne svar på hvilke kanaler som brukes av informantene, og jeg ønsker også å se om de direkte kanalene har tatt over for de indirekte/representative. Jeg vil starte med å utdype funnene som gjelder hvilke kanaler som blir brukt og analysere mulige årsaker til hvorfor enkelte kanaler blir brukt og andre ikke.

Jeg vil starte med saksfeltet alderspensjon, deretter tar jeg for meg helsepolitikk og til sist innvandringspolitikk. Så vil jeg se på de tre politikkområdene i sammenheng. Helt til slutt vil jeg kommentere velferdspolitikken generelt.

Som vi har sett ut fra funnene er et lite fåtall av informantene aktive i partier og fagforeninger i form av aktive verv. Disse informantene kan dermed påvirke innenfor alle de tre politikkområdene i kraft av sine verv og medlemskap, men den utgjør altså en svært liten del av utvalget. Det store flertallet av utvalget påvirker dermed ikke på andre måter enn de som er nevnt i forrige kapittel. Jeg kommer derfor i det videre til å konsentrere analysen om dette flertallet av informanter.

7.2. Alderspensjon

I min studie ser vi at det er to hovedfunn som utmerker seg når det gjelder saksfeltet alderspensjon. Det første er at det er mangel på engasjement når det kommer til dette saksfeltet. Det andre er at hovedvekten av informantene i utvalget ikke direkte forsøker å påvirke i politikktutforming på dette feltet, men selv om hovedvekten av informantene ikke direkte forsøker å påvirke, er det altså slik at enkelte innflytelseskanaler blir benyttet av informantene.

7.3. Valgkanalen og den korporative kanalen.

Ut fra svarene til informantene ser man at de i liten grad har engasjement for dette politikkområdet, dermed blir svært få kanaler brukt i forsøk på påvirkning hos informantene. Likevel kan vi snakke om en form for indirekte påvirkning, gjennom valgkanalen og den korporative kanalen. Dette fordi noen innflytelseskanaler blir brukt, men de er ikke valgt spesifikt for å påvirke for saksfeltet alderspensjon.

Man ser altså at valgkanalen og stemmegivning står sterkt hos utvalget. Så å si alle stemmer ved valg. Det å stemme er noe som trekkes frem som viktig hos flertallet av informantene i utvalget. På spørsmål som gjaldt det å stemme ved valg, er noe av det informantene svarer følgende: *”man må stemme”* eller *”jeg mener alle bør stemme”* og *”man kan alltid finne noen man kan være enig i på det meste om man ikke er enig i alt”*. Viktigheten av å benytte seg av stemmeretten sin og betydningen av det å stemme ved valg er noe som *”går igjen”* hos flere av informantene.

Det er også få av informantene som har valgt å *ikke* stemme som en form for protest. Her trekker flere av informantene frem at de ikke ser på dette som en hensiktsmessig måte å vise at man er uenig og at man heller ville bruke andre måter for å vise sin uenighet med politikken som føres, for eksempel; *”(...) hvis jeg skal protestere stemmer jeg blankt (...) ved å la være å stemme så viser jeg ingenting”*.

Når så mange av informantene i utvalget så klart uttrykker at det er viktig å benytte seg av stemmeretten sin, er det dermed ikke merkelig at valgkanalen står sterkt og brukes aktivt av utvalget. Funnene i mitt utvalg når det gjelder valgkanalen styrkes av andre studier som er gjort på feltet. Som vi har sett hos Strømsnes (2003:84) så står altså valgkanalen sterkt, det er stor tillit til denne kanalen og at det å delta i valg har betydning blant befolkningen. Det samme gjenspeiler seg altså i min studie.

På den måten er informantene med på å påvirke politikken indirekte ved at de gir sine stemmer til ulike partier som igjen fører ulik politikk på ulike saksfelt innenfor blant annet velferdspolitikken som alderspensjon. Selv om mye politikk utformes ved forhandlinger, for eksempel pensjonsforliket, kan likevel stemmegivning ha betydning ved at ulike partier blir store og andre små, som igjen kan spille en rolle i hvor mye innflytelse ulike partier har i slike forhandlinger. Det er usikkert om informantene har kunnet påvirke alderspolitikken gjennom

å stemme ved valg, men det er i alle fall klart at de påvirker mer på generell basis ved at de faktisk benytter seg av stemmeretten sin enn om de ikke hadde gjort det.

På samme tid ser vi at medlemskap i fagforeninger hos informantene står sterkt og at nesten alle informantene er medlem av ulike fagforeninger. Nettopp fordi det er kamp om å beholde rettigheter og press på å endre slike etablert rettigheter, deriblant alderspensjon, kan man anta at spørsmål om pensjon har vært berørt av flere av informantenes fagforeninger de siste årene. På den måten kan man hevde at i kraft av å være medlem kan informantene indirekte være med å påvirke politikken på dette feltet.

Likevel er det som nevnt store variasjoner i grad av aktivitet i fagforeninger blant de ulike informantene, noe som har betydning for hvor stor påvirkning de faktisk har innenfor fagforeninger. Fagforeninger baserer seg i stor grad på aktive medlemmer og aktive medlemmer er ofte de som kan være med på å sette ”dagsorden” for hva fagforeningene skal være opptatt av, selv om medlemstall også er en faktor som spiller inn når det kommer til hvor stor makt en fagforening har.

Fagforeninger og den korporative kanalen kan altså spille en rolle når det kommer til utforming av politikken, og medlemmer i ulike fagforeninger kan dermed indirekte være med på å påvirke i slike spørsmål.

7.4. Indirekte/representative kanaler sammenlignet med direkte kanaler.

Av de kanaler som brukes indirekte i påvirkning av alderspensjon og pensjonspolitik, er det altså valgkanalen som står tydeligst frem. Til dels brukes også den korporative kanalen indirekte ved at et flertall av informantene er medlemmer i fagforeninger som kan ha hatt betydning i spørsmål om påvirkning. Det er likevel ikke slik at spørsmål om alderspensjon er det spørsmålet som har hatt betydning for hva informantene faktisk har stemt, men ved at de har brukt valgkanalen, kan de ha vært med på å påvirke.

Både valgkanalen og den korporative kanalen tilhører de indirekte/representative kanalene. I min studie benytter ikke informantene seg av de direkte kanalene innenfor dette politikkområdet. Funnene mine samsvarer dermed ikke med den generelle trenden som har vært trukket frem av andre, blant annet (Hanssen og Tjerbo 2003, Henriksen og Aalandslid 2006), og til dels Strømsnes (2003), som alle påpeker en økt bruk av direkte innflytelseskanaler. Jeg har tidligere antatt at mitt utvalg ville benytte seg av de direkte

kanalene, da dette er den generelle trenden påvist i tidligere studier, men funnene i min studie samsvarer altså ikke med dette.

I min studie er det utelukkende de indirekte/representative kanalene som brukes og ikke de direkte kanalene (dersom man tar bort det lille fåtallet som er medlemmer av partier, eller har store verv). Det er et interessant funn, all den tid man skulle kunne anta at direkte kanaler ville være mer fremtrede. På generell basis har funnene i min studie vist at både aksjonskanalen, med demonstrasjoner og boikott, samt mediekanalene, særlig ved bruk av sosiale medier, står sterkt i utvalget. Men når det gjelder politikkområdet alderspensjon er ikke dette tilfellet. Mitt utvalg passer dermed ikke inn i de antakelser og det bildet som tidligere studier har gitt når det gjelder bruk av innflytelseskanaler. Det kan derfor være interessant å se på mulige forklaringer til at min studie viser et annet bilde når det gjelder dette konkrete saksfeltet.

7.5.Mulige årsaker til lav grad av påvirkning.

Jeg vil kort se på noen momenter med bakgrunn i de tidligere studier og teorier jeg har fremsatt for å se om det er mulig å finne noen mulige forklaringer på de funn som er gjort innenfor dette saksfeltet.

7.5.1.Mangel på engasjement.

Den generelle trenden er altså at det ikke er et stort engasjement å spore hos informantene når det gjelder alderspensjon og pensjonspolitik. Dette var ikke et uventet funn, tatt i betraktning utvalgets alder. Noen av de argumenter som oppgis av informantene er at man *”er for unge til å tenke på dette”*, eller de *”har ikke kommet så langt at de har fått satt seg inn i det”*. Andre uttrykker; *”Jeg prøver jo, men det er liksom fordi man burde fokusere på det ”*

Mine informanter gir gjennom intervjuene uttrykk for at engasjementet rundt dette politikfeltet altså ikke er særlig stort, noe som nok også gjenspeiles i informantenes forsøk rundt påvirkning av politikktutforming på dette området.

Utvalget strekker seg ikke høyere enn til 40 år og dermed kan man si at selv de informantene i utvalget som har høyest alder, er unge når det kommer til spørsmål knyttet til alderspensjon.

For yrkesaktive personer kan man vente at de informantene med høyest alder har nesten 30 år igjen til pensjonsalder (gitt at man måler dette i dagens pensjonsalder). Alderspensjon ligger dermed langt frem i tid selv for de informantene i det øverste alderssjiktet i utvalget, noe som kan ha betydning for informantenes engasjement og ønske om påvirkning i politikken. Dette funnet støttes av de funn som er gjort i studien til Breit og Salomon (2015:6) hvor de påpeker at pensjon for unge ligger langt frem i tid og at det også til dels er uavklarte pensjonsbetingelser for unge, noe som kan påvirke deres forhold til dette saksfeltet.

7.6.Engasjement og påvirkning henger sammen.

Som jeg har vist til i kapittelet om tidligere studier og teori kan man anta at engasjement og forsøk på påvirkning henger sammen. Det lave engasjementet rundt dette politikkområdet hos informantene i utvalget er nok dermed hovedårsaken til den manglende grad av forsøk på påvirkning hos informantene. Dette samsvarer med funn i undersøkelsen til Saglie (red.) 2009:221). I tillegg er det jo også slik at dersom man ikke er engasjert, er det ikke sikkert man er klar over hvilke kanaler eller hvilken måte som ville være best å bruke i forsøk på påvirkning. Som vi har sett i Strømsnes (2003:81) sin studie så viser hun til at engasjementet i befolkningen generelt er «midt på treet». I mitt utvalg er engasjementet som vi har sett lavt når det gjelder politikkområde alderspensjon og det er derfor sannsynlig å anta at saksfeltet i seg selv er det som kan forklare lavt engasjement, noe som igjen fører til liten grad av ønske om å påvirke.

7.7.Hvorfor så lavt engasjement?

Gitt at engasjement og ønske om påvirkning henger sammen, er dette en god forklaring på hvorfor informantene ikke forsøker å påvirke politikktutformingene på dette feltet. Da kommer vi likevel tilbake til et grunnleggende spørsmål om hvorfor det er så lavt engasjement rundt spørsmål om alderspensjon. Jeg skal her presentere noe mulige forklaringer.

7.7.1.Politikken er for komplisert.

Enkelte informanter trekker frem at politikken virker komplisert, noe som har betydning for interessen for saksfeltet;

”føler at det er veldig stor mangel på kunnskap hos meg (...) at det er et veldig komplisert regelverk”

Informantene opplever det altså som vanskelig å få oversikt over ulike ordninger og så videre, og dette gjør igjen at engasjementet for saksfeltet faller. Man vet om ordninger og man får med seg endringer, men det er ikke sikkert man vet de nøyaktige konsekvensene av slike endringer.

Dette er et funn som støttes av studien til Breit og Salomon (2015:4,6) hvor det viser seg at regelverk rundt alderspensjon oppleves som komplekst, og at det også er mangel på kunnskap og interesse for saksfeltet.

Satt på spissen kan man si at det nok ikke er noe merkelig at unge sliter med å sette seg inn i pensjonspolitikken og de konsekvenser det får, all den tid det nok oppleves som komplisert, også for mange som nærmer seg pensjonsalder.

Dersom man opplever ordninger rundt alderspensjon som kompliserte kan det være vanskelig å skulle relatere dette til en selv, i alle fall på nåværende tidspunkt. Dermed skaper det ikke samme engasjement som for eksempel boligpolitikk eller skolepolitikk for å ta noen tilfeldige eksempler, altså politikkområder som gjerne er mer nærliggende gitt utvalgets alder.

Også Bay m.fl.(red.)(2009) sin studie understøtter de funn som er gjort blant mine informanter, da de også påpeker at alderspensjon er et teknisk komplisert spørsmål, og at det i tillegg er vanskelig for ”vanlige” folk å få innpass i prosessene rundt utformingen av politikken, noe som selvfølgelig kan ha betydning for engasjement på politikkområdet (2009:41,61).

Som sagt spiller Stortinget og dermed de ulike partiene som er representert der, en stor rolle når det gjelder utformingen av pensjonspolitikken. I tillegg spiller fagforeninger en rolle her, blant annet gjennom forhandlinger i lønnsoppgjørene. Det er altså valgkanalen og den korporative kanalen som har størst gjennomslagskraft og innflytelse på denne politikken og begge disse kanalene tilhører de indirekte/representative kanalene. Som velger eller medlem av fagforening har du ikke direkte innflytelse på politikernes eller fagforeningenes forhandlinger og utformingen av politikken på saksfeltet. Det kan skape en form for distanse til saksfeltet, og det blir vanskelig for folk å forstå hvordan politikken egentlig utformes og hvilke kanaler man kan eller bør bruke for innflytelse. Dette samsvarer med de poeng som er trukket frem i studien som omhandler pensjonsforliket. Her var det nettopp slik at heller ikke

”grasrota” i partiet følte de fikk muligheten til å påvirke, dette fordi saksfeltet var komplekst og det derfor også ble mer naturlig at rådgivere deltok i utformingen av forliket. ”Vanlige” partimedlemmer ble dermed i større grad utelukket fra prosessen (Bay m.fl. (red.) 2009:41,61).

7.7.2.Dagsorden; Saksfeltet er ikke fremtredende i nyhetsbildet.

I funnene som har vært presentert tidligere, ser man at informantene i stor grad bruker media som hovedkilde for å holde seg oppdatert i nyhetsbildet. Selv om informantene også uttrykker en skepsis til media som nyhetskilder, er det slik at det i stor grad er gjennom media de får informasjon om ulike saker. Som vi har sett er ikke informantene særlig opptatt av pensjonspolitik. Pensjonspolitik og alderspensjon skiller seg ut fra helsepolitikk og innvandringspolitikk ved at det ikke i samme grad er like fremtredende i media. På de to andre politikkområdene er det lett å se eksempler på dette i det daglige/ukentlige nyhetsbildet. Alderspensjon har ikke samme grad av tilstedeværelse i media.

Dersom politikkområdet ikke er på medienes dagsorden (Jenssen og Aalberg (red.) 2007:177) vil det også kunne påvirke informantenes interesse, kunnskap og engasjement rundt alderspensjon, all den tid informantene i mitt utvalg i stor grad bruker media som nyhetskilde. Dette understrekes av de funn som ble gjort i studien om pensjon i 2005, her var altså ikke pensjon særlig fremtredende på medienes dagsorden ved valget på tross av sakens betydning (Bay m.fl. (red.) 2009:117). Sosiale medier er heller ikke fremtredende her, noe som kan tyde på at saksfeltet ikke engasjerer og slår igjennom på sosiale medier (Ihlen m.fl. (red.) 2015:229).

7.7.3.Alder.

Flere av informantene trekker frem tidsaspektet som en eller flere grunner til at de ikke er så engasjert på dette saksfeltet ”*jeg er litt for ung til at jeg klarer å prioritere det og ”det føles litt langt frem i tid”* er noen eksempler på hva enkelte av informanter uttrykker rundt dette spørsmålet.

Alderspensjon er som sagt noe som ligger langt frem i tid. For informantene i utvalget er ikke dette noe som vil være aktuelt før om 30-40 år. Samtidig er det slik at mye av fremtidens pensjonspolitik utformes nå. Det er nå man ser at pensjonsordninger og så videre er under press, stadig flere lønnsoppgjør dreier seg også om forsvar av etablerte pensjonsrettigheter.

Dermed kan man tenke seg at informantene i utvalget vil bli berørt av de endringer som eventuelt foretas på dette politikkfeltet på nåværende tidspunkt, selv om det er altså slik at det er lenge til informantene selv vil måtte forholde seg direkte til sin alderspensjon. Det er som nevnt innledningsvis nå man strengt tatt burde engasjere seg dersom man vil være med på å ”forme” og påvirke fremtidens pensjonsordninger og dermed egen alderspensjon. Dette er en form for dilemma. Man kan kanskje si at andre saker tar noe av engasjement fra politikktutforming rundt alderspensjon og pensjonspolitikkk fordi de kommer nærmere i tid og dermed kanskje er mer naturlig å engasjere seg i på nåværende tidspunkt.

Dette illustreres av det en av informantene kommenterte når man diskuterte pensjon og pensjonspolitikkk; *”Jeg er litt for ung til at jeg føler klarer å prioritere det”* og som vedkommende sa videre; *”Jeg er fullstendig klar over at jeg burde vite mer om det, men jeg har flere saker som jeg føler er nærmere hjertet mitt som gjør at jeg ikke prioriterer det”*.

I studien til Breit og Salomon (2015:6) påpekes det også at alderspensjon er forhold som ligger langt frem i tid for yngre mennesker, noe også mine funn viser.

7.7.4.Mangel på individualisme og ensaksdeltakelse.

I min studie når det gjelder politikkområdet alderspensjon, finner heller ingen tegn på en form for individualisme, at folk ønsker å engasjere seg fra sak til sak, over et kortere tidsrom, som Strømsnes beskriver (2003: 218). Her kan saksfeltet i seg selv være noe av grunnen til at man ikke ser tendenser til dette. Når det gjelder alderspensjon og pensjonsrettigheter er dette nettopp et saksfelt hvor man i mindre grad engasjere seg over kortere tidsrom. Det er klart at det vil være perioder hvor det skjer mye på dette saksområdet, men stort sett er dette et saksfelt hvor man driver mer langsiktig politikkk og som er mer preget av ”de store linjene” og ikke av enkeltsaker. Dermed vil individualisme, eller ensaksdeltakelse, ikke gjøre seg gjeldende i samme grad innenfor saksfeltet alderspensjon (Strømsnes 2003: 218; Saglie (red.) 2009:188).

7.7.5.Oppsummering.

Kort oppsummert ser vi altså at det innenfor alderspensjon er de indirekte/representative kanalene som brukes for påvirkning, og ikke de direkte som man skulle tro ut fra de antakelser som er gjort. Det er likevel verdt å påpeke at de indirekte /representative kanalene

kun brukes på en indirekte måte, da informantene ikke aktivt stemmer ut fra alderspensjon som saksfelt. Mangel på engasjement kan være mye av grunnen til det bildet vi ser i utvalget og dette saksfeltet egner seg gjerne også mindre til bruk av direkte former for påvirkning. At politikkområdet fremstår som komplisert kan også være en årsak til det lave engasjementet. Alderspensjon er heller ikke fremtredende i nyhetsbildet og det er heller ikke et saksfelt som egner seg til å engasjere seg over kortere tid, så ensaksdeltakelse eller individualisme gjør seg ikke gjeldene her. Jeg vil videre se nærmere på helsepolitikk og gå mer i dybden på de funnene som er gjort.

7.8.Helsepolitikk

Når det gjelder helsepolitikk er det følgende funn som er fremtredende. For det første er engasjementet for helsepolitikk større sammenlignet med alderspensjon. For det andre er det slik at på tross av dette, er det lite forsøk på å påvirke politikktutformingene på dette saksfeltet blant informantene i utvalget. Et tredje poeng er at flere informanter har tilknytning til helseområdet, enten via jobb, tidligere jobb eller personlig erfaring. Hos et fåtall av informantene hersker det også en liten usikkerhet når det kommer til om de faktisk har vært i posisjoner hvor de kan påvirke. Flertallet går altså ikke aktivt inn for å påvirke politikktutformingene på dette feltet.

Med bakgrunn i min problemstilling vil jeg vil starte med å utdype funnene rundt hvilke kanaler som blir brukt i helsepolitikk, deretter vil jeg se hvorfor disse kanalene brukes og diskutere årsaker til dette. Til slutt vil jeg også se på forholdet mellom de indirekte/representative og de direkte kanalene.

7.9.Valgkanalen og den korporative kanalen.

I likhet med det vi så for saksfeltet som omhandlet alderspensjon, prøver altså ikke flertallet aktivt i å påvirke politikktutformingene innenfor helsefeltet. Likevel ser vi også her at det at informantene stemmer ved valg og at de fleste er med i fagforeninger, kan være faktorer som på en indirekte måte er med på å påvirke. Valg på den måten at man kan ha stemt på partier som igjen har hatt betydning for en bestemt utforming av helsepolitikken. (Dette nevnes også av et lite fåtall av informantene selv om noen av dem uttrykker usikkerhet rundt om de har

stemt med tanke på helsepolitikk); Fagforeninger på den måten at enkelte av informantene jobber innfor helsesektoren og kanskje er tilknyttet fagforeninger som i særlig grad har fokus på helsepolitikk (i tillegg til andre ting som lønn, rettigheter og så videre for sine medlemmer). Det er likevel vanskelig å si om dette virkelig er en faktor, i og med at det er så forskjellig grad av aktivitet i fagforeningene og det også kan være ulike fagforeninger representert her. Det er heller ikke nødvendigvis samsvar mellom aktivitet og bruk av fagforeninger og de informanter som jobber innenfor helsevesenet.

Valgkanalen trer dermed også her tydeligst frem, og som vi så under analysen av forrige politikkområde, brukes denne kanalen av hovedandelen av informantene i min studie og informantene anser det altså som viktig å benytte seg av valgkanalen. Dette samsvarer som nevnt tidligere med Strømsnes (2003: 84) sine funn om at det er stor tillit til valgkanalen.

I likhet med det som var tilfellet for saksfeltet alderspensjon, er det både valgkanalen og den korporative kanalen, her representert med fagforeninger, som brukes av informantene. Men påvirkning gjennom disse kanalene skjer indirekte, da informantene ikke bruker disse kanalene for å påvirke helsepolitikk spesifikt. Dermed kan man ikke utelukke helt at informantene på den måten indirekte kan ha vært med å påvirke politikktutformingene på helsefeltet.

7.10. Indirekte representative kanaler sammenlignet med direkte kanaler.

Innenfor saksfeltet helsepolitikk er det altså valgkanalen som brukes i størst grad, i tillegg til den korporative kanalen. Funnene i mitt utvalg er dermed lik det som var tilfellet i det første politikkområdet jeg så på; alderspensjon. De direkte kanalene benyttes ikke, noe man altså kunne anta gitt de teoretiske bidragene jeg har sett på tidligere, hvor flere studier har trukket frem en vridning mot de direkte kanalene (Hansen og Tjerbo 2003, Henriksen og Aalandslid: 2006). Heller ikke når det gjelder dette saksfeltet passer informantene i mitt utvalg inn i de antakelser og det bildet som tidligere studier har gitt når det gjelder bruk av innflytelseskanaler.

All den tid et av de generelle funnene var at et stort antall av informantene i utvalget tidvis har benyttet seg av aksjonskanalen, for eksempel ved deltakelse i demonstrasjoner eller boikott, kunne man ha antatt at denne kanalen kunne vært mer fremtredende som påvirkningskanal innenfor helsepolitikk. Men svarene fra mitt utvalg støtter altså ikke en slik antakelse. Mine

funn samsvarer dermed ikke med de funn som ble gjort av for eksempel Martinussen (1993:42) som fant at bruk av aksjonskanalen er økende. Det er likevel viktig å bemerke at selv om denne aksjonsformen ikke gir noe utslag i mitt utvalg, trenger det altså ikke å bero på manglende engasjement eller manglede vilje til å forsøke å påvirke, men heller det at det ikke har vært aktuelt. Man kan heller ikke utelukke at slike kanaler kan bli tatt i bruk av utvalget på et senere tidspunkt om det skulle være aktuelt, gitt den generelle tendensen til bruk av aksjonskanalen.

Heller ikke mediekanalen som på generell basis brukes av informantene i min studie, tas i bruk innenfor dette saksfeltet. Med tanke på at helsepolitikk er et område som ofte får plass i nyhetsbildet, kunne man anta at mediekanalen hadde vært mer fremtredende for påvirkning (Hatland m.fl.(red.) 2011:177-178), men jeg finner ingen slike funn i min studie. Her kan det på nytt være slik at det ikke har vært saker som har vært av så stor betydning at informantene har ”sett seg nødt til” å bruke mediekanalen. Enkelte av informantene nevnte for eksempel at det ikke ville være naturlig å bruke media fordi det kunne føles vanskelig og bli veldig personlig. For arbeidstakere innfor sektoren kan det føles ”farlig” å skulle belyse en sak i media, noe som ble påpekt av en informant, selv om vedkommende ikke hadde vært i en situasjon hvor personen hadde følt behov for å varsle. Kommentaren ble gitt på et mer generelt grunnlag.

På spørsmål til informantene om hvilke kanaler de så for seg at de ville brukt i et hypotetisk tenkt tilfelle, ble for eksempel media trukket frem av flere, som ”*hvis det var veldig viktig*” I saker hvor de enten så for seg at de var desperate eller at saken hastet, kunne de kanskje se for seg å bruke denne kanalen, men det var ikke nødvendigvis den foretrukne kanalen å bruke for påvirkning først, i et tenkt tilfelle. Det er selvsagt ikke mulig å måle dette, da man ikke kan vite med sikkerhet hva man faktisk ville ha gjort om det var aktuelt å forsøke å påvirke, men det er likevel interessant å se hva informantene tenker om dette. I et hypotetisk tenkt tilfelle er det altså mange av informantene som trekker frem mediekanalen, noe som kan støttes av andre funn som viser at media ofte velger en dramatisk vinkling på helsepolitiske saker. Det kan altså tenkes at enkelte kanaler faller ut fordi det ikke føles naturlig å bruke dem, for eksempel å stå frem i media. Dette kan virke som en effektiv kanal, men det ”koster” kanskje for mye for den enkelte å gjøre dette (Hatland m.fl. (red.) 2011:177-178).

Dermed ser man at mine funn ikke samsvarer med den generelle trenden om mer bruk av direkte kanaler (Hanssen og Tjerbo 2003, Henriksen og Aalandslid 2006), eller mer bruk av

aksjonskanalen og media som man har funnet i andres studier (Martinussen 1993; Ihlen m.fl.(red.) 2015).

Det er selvsagt viktig å merke seg at mitt utvalg er lite og ikke kan representere andre enn seg selv. I og med at det er et tilfeldighetsutvalg kan man heller ikke utelukke at sammensetningen av utvalget spiller inn her og gjør at vi får data som dermed skiller seg fra generelle trender. Likevel skulle man kanskje tro at man ville finne tendenser fra funn som er gjort i store undersøkelser i et mindre utvalg. Men innenfor saksfeltet helsepolitikk ser vi det i liten grad. Også i dette politikkområdet er det altså utelukkende de indirekte/ representative kanalene som brukes og ikke de direkte kanalene. Det er dermed interessant å studere mulige årsaker som kan forklare disse funnene.

7.11. Større engasjement, men lite forsøk på påvirkning.

Som vi har sett i funnene er det et større engasjement for helsepolitikk hos informantene sammenlignet med alderspensjon og pensjonspolitik. Informantene svarer for eksempel; ”*Ja det er jeg kanskje enda mer engasjert i*” eller ”*Ja, i alle fall i deler av helsepolitikken*”. Noe av forklaringen på dette kan være at enkelte felt innenfor helsepolitikk er lettere å relatere seg til, for eksempel sykehjem og eldre, eller behandlingstilbud for personer på sykehus for å nevne noen. Dette har også vært påpekt i studien til Christensen mfl, (red.) (2017:72) hvor man viste at svært mange har erfaring med helsevesenet.

Helsepolitikk er som nevnt også i større grad gjenstand for debatt i media eller at det oftere vil være enkeltsaker innenfor helsepolitikk som belyses i media sammenlignet med alderspensjon (Hatland m.fl. (red.) 2011:177-178). Saksfeltet kan også i større grad være preget av enkeltsaker og gi rom for mer kortidsengasjement eller ensaksdeltakelse (Saglie (red.) 2009:188) i spesifikke saker sammenlignet med alderspensjon hvor man jobber mer langtidsrettet. Man får heller ikke det samme tidsaspektet innenfor helsepolitikk som man får med alderspensjon. Befatning med helsesektoren kan ramme en når som helst i livet, mens man vet når alderspensjon og pensjonsrettigheter trår inn.

7.11.1. Forhold mellom engasjement og påvirkning.

Som nevnt i eksempelet som gjaldt alderspensjon, så er det gjerne en sammenheng mellom engasjement og påvirkning, og økt engasjement kan gi seg utslag i økt forsøk på påvirkning. Mangel på engasjement kan på samme måte gi utslag i mindre forsøk på påvirkning. Det er likevel ikke slik at dette automatisk er tilfellet.

En annen grunn til dette funnet kan være at selv om informantene er mer engasjert i helsepolitikk sammenlignet med alderspensjon, så behøver det ikke bety at engasjementet er høyt om man sammenligner dette med andre saksfelt igjen. Det kan tenkes at engasjementet for helsepolitikk hos mine informanter samsvarer mer med Strømsnes (2003:81) sine funn, og at engasjementet derfor "bare" er "midt på treet". Selv om det er høyere engasjement for helsepolitikk blant informantene, betyr altså ikke det at de nødvendigvis er mer aktive på å forsøke å påvirke av den grunn.

7.11.2. Personlig erfaring.

I utvalget er det altså flere av informantene som har vært, eller er i befatning med helsevesenet enten ved at de jobber der, har jobbet der, eller kanskje selv har vært i befatning med helsevesenet i ulike situasjoner. De har altså slik sett større nærhet til saksfeltet. Man kunne derfor anta at informantene ville ha et stort engasjement for et saksfelt man har personlig erfaring med ut fra funn fra (Christensen m.fl.(red.) (2017:72) sin studie. Likevel gir ikke dette noe utslag i form av økt forsøk eller ønske om påvirkning. Informantene viser et engasjement for helsepolitikk, men det fører altså ikke til forsøk på direkte påvirkning.

Om man er fornøyd med sin erfaring med helsevesenet, kan det gi seg utslag i at man ikke ønsker endring. Dette er også et av poengtert i andre undersøkelser, nemlig at det å være fornøyd ikke trenger å føre til engasjement(Saglie (red.)2009:215). Om man ønsker endring i sin egen situasjon er der gjerne mer naturlig å ta dette opp enten med en lege eller helsemyndigheter som er de man er i kontakt med.

Viktigheten av å skape et skille mellom egen erfaring fra helsevesenet og ønsket om å påvirke i politikktutforming, påpekes også av en av informantene i utvalget. Det oppleves vanskelig å stå frem med egne eller andres historier, nettopp fordi man ikke vil at det skal bli for

personlig, noe som igjen kan spille inn når det kommer forsøk på påvirkning eller hvilke kanaler som er naturlige å bruke.

Når det gjelder personlig erfaring via yrkesliv nevner enkelte av informantene at de kommer med innspill i arbeidsmøter, eller til ledelse. De er klar på at de spiller en stor rolle i en pasients liv, eller et behandlingsopplegg, men er mer usikre på om de kan ha påvirket selve politikken på denne måten. Siden informantene som nevner dette ikke har et klart inntrykk av dette selv, har jeg ikke kunnet konkludere med at det påvirkes. Det er likevel et poeng å nevne i denne sammenhengen (Christensen m.fl. (red.) 2017:72).

7.11.3. Individualisme og ensaksdeltakelse

Helsepolitikk er et saksfelt som i større grad kan være preget av enkeltsaker sammenlignet med pensjon. Det ”store bilde” er selvfølgelig ikke kun preget av enkeltsaker, men det er langt flere enkeltsaker og enkeltskjebner innenfor helsepolitikk som kan utløse et engasjement.

Individualismebegrepet tilsier som nevnt tidligere at folk ønsker å engasjerer seg fra sak til sak, over et kortere tidsrom (Strømsnes 2003: 218), noe som kan føre til en vridning fra indirekte /representative kanaler til bruk av direkte kanaler. Heller ikke politikkområdet som omhandler helsepolitikk viser tegn til en slik form for individualisme eller ensaksdeltakelse, på tross av at saksfeltet engasjerer informantene i større grad og at det er et saksfelt hvor enkeltsaker ofte trekkes frem.

Sosiale medier som generelt brukes aktivt av informantene i utvalget, brukes heller ikke innenfor saksfeltet helsepolitikk. Med bakgrunn i teorien om individualisme, hvor enkeltsaker er avgjørende, kunne man anta at det ville føles både lett og ikke særlig farlig å benytte seg av ”likes”, deling og liknende i ulike saker som gjaldt helse, selv om man ikke selv har en presterende sak innenfor dette saksfeltet. Helse er også et saksfelt som med enkeltsaker kan skape engasjement, positive eller negative følelser på sosiale medier og dermed ”slå igjennom” der (Ihlen m.fl.(red.) 2015:229). Slik sett kunne man anta at sosiale medier ville gi utslag som innflytelseskanal innenfor helsepolitikk. Likevel har vi sett at dette ikke er tilfellet i mitt utvalg. Informantene bruker ikke sosiale medier for å forsøke å påvirke i stor grad innenfor dette saksfeltet.

Det kan være flere grunner til dette, og på nytt kan det være slik at så lenge man ikke har en enkeltsak selv, er man ikke like ivrig på å kommentere dette i sosiale medier. Man vil kanskje heller finne det naturlig å bruke andre kanaler for å uttrykke sine meninger. Poenget med det kan være lett å gi uttrykk for meninger og ytringer på sosiale medier, men ikke nødvendigvis like lett å få gjennomslag, er også noe som kan gjøre seg gjeldene her (Ihlen m.fl.(red.) 2015:224). I tillegg har vi sett at bevissthet rundt bruk av sosiale medier står sentralt hos mange av informantene i utvalget, noe som også kan føre til at man ikke er like aktive på å ytre seg i sosiale medier innfor ulike saksfelt selv om saksfeltene ikke fremstår som ”farlig”. Mangel på enkeltsaker som i stor grad vil berører informantene selv, kan være en av forklaringene på at direkte kanaler ikke blir brukt, og en mulig forklaring på at man ikke opplever en slik form for individualisme.

7.11.4.Kompleksitet

Helsepolitikk er som nevnt innledningsvis et omfattende politikkområde. Slik sett kunne man anta at politikkområdet kunne oppfattes som komplekst, men dette nevnes ikke av informantene. Kompleksitet ved politikkområdet ser altså ikke ut til å være en faktor for deres mangel på engasjement (Bay m.fl.(red.) 2009: 41,61).

7.11.5.Oppsummering.

Kort oppsummert ser vi at det også innenfor helsepolitikk er de indirekte/representative kanalene for påvirkning som gjør seg gjeldende, fremfor de direkte, men heller ikke her er disse kanalene valgt for å påvirke spesifikt for helsepolitikk. Gitt helsepolitikken mer fremtredende plass i media, skulle man tro at særlig mediekanalen ville gitt større utslag når det kom til forsøk på påvirkning i tillegg til andre direkte kanaler som demonstrasjoner og liknende. Mangel på enkeltsaker som direkte berører en selv, samt at engasjementet på feltet ikke er høyt nok, kan være forklaringer på hvorfor dette ikke er tilfellet. Heller eller personlig erfaring ser ut til å ha betydning for informantenes ønske om, eller forsøk på å påvirke politikktutformingen. Ønsket om å distansere seg fra sine egne erfaringer, eller at man er fornøyd med helsevesenet og den politikken som føres, kan være noe av grunnen til disse

funnene. Vi finner heller ikke noe tegn til at politikkområdet oppleves som komplekst hos informantene. Videre vil jeg analysere de funn som er gjort innenfor innvandringspolitikk.

7.12. Innvandringspolitikk

Jeg vil her se nærmere på det siste politikkområdet som omhandler innvandring. Dette er som nevnt innledningsvis et bredt saksfelt som rommer mye, og her brukes altså begrepet innvandring som en samlekategori. De funn som utmerker seg her er følgende; For det første er det slik at engasjementet på dette saksfeltet er høyt, både generelt og også sammenlignet med de to andre politikkområdene, alderspensjon og helse. For det andre er det slik at informantene i utvalget klart gjør aktive forsøk på å påvirke på dette området, i motsetningen til de to andre politikkområdene. Det tredje som kommer frem er at det igjen er valgkanalen som trer tydelig fram som en av de innflytelseskanalene som brukes, men i motsetning til de to andre saksfeltene er det slik at informantene i større grad aktivt bruker valgkanalen for å påvirke. Det siste punktet det er verd å trekke frem er at det innenfor dette saksfeltet også gjøres bruk av andre innflytelseskanaler som sosiale medier og interesseorganisasjoner.

Med bakgrunn i min problemstilling vil jeg først analysere de kanaler som blir brukt, deretter vil jeg se hvorfor disse kanalene brukes og diskutere årsaker til dette. Helt først vil jeg gå litt nærmere inn på forholdet mellom engasjement og påvirkning innenfor dette politikkområdet.

7.13. Forholdet mellom engasjement og påvirkning.

Her ser vi at det er høyere engasjement rundt saksfeltet, samt høyere grad av forsøk på påvirkning. Her er det sannsynlig å tenke at forsøk på påvirkning øker proporsjonalt med høyere engasjement. På spørsmål og diskusjon om innvandringspolitikk er noe som engasjerer, går uttrykk som "*ja absolutt*" og "*jo det gjør det absolutt*" igjen hos flere av informantene.

Der vi i pensjonspolitikken så at manglende engasjement førte til at informantene ikke forsøkte å påvirke, ser vi her at det høye engasjementet kan være med på å forklare at informantene i større grad forsøker å påvirke og få innflytelse over den politikken som utformes innenfor saksfeltet innvandring. Dette er også et poeng som understrekes i tidligere studier vedrørende

engasjement (Saglie (red.) 2009: 221). Dette styrker igjen antakelsen om at engasjement og påvirkning henger sammen.

7.14.Ulike påvirkningskanaler som brukes.

7.14.1.Valgkanalen

Igen er det slik at valgkanalen også innenfor dette saksfeltet brukes. Det som skiller dette saksfeltet fra de to andre når det gjelder bruk av valgkanalen, er at informantene aktivt bruker valgkanalen for å påvirke politikktutforming. Flere av informantene uttrykker at dette saksfeltet har hatt betydning for hva de har stemt eller hva de stemmer ved valg. For å vise til noen eksempler uttrykker noen av informantene følgende: ”En viktig grunn til at jeg stemmer på det partiet jeg gjør er på grunn av innvandringspolitikken” og ”(...) [innvandring er] en av de tingene som kanskje er med på å styre hva man stemmer ved et valg”. Flere av informantene nevner at dette spørsmålet kan ha betydning for dem ved stemmegivning. Dette er altså ulikt det som var tilfellet med de to andre politikkområdene. Innenfor dette saksfeltet er det altså slik at valgkanalen bevisst brukes som innflytelseskanal for å få innflytelse over partienes ulike innvandringspolitikk i motsetning til de to foregående saksfeltene, hvor valgkanalen ble brukt, men ikke nødvendigvis for å påvirke innenfor de spesifikke politikkområdene.

Valgkanalen blir dermed et viktig virkemiddel for informantene for å få innflytelse på politikktutforming på dette saksfeltet. Tillit til valgkanalen har som vi har sett også vært vist i andre studier, og igjen understøttes mine funn på dette saksfeltet av funn som er gjort i Strømsnes (2003) sin studie av medborgerundersøkelsen. Her var som nevnt tidligere et av funnene at det var stor tillitt til valgkanalen blant borgere (2003:84).

7.14.2.Ulike interesseorganisasjoner og den korporative kanalen.

Dette politikkområdet utmerker seg også ved at flere av informantene enten er med i eller har vært engasjert i ulike interesseorganisasjoner som jobber med spørsmål og saker knyttet til innvandringsfeltet. Den korporative kanalen, her representert gjennom ulike interesseorganisasjoner, gjør seg dermed gjeldene her. Dette er også et funn som skiller seg fra de to foregående politikkområdene, hvor kun fagforeninger innenfor den korporativ

kanalen i hovedsak ble brukt. Forskjellen her er at det er andre organisasjoner enn fagforeninger som brukes og det dreier seg gjerne om en mer aktiv form for deltakelse. Ved medlemskap i ulike interesseorganisasjoner har mange tatt et bevisst valg om å engasjere seg, i motsetning til det å være medlem i en fagforening hvor mange i større grad "automatisk" melder seg inn på grunn av et arbeidsforhold. Det er likevel viktig å understreke at det er mulig å være passivt medlem i slike interesseorganisasjoner, men det at man melder seg inn i utgangspunktet er gjerne på bakgrunn av et bevisst valg og et engasjement innenfor dette saksfeltet. Gjennom medlemskap i ulike interesseorganisasjoner får informantene dermed mulighet til å påvirke gjennom flere kanaler.

Fagforeninger som de fleste informantene er med i, får dermed ikke den samme rollen som korporativ kanal på dette saksfeltet, da fagforeninger ikke i samme grad er involvert i spørsmål knyttet til innvandring. Her er det altså interesseorganisasjoner som "tar" denne rollen.

7.14.3.Sosiale medier.

En tredje kanal som brukes innenfor dette saksfeltet er sosiale medier. Informantene bruker mediekanalen og i hovedsak sosiale medier for å ytre seg, eller forsøke å påvirke og få innflytelse.

Her dreier seg gjerne om deling av saker, bruk av "likes" og liknende innenfor saksfeltet. En del informanter nevner også at de bruker sosiale medier for å komme med "mot-ytringer" dersom de er uenig i andres synspunkt eller som enkelte av informantene påpekte, om man "ønsker å lære folk litt opp".

Det store engasjement blant informantene og bruken av sosiale medier innenfor dette saksfeltet støttes dermed av den teori som er fremsatt når det gjelder sosiale medier, nemlig at saker som skaper engasjement er de som "slår igjennom" på sosiale medier (Ihlen m.fl. (red) 2015:229).

Sosiale medier brukes altså som innflytelseskanal og for å ytre seg når det kommer til dette saksfeltet, men det betyr likevel ikke at informantene nødvendigvis har noen påvirkningskraft gjennom denne kanalen, noe som også har vært påpekt av Strømsnes i hennes studie (2003:222). Det er ikke gitt at deling, bruk av "likes" og liknende fører til at man klarer å

påvirke politikkutforming, men sosiale medier brukes likevel av mange for å forsøke å påvirke.

7.14.4.Synlighet.

Samtidig som man ser at mange av informantene i utvalget benytter seg av sosiale medier for å forsøke å påvirke og få innflytelse i spørsmål knyttet til innvandring, så er det også mange av informantene som uttrykker at spørsmål og debatt knyttet til innvandring oppleves som ”vanskelig”. Flere av informantene brukte uttrykk som at debatten var for polarisert, den opplevdes som svært negativt ladet, eller at det var ”steile” fronter. Dermed var det også flere som ikke ønsket å engasjere seg like sterkt innenfor alle kanaler, for eksempel mediekanalen med sosiale medier. Et eksempel fra en informant som kan illustrere det mange påpeker er følgende; *”(..) det er litt ”skumlere” å dele en slik sak enn for eksempel helsepolitikk fordi det finnes så sterke meninger på begge sider (...) mange andre kunne begynne å diskutere på et nivå jeg ikke vil ha”*.

Dette er et interessant funn, for det er tydelig at sosiale medier blir brukt, samtidig som flere ”vegner” seg eller er forsiktige med å bruke tradisjonelle eller sosiale medier i enkelte spørsmål eller saksfelt. Debatten rundt politikken på dette saksfeltet ”skremmer” dermed bort enkelte som da heller velger å forsøke å påvirke gjennom andre kanaler. Jeg har tidligere vist til at kildekritikk og bevissthet rundt bruken av sosiale medier generelt står sterkt hos informantene i utvalget, noe som gjerne gjør seg gjeldene når det kommer til dette saksfeltet.

Dette funnet støttes også av de funn som Stenersen (2017) gjorde i sin masteravhandling, her fant Stenersen at ungdom var redde for å engasjere seg i sosiale medier på grunn av ”netttroll” og hets. Flere valgte derfor bort sosiale medier i politiske saker (2017:68,70). I mitt utvalg er det ulike grunner som oppgis til at informantene ikke ønsker å bruke sosiale medier innenfor spørsmål om innvandring, blant annet at man ikke ønsker å vise sine meninger for ”hele verden”. Andre er forsiktige fordi de er redd for at meninger som er lagt ut i sosiale medier kan ha innvirkning på fremtidig karriere. Det er også flere som er engstelige for at debatten skal ta helt av i kommentarfeltene og at de mister kontrollen, og en del er også engstelig for å oppleve netthets. Likevel samsvarer dette funnet godt med funn gjort av Stenersen i hennes studie, og det løfter frem en del av de samme problemstillingene.

7.15. Forholdet mellom indirekte/representative og direkte kanaler.

Innenfor politikkområdet som gjelder innvandring er det altså en kombinasjon av indirekte/representative kanaler og direkte kanaler som brukes for påvirkning. Dette saksfeltet skiller seg dermed fra de to andre, og vi får et litt annet bilde når det gjelder saksfeltet innvandring. Her ser vi altså en kombinasjon mellom bruk av indirekte/representative og direkte kanaler.

7.16. Mulige årsaker til bruk av ulike kanaler

Det er dermed interessant å se på mulige årsaker til at akkurat dette politikkområdet skiller seg ut med hensyn til bruk av innflytelseskanaler.

7.16.1. Dagsorden; Saksfeltet er fremtredende i medier og sosiale medier.

Som nevnt tidligere kan dette saksfeltet sies å være høyaktuelt i media. Spørsmål knyttet til innvandring samt innvandring og velferd er ofte i medias søkelys, og med de siste årenes flyktningkrise som et eksempel, kommer også spørsmål knyttet til innvandring og enkeltskjebner frem i tradisjonelle medier så vel som sosiale medier. Et saksfelt som er så fremtredende i media og i sosiale medier skaper dermed engasjement (Ihlen m.fl.(red.) 2015:229). Flere av informantene bruker jo også sosiale medier når det gjelder debatten rundt innvandring, selv om mange også unngår dette.

Politikkområdet som omhandler innvandring er nettopp det området hvor informantene var mest engasjert. Høyt engasjement fører som vi har sett gjerne til økt forsøk på påvirkning, og det er naturlig å engasjere seg og forsøke å påvirke i de kanaler hvor saksfeltet debatteres. Bruk av mediekanalen, i dette tilfellet sosiale medier, kan dermed forklares med bakgrunn i dette. Man kan oppleve at de saker som engasjerer og ”slår igjennom” på sosiale medier, ofte er saker som skaper sterke positive eller negative følelser (Ihlen m.fl.(red.)2015:229). Om saksfeltet engasjerer og debatteres på sosiale medier, vil det være naturlig å bruke denne kanalen for flere av informantene.

Som nevnt er det mange av informantene som kommenterer at de synes debattklimaet på dette saksfeltet er ”vanskelig” og at det kan ”skremme” bort personer fra å bruke mediekanalen og

da særlig sosiale medier. Også personer som ikke tilhører ulike fløyer, eller som synes debatten blir for feilvinklet den ene eller andre veien, kan føle at det er viktig å delta for å vise et bredere bilde. Det kan altså ”slå” begge veier. Man mister gjerne noen fordi de ikke ønsker å delta i et slikt debattklima, samtidig kan dette også føre til at enkelte velger å engasjere seg innenfor disse kanalene for å virke som en motvekt til synspunkter de ikke er enig i, og eller roe ned debatten. Som tidligere nevnt er det enkelte av informantene som bevisst velger å komme med såkalt mot-ytringer om de føler det gjøres bruk av lite saklige argumenter og så videre. Debattens natur kan dermed både føre til økt engasjement og økt påvirkning, men også lavere påvirkning i enkelte kanaler som vi har sett (Ihlen mfl (red.) 2015:229; Saglie (red.) 2009:221; Stenersen 2017: 68, 70).

Innvandringsspørsmål og innvandringspolitikk er også på partienes dagsorden, både under og utenom valgkamp. Ulike partier fra ulike fløyer forsøker i større grad å ta eierskap til og sette dagsorden for politikken som føres på dette feltet (Jenssen og Aalberg (red.) 2007:19). Det fører til at temaet er synlig og blir debattert også av politikere og partier. Ved at politiske partier forsøker å ta sakseierskap i et tema, aktualiseres også saksfeltet hos velgere, spesielt i valgsammenheng (Aardal m.fl. (red.) 2004:20,23). Dermed blir det viktig for borgere, og i dette tilfellet mine informanter, å ta stilling til dette temaet ved blant annet valg, noe som kan forklare valgkanalens utstrakte bruk som innflytelseskanal blant mine informanter. Selv personer som i utgangspunktet ikke er like engasjert i saksfeltet vil kunne føle seg mer forpliktet til å ”ta stilling” til et saksfelt som er en del av en valgkamp.

7.16.2. Mange organisasjoner er engasjerte i saksfeltet.

Som vi har sett er det slik at en del av informantene er aktive i ulike interesserorganisasjoner for å forsøke å påvirke i politikkkutforming når det gjelder innvandringspolitikk.

Temaet innvandring, som både inkluderer flyktninger, arbeidsinnvandringen og så videre, er også et saksfelt som mange interesseorganisasjoner jobber opp mot. Det finnes utallige organisasjoner som på en eller annen måte er engasjert i debatten rundt, og arbeidet med innvandring. Det er her viktig å skille mellom det å hjelpe for eksempel flyktninger som har ankommet Norge, og det å forsøke å påvirke politikken. Ikke alle informanter er medlem av interesseorganisasjoner først og fremst for å påvirke i politikkkutforming. Mange er

medlemmer for å gjøre en innsats for enkeltpersoner og grupper. Likevel er det slik at aktivitet og medlemskap i ulike organisasjoner også kan bidra som en faktor i politikktutforming, da organisasjoner gjerne får en sterkere ”stemme” i samfunnsdebatten ved å ha mange medlemmer.

7.16.3. Individualisme og saksdeltakelse.

Som nevnt rommer dette saksfeltet mye, deriblant mange enkeltskjebner. Dette medfører også et høyt engasjement for temaet, og saksfeltet er som vi har sett tilstede på mange arenaer. Innenfor selve innvandringsaksfeltet kan man derfor snakke om enkeltsaker, i form av enkeltavgjørelser eller enkeltskjebner. Enkeltskjebner engasjerer og skaper gjerne ønske om å hjelpe. Dette kan gi rom for litt av den individualismen og saksdeltakelsen som har vært omtalt (Strømsnes 2003:218; Saglie (red.) 2009:188).

Det er likevel verdt å merke seg at mange av informantene uttrykker at innvandring som saksfelt er noe som har betydning for hva de stemmer ved valg, eller hvilke partier de sympatiserer med. Det tyder på at det også er et sterk langvarig engasjement for saksfeltet, men det kan eksistere side om side med en form for individualisme.

7.16.4. Kompleksitet.

Innvandring som politikkområdet skiller seg altså ut når man sammenligner med de to andre, både når det kommer til grad av engasjement, samt de kanaler som brukes for påvirkning. Et aspekt som er verd å merke seg er at informantene heller ikke her ser ut til å ha samme følelse av kompleksitet rundt innvandring som saksfelt som ble beskrevet i studien til Bay m.fl.(red.) (2009: 41,61). Det at saksfeltet er mer synlig på flere arenaer kan være noe av forklaringen på at det kan oppleves som mindre komplekst og gjerne lettere å engasjere seg i.

7.16.5. Oppsummert.

Kort oppsummert er det altså slik at det er større engasjement innenfor dette politikkområdet enn det som var tilfelle med de to andre. Dette politikkområdet skiller seg også ut ved at

informantene i større grad forsøker å påvirke politikktutformingen her, og de bruker også flere kanaler for å gjøre dette. Både de indirekte/representative og de direkte innflytelseskana­lene brukes i forsøk på påvirkning. Dette stemmer med de forklaringene som gjelder dagsorden; at saksfeltet gjør seg gjeldende og omtales i flere kanaler, både i media og blant partier, samt at mange interesseorganisasjoner er engasjert i spørsmål på dette saksfeltet. I tillegg gir politikkområdet rom for engasjement over korter tidsrom, såkalt individualisme og ensaksdeltakelse. Dette fører igjen til at det blir naturlig og ”enklere” for informantene å engasjere seg i flere kanaler.

Jeg vil videre i denne analysen kort se på velferdspolitik­k generelt, med bakgrunn i de tre politikkområdene som har vært gjennomgått. Helt til slutt vil jeg se på forholdet mellom de indirekte/representative og de direkte kanalene på generell basis og med bakgrunn i de tre politikkområdene.

7.17. Systematiske sammenligning i lys av politikkområdenes egenskaper.

Studiens tema har altså vært å se på hvilke kanaler informantene bruker for å påvirke utformingen av velferdspolitik­k. Dette har vært belyst gjennom tre ulike politikkområder, som både er ulike av tema og også ulike når det gjelder hvordan politikken utformes på saksfeltet. Politikkområdenes ulikheter kan dermed ha innvirkning på hvilke kanaler som brukes. Jeg ønsket med dette å få et inntrykk av hvordan påvirkning og politikktutforming foregår blant informantene innenfor velferd som politikkområde. I de neste avsnittene vil jeg kort se samlet på de tre politikkområdene for å se om man på generelt grunnlag kan få et inntrykk av engasjement og påvirkning innenfor velferdspolitik­k.

Alle de tre politikkområdene viste ulikt engasjement. Alderspension var det saksfeltet som engasjerte minst, helsepolitikk engasjerte litt mer, mens innvandringspolitikk var det saksfeltet som ga størst utslag av engasjement av alle de tre politikkområdene. Det var også forskjeller når det gjaldt hvilke kanaler som ble brukt og i hvor stor grad de ble brukt aktivt for å påvirke på de spesifikke saksfelt. Både politikkområdene alderspension og helsepolitikk var preget av at informantene kun benyttet seg av valgkanalen og den korporative kanalen, men her var det ikke slik at disse kanalene ble brukt spesifikt for å påvirke politikken på disse saksfeltene. Når det gjaldt saksfeltet innvandringen skilte dette seg ut, da det både ble brukt indirekte/representative og direkte kanaler, og da disse kanalene i stor grad aktivt ble valgt.

Igjen er det altså viktig å påpeke at noen få av informantene er aktive i partier og fagforeninger i form av verv osv, og derfor kan påvirke innenfor alle de tre politikkområdene i kraft av dette. Da de altså utgjorde en svært liten del av utvalget, valgte jeg å konsentrere meg om det store flertallet, hvor innflytelseskanalene eller mangelen på disse var svært tydelig.

Jeg har i de tidligere avsnittene om de tre politikkområdene gitt ulike mulige forklaringer på de funn som er gjort. Ut fra empiri, tidligere studier og teori er det som vi har sett, mange ulike momenter som kan ligge til grunn for det bildet som presenteres. Jeg skal her se på noen likheter og ulikheter ved funnene innenfor politikkområdene og sammenligne disse.

7.17.1.Engasjement og påvirkning.

Alderspensjon var altså det politikkområde med lavest engasjement, deretter kom helsepolitikk som hadde noe høyere engasjement, mens innvandringspolitikk var det politikkområdet som hadde det høyeste engasjementet blant informantene. Det er altså forskjellig engasjement å ”spore” ved alle politikkområdene. Når det gjaldt ønsket om og forsøk på å påvirke derimot, var det innvandringspolitikk som skilte seg klart ut ved at det var her informantene i størst grad forsøkte å påvirke. De brukte også mange former for kanaler, både indirekte/representative og direkte kanaler, og informantene brukte disse kanalene aktivt for å påvirke. Alderspensjon og helsepolitikk var mer like her når det gjaldt ønske om og forsøk på å påvirke, her ble det i liten grad forsøkt å påvirke og kun de representative/indirekte kanalene ble bruk. Disse kanalene ble også i mindre grad brukt for å påvirke spesifikt innenfor de to politikkområdene. Det er altså innvandringspolitikk som skiller seg mest ut når det gjelder engasjement og påvirkning. Saksfeltets plass i media, og at det er på dagsorden hos partier kan være grunner til at dette saksfeltet engasjerer (Aardal m.fl (red.) 2004: 20,23).

7.17.2.Kompleksitet

Vi så altså at alderspensjon er et politikkområde som er preget av at politikken er komplisert og det er vanskelig for folk å få oversikt over de ulike aspektene ved saksfeltet. På dette punktet skiller alderspensjon seg klart fra de to andre politikkområdene, helsepolitikk og

innvandringspolitikk. Vi finner ikke den samme formen for kompleksitet innenfor innvandring som det vi gjør når det gjelder alderspensjon. Innvandringspolitikk er et stort saksfelt og det rommer selvsagt mye, men det har ikke de samme aspektene rundt regelverk og ordninger for eksempel, som tilfellet er når det gjelder alderspensjon. For vanlige mennesker som er engasjert i innvandringspolitikk så er det ikke kompliserte ordninger og regelverk som er fokuset, men heller de ”større linjene” i politikken. Kompleksitet rundt regelverk og så videre innenfor innvandringspolitikk er noe som kun vil gjelde for personer som må forholde seg til det, altså innvandrere selv. Helsepolitikk har som vi har sett noen elementer av kompleksitet ved seg, også det er en stort saksfelt og rommer mye. Det kan for eksempel fremstå som vanskelig å vite hvor man skal henvende seg i forsøk på påvirkning. For personer som i større grad må forholde seg til helsevesenet, kan det dermed virke komplekst, men kanskje ikke i samme grad når det gjelder folks generelle inntrykk av helsepolitikk.

Når det gjelder kompleksitet er det altså alderspensjon som klart skiller seg ut fra de to andre politikkområdene, noe som vi har sett kan være en forklarende faktor for hvorfor det er lite engasjement å spore hos informantene på dette området (Bay m.fl.(red) 41,61; Breit og Salomon 2015: 6).

7.17.3. Individualitet og ensaksdeltakelse vs langsiktighet.

Vi ser også at alderspensjon er et politikkområde hvor man i større grad tenker langsiktig, og det gir dermed kanskje mindre grad av mulighet til kortsiktig engasjement eller ensaksdeltakelse. Også her skiller saksfeltet seg noe fra de to andre. Både helsepolitikk og innvandringspolitikk er preget av at det også er lettere å engasjere seg over kortere tidsrom. Helsepolitikk og innvandringspolitikk gir dermed i større grad rom for individualisme eller ensaks-engasjement. For alderspensjon er det mer naturlig å engasjere seg mer langsiktig. Både helsepolitikk og innvandringspolitikk gir også rom for langsiktig engasjement, men sammenlignet med alderspensjon kan det fremstå som lettere å engasjere seg fra sak til sak innenfor disse områdene. I takt med at kortsiktigengasjement i befolkningen øker, er det dermed ikke merkelig om folk velger ensaksdeltakelse innenfor de to nevnte saksområdene. Også her ser vi at alderspensjon er det politikkområdet som i størst grad skiller seg fra de to andre (Strømsnes 2003:218 ; Saglie (red.) 2009: 188).

7.17.4.Dagsorden.

Både helsepolitikk og innvandringspolitikk er saksefelt som i større grad er å finne på partiers dagsorden, ved at partier forsøker å ta sakseierskap. På grunn av politikkområdenes betydning blant partier, vil de også kunne bli satt på dagsorden hos media. Som jeg har kommentert over, er det slik at både helsepolitikk og innvandringspolitikk i større grad egner seg for kortidsengasjement eller ensaksdeltakelse, noe som kan være med på å forklare hvorfor politikkområdet i større grad kan komme på dagsorden sammenlignet med alderspensjon Hatland m.fl.(red.) har for eksempel kommentert at mediestoff rundt helsepolitiske saker ofte blir vinklet negativt eller at de får en dramatisk vinkling (2011:177-178). Det er mange enkeltskjebner som kan trekkes frem, noe som gjør at saksefeltet kan komme på dagsorden. Også innenfor innvandringspolitikk er det lett å finne enkeltskjebner man kan trekke frem, og det er også slik at det for media sin del kan være lett å ha en dramatisk vinkling på saker innenfor innvandringspolitikk. Ved at begge politikkområdene er på dagsorden hos ulike partier, kan det være med på å skape fokus. Politikkområdet alderspensjon har som vi har sett ikke samme rom for kortidsengasjement som de to andre. Det er heller ikke slik at media vil vinkle saker som gjelder alderspensjon på en veldig dramatisk måte, og media har heller ikke saken på dagsorden i samme grad som innenfor de to andre. Når det gjelder partienes grad av å sette politikkområdet på dagsorden, er slik at det inngått et pensjonsforlik på Stortinget i 2005 (Bay m.fl. (red.) 2009:10), noe som man kan hevde har ført til at partier ikke forsøker å ta sakseierskap til politikkområdet i samme grad. Alderspensjon er dermed i større grad preget av kompromiss fremfor sakseierskap og dagsorden hos partier (Jenssen og Aalberg (red.) 2007:19; Aardal, m.fl.(red.) 2004: 20, 23).

7.17.5.Media og sosiale medier.

Når det gjelder bruk av medier eller sosiale medier, er det kun innenfor innvandringspolitikk at vi ser bruk av denne kanalen. Samtidig er det også flere som unngår å bruke denne kanalen fordi mange føler debatten fort kan ta av i sosiale medier. Informantene bruker ikke medier eller sosiale medier i forsøk på å påvirke hverken saksefeltet alderspensjon eller helsepolitikk. Innvandringspolitikk engasjerer gjerne på sosiale medier, og kan være en av de sakene som ”slår igjennom” (Ihlen m.fl.(red.) 2015:229). Man kunne anta at helsepolitikk var et saksefelt hvor det også ville være lett å benytte seg av sosiale medier, eller tradisjonelle medier, men

her samsvarer funnene for helsepolitikk med de for alderspensjon, som jo gjerne ikke er et tema som debatteres oftest på sosiale medier.

7.17.6. Personlig erfaring.

Når det gjelder personlig erfaring med saksfeltet, ser vi at det er helsepolitikken som størst grad kan gi en form for ”nærhet til saksfeltet”. Som vi har sett i studien om tjenstedemokratiet (Christensen m.fl. (red.) 2017:72), har en stor del av befolkningen gjerne erfaring med helsevesenet på en eller annen måte. Også blant mine informanter er det mange som har yrkeserfaring eller personlig erfaring. Vi finner ikke samme grad av nærhet til saksfeltet via yrke eller personlig erfaring når det gjelder politikkområdene alderspensjon og innvandring. Når det gjelder alderspensjon er det ikke så merkelig gitt utvalgets alder, men heller ikke innenfor innvandringspolitikk finner man samme grad av personlig erfaring med saksfeltet som det man gjør når det gjelder helsepolitikk. Likevel ser det ikke ut til å virke inn når det gjelder ønske om påvirkning innenfor helsepolitikk. Her er det altså slik at helsepolitikk er det feltet som skiller seg klarest fra de to andre, fordi veldig mange har en erfaring innenfor feltet, men det gir altså ikke utslag i større påvirkning.

7.17.7. Sammenfatning.

Som vi ser er det ulikheter og likheter ved alle politikkområdene som gir et sammensatt bilde av engasjement for velferdspolitik og ikke minst ønske om og forsøk på å få innflytelse over politikkkutformingen innenfor velferdspolitik.

7.18. Kort om indirekte/representative kanaler vs direkte kanaler.

Jeg vil her kort kommentere forholdet mellom indirekte/representative kanaler vs direkte kanaler som er et av studiens hovedtema. Som vi har sett i mine funn, er det slik at er den klare trenden at det er de indirekte/representative kanalene som i størst grad brukes og da særlig valgkanalen. De direkte kanalene ble ikke brukt innenfor mer enn ett av politikkområdene. Mine funn stemmer dermed ikke overens med de funn som er gjort i flere

andre studerer som viser det motsatte bildet, med unntak av saksfeltet innvandringspolitikk. (Hansnen og Tjerbo 2003, Henriksen og Aalandslid 2006, Marinussen 1993).

Under intervjuene nevnte flere av informantene at de var opptatt av langsiktighet i politikken og at det for mange telte mest. Samtidig var det ofte slik at enkeltsaker var det som førte til at man i valg klarte å bestemme seg mellom ulike partier. Langsiktighet virket altså å telle mest, mens enkeltsakene ofte ble ”tungen på vektskålen”. Dette kan være en av årsakene til at de indirekte/representative kanalene står så sterkt i mitt utvalg.

Men under intervjuene med informantene kom det også frem at bruken av direkte kanaler for å påvirke og få innflytelse i politikktutforming ikke var fraværende. Flere av informantene har deltatt i demonstrasjoner, underskriftskampanjer og personlig boikott av varer, selv om de ikke gjorde dette på permanent basis. Med disse innflytelseskanalene ble ikke brukt i samme grad innenfor velferdspolitik. Dermed er det slik at det ikke nødvendigvis er et ensidig bilde av at det i stor grad er de indirekte/representative kanalene som brukes av informantene på generelt grunnlag. Ser man bort fra velferdspolitiske saker, utjevner forholdet mellom bruken av indirekte/representative kanaler vs direkte kanaler seg noe.

7.19. Velferdspolitik generelt.

Sammenligningen av de tre politikkområdene gir klare svar på hvilke kanaler som blir brukt eller ikke brukt innenfor de tre saksfeltene, men som vi har sett sitter man igjen med et litt blandet bilde av velferdspolitik generelt, da det er ulik grad av engasjement og påvirkning innenfor de tre ulike politikkområdene. Det er derfor interessant å se på hva utvalget svarte om velferdspolitik på generelt grunnlag.

Under intervjuene av informantene ble det blant annet spurt om engasjement rundt velferdspolitik, og om velferdspolitik var viktig for dem. På generelt grunnlag var hovedvekten av informantene opptatt, av og eller, engasjert i velferdspolitik. På spørsmål og diskusjon rundt velferdspolitik og om det er viktig for informantene går svar som; ”*Ja det er viktig for meg*” og ”*Ja det er jo klart at det er det*”, igjen. Et annet utsagn fra en av informantene er; ”*Ja absolutt, jeg tror det er viktig i alle samfunn å ha en god velferdspolitik*”. En hovedvekt av utvalget var altså opptatt av, engasjert i, eller mente velferdspolitik på generelt grunnlag, og velferdsstaten som sådan, var viktig. Det er som vi

har sett likevel varierende i hvor stor grad informantene forsøker å påvirke politikktutformingen innenfor velferdspolitik, og hvilke kanaler de bruker for å gjøre dette.

Det kan altså være vanskelig å generalisere i spørsmål om velferdspolitik. Likevel vil jeg på bakgrunn av funn fra informantens svar om velferdspolitik på generell basis, konkludere med at velferdspolitik generelt oppfattes som viktig, men at det er store variasjonen når man sammenligner ulike velferdspolitiske saksfelt.

7.19.1. Oppsummering.

Velferdspolitik virker å være viktig i utvalget, men det er varierende i forhold til ulike politikkområder. Det er de indirekte/representative kanalene som brukes mest, og ikke de direkte som man kunne anta ut fra de funn andre studier har påvist, men også dette er knyttet til saksfelt og dermed varierende. Likevel er de indirekte/direkte kanalene representert innenfor alle politikkområdene, mens direkte kanaler kun gjør seg gjeldene i et av saksfeltene. Det er mulig at politikkområdene ikke i samme grad egner seg for bruk av direkte kanaler og at tidligere funn derfor ikke samsvarer med mine funn.

KAPITEL 8, AVSLUTNING.

Helt til slutt ønsker jeg i dette kapittel komme med noen avsluttende kommentarer og reflektere litt videre om enkelte av de funn som er gjort, samt over opplegget rundt studien, både når det gjelder sterke og svake sider.

Jeg ønsket i min studie og finne svar på; hvilke innflytelseskanaler folk bruker for å få innflytelse og påvirke i velferdspolitik. Om de indirekte/representative kanalene fortsatt brukes eller om de direkte og moderne kanalene har tatt over, samt om ulike innflytelseskanaler brukes ved ulike politikkområder og hva kan forklare bruken av innflytelseskanaler.

Som vi har sett viser min studie at det er ulik grad av engasjement og forsøk på påvirkning innenfor de tre ulike politikkområdene. Som helhet var informantene engasjert i velferdspolitik, men det varierte altså for de ulike saksfeltene. De direkte innflytelseskanalene var heller ikke så fremtredende som jeg forventet innenfor disse politikkområdene. Generelt i utvalget var disse kanaler som ble benyttet, men altså ikke i så stor grad innenfor de politikkområdene jeg studerte. Derimot ble de indirekte/representative kanalene brukt, da størstedelen av informantene stemte ved valg og var medlem av fagforeninger, men innenfor saksfeltene alderspensjon og helsepolitikk ble ikke disse innflytelseskanalene brukt for å påvirke politikken spesifikt for disse saksfeltene. Dette ble kun gjort innenfor innvandringspolitikk. De indirekte/representative kanalene sto altså generelt sterkt i utvalget, men innenfor velferdspolitik var det varierende i hvor stor grad disse innflytelseskanalene ble aktivt benyttet.

8.1.Gjennomførelsen av studien, svakheter og styrker.

Etter gjennomførelsen av en studie ser man gjerne ting ved opplegget som kunne vært gjort annerledes. Jeg skal her kort nevne noen momenter jeg har merket meg og som kan ha hatt betydning for studien.

8.1.1.Valg av politikkområder.

Jeg har i min studie valgt ut tre forskjellige politikkområder innenfor velferdspolitik. Bakgrunnen for dette var at jeg ønsket en viss bredde i saksfeltet for å kunne danne meg et best mulig bilde av engasjement og ønske eller forsøk på påvirkning i velferdspolitiske saker. Her er det viktig å påpeke at valg av politikkområder kan ha betydning for de funn jeg har gjort. Hadde jeg valgt andre politikkområder, for eksempel skole eller familiepolitikk, som også kan defineres som velferdspolitik, kan det tenkes at jeg hadde fått helt andre svar. Det kan tenkes at utvalget hadde vært mer eller mindre engasjerte innenfor andre saksfelt og at jeg dermed kunne endt opp med å "måle" et høyre eller lavere engasjement for velferdspolitik på generell basis. Jeg vil likevel hevde at jeg ved å ha sammenlignet tre forskjellige politikkområder har endt om med et godt bilde av hvor engasjerte informantene er i velferdspolitik på generelt grunnlag, og i hvor stor grad de forsøker å påvirke politikktutforming.

8.1.2.Mange politikkområder og mange innflytelseskanaler.

I min studie sammenligner tre politikkområder og mange innflytelseskanaler. Det kan derfor i enkelte tilfeller være vanskelig å få gått ordentlig i dybden på de årsaker som ligger bak de valg som informantene tar, spesielt med hensyn til de innflytelseskanaler de eventuelt bruker for å påvirke. Slik sett kunne det vært en idé å konsentrere studien om færre politikkområder da jeg ville kunne gå enda mer i dybden på hvert enkelt saksfelt. Samtidig har det vært et viktig poeng å ha et bredt sammenligningsgrunnlag for å gi et bredere bilde av velferdspolitik på generell basis. Engasjement og påvirkning slår som sagt ulikt ut ved de ulike politikkområdene. Det er ikke sikkert jeg hadde fått dette like klart frem dersom jeg kun skulle studere to politikkområder. Jeg skulle gjerne hatt funn og data som i enda større grad kunne forklart årsaker til at informantene i utvalget velger som de gjør.

8.1.3.Omfattende politikkområder.

To av politikkområdene i studien er også omfattende. Både helsepolitikk og innvandringspolitikk er store temaer. Som påpekt innledningsvis innbefatter helsepolitikk som

samlebegrep både sykehusvesenet, eldreomsorg, psykisk helsevern med mer. Det er altså mye man potensielt skal dekke under intervjuene. Her kunne man begrenset disse feltene til bare å gjelde eksempelvis eldreomsorg, eller sykehusvesenet, for på den måte å kunne få diskutert engasjement rundt et mer avgrenset saksfelt skikkelig. Samtidig er det slik at der hvor informantene har engasjement, personlig erfaring eller yrkeserfaring, er det på forskjellige felt innenfor helsevesenet. En avgrensning til et bestemt felt hadde derfor ikke klart å vise denne bredden, og funnene kunne derfor blitt annerledes.

8.1.4. Innvandringspolitikk et "diffust" tema.

Når det gjelder innvandringspolitikk er det som tidligere kommentert et litt "diffust" tema. Sammenhengen mellom innvandringspolitikk og velferdsspørsmål er ikke nødvendigvis like tydelig for alle, dette gjelder også for mine informanter. Det er slik at spørsmål om innvandring ofte også vil komme inn på debatten rundt innvandring, og at velferdsaspektet rundt innvandringspolitikk er vanskeligere å få frem. Likevel viser mine funn at engasjement rundt dette politikkområdet er stort og informantene er også opptatt av å påvirke i større grad og bruker flere ulike innflytelseskanaler for å gjøre dette. Informantene trekker også frem velferdsaspektet ved innvandring under intervjuene. Dermed mener jeg også at jeg har klart å måle engasjement og påvirkning innenfor innvandringspolitikk på en tilfredsstillende måte, selv om bildet også blir todelt ved at innvandringspolitikk fort ender opp med også å handle om debatten på dette saksfeltet og ikke bare saksfeltet i seg selv.

8.2. Nye problemstillinger og spørsmål til videre forskning.

All den tid man ikke vet på forhånd hvordan en studie vil utarte seg og hvilke svar og funn man vil få, ser man gjerne i ettertid spørsmål det hadde vært interessant å få svar på. Det er også tilfellet for denne studien. Jeg skal ikke gå inn på alle eventuelle nye spørsmål her, men kort nevne de momenter jeg mener er viktigst og som kan være verdt å studere nærmere.

8.2.1. Sosiale medier.

Et av de funnene jeg syntes var svært interessant gjaldt bruken av sosiale medier. Her viste det seg altså at en stor andel av informantene var svært bevisst rundt sin bruk av sosiale medier, særlig innenfor enkelte saksfelt var de forsiktige med hva de la ut og hva de ytret av meninger. De oppgav også å være kildekritiske. Ikke alle var engstelige for å si sin mening i ”kontroversielle” spørsmål, men noen var engstelige for at de i kommentarfelt på Facebook skulle ende opp med en debatt som kom ut av kontroll. En del var forsiktig i sin bruk av sosiale medier fordi de tenkte på fremtidig karriere.

Dette kunne vært gjenstand for ytterligere studier, særlig med tanke på at en annen masterstudie viser liknende funn, men i en yngre gruppe av befolkningen (Stenersen 2017). Begge studiene har blitt gjennomført på noenlunde samme tid, uten noen kjennskap til hverandre. Selv om ingen av disse studiene er generaliserbare grunnet antall informanter, er det likevel interessante funn. Funnene i studiene er litt ulike, da det er flere årsaker til at voksne er forsiktige med å bruke sosiale medier. Her er det gjerne ikke snakk om samme grad av ”vegring” som de funn Stenersen har gjort hos unge, men det er likevel en liknende problematikk.

Det er positivt at det er så sterk bevissthet rundt kildekritikk og sosiale medier, og det kan være et uttrykk for et skifte hvor folk blir mer ”ansvarlige” og forsiktige med hva man sier og hvordan man ordlegger seg. Mitt utvalg besto jo også av voksne folk, så det at kildekritikk og bevissthet rundt bruk av sosiale medier var sterkt, er i og for seg ikke uventet. Likevel er det interessant å se at svært mange også blant voksne, er forsiktige med å vise sine meninger på sosiale medier, både i frykt av konsekvenser for seg selv, men også av frykt for at debatter i kommentarfelt skal komme ut av kontroll. All den tid sosiale medier blir mer og mer fremtredende i vårt samfunn og også i samfunnsdebatten for øvrig, hadde det vært interessant å studere bruken av sosiale medier nærmere med hensyn til denne problemstillingen. Man antar at dette er en plattform politikere må benytte seg mer av for å nå frem til velgergrupper, men samtidig kan man få et inntrykk av at det drives mye selvsensur blant folk. Det er derfor mulig at sosiale medier ikke er like velegnet som debattarena i motsetning til hva man gjerne får inntrykk av. Spørsmålet er om dette et uttrykk for at folk har blitt mer «oppdratt» og høflig på sosiale medier, eller er det et uttrykk for at folk er mer «engstelig» for å uttrykke sine meninger?

8.2.2.Helsepolitikk.

Innenfor helsepolitikk var det mange av informantene hadde befatning med helsevesenet gjennom personlig erfaring eller via yrkeslivet. Slik sett kunne man kanskje tro at engasjement og ønske om å påvirke og få innflytelse kunne vært større. Likevel var ikke engasjementet for helsepolitikk like stort som man kunne ha forventet og følgelig ble det ikke gjort store forsøk på påvirkning innenfor helsepolitikk. Jeg har i min analyse kommet med noen mulige forklaringer på dette, men en større studie av helsepolitikk kunne muligens ha funnet flere årsaker til dette utfallet.

Et interessant spørsmål man kan stille er om det er slik at informantene i utvalget i stor grad er fornøyde med helsevesenet og den politikken som føres innenfor saksfeltet? I så fall er det ikke sikkert ønsket om å påvirke i politikktutforming på dette feltet nødvendigvis blir så fremtredende. Ønske om påvirkning kan som påpekt tidligere i mange tilfeller relatere seg til noe negativt (Saglie (red.) 2009: 215, 221). Dermed kan det være mer naturlig for personer å forsøke å påvirke ved misnøye eller frykt for endringer, og ikke om man generelt er fornøyd med de ordningene som finnes. Enkeltsaker med negativ vinkling i for eksempel media eller sosiale medier, trenger dermed ikke spille en så stor rolle som man kunne anta dersom folk i stor grad ser på helheten.

I og med at mine funn ikke er generaliserbare kan dette utslaget også være tilfeldig. Det kan også være at intervjuene og intervjusituasjonen ikke har klart å fange opp alle mulig årsaker til lav grad av ønske om påvirkning, og det hadde derfor vært interessant å studere dette nærmere for å se om dette gjør seg gjeldende i andre grupperinger.

8.2.3.Alderspensjon

Når det gjelder alderspensjon så viser mine funn ikke uventet det samme som flere andre studier, blant annet hos Breit og Salomon (2015). At yngre personer ikke er like opptatt av dette spørsmålet og at det rett og slett ikke engasjerer slik man kunne hevde det burde, da dette er et viktig tema som berører folk når de blir eldre.

Innledningsvis argumenterte jeg for viktigheten av at nettopp yngre mennesker engasjerer seg og forsøker å påvirke politikken som utformes når det gjelder alderspensjon. Dette fordi det er nå mange av endringene for fremtidens alderspensjon og fremtidige generasjoner finner sted.

Nettopp derfor burde den yngre del av befolkningen se viktigheten av å engasjere seg og forsøke å påvirke.

Men det er altså ikke stort engasjement for dette politikkområdet i utvalget. Som jeg har vist i analysen er det flere mulige årsaker til dette. Både kompleksitet ved utformingen av politikkkfeltet, tidsaspektet med mer, kan forklare hvorfor det er så lite engasjement og forsøk på påvirkning. Jeg hadde derfor funnet det interessant å forsøke å finne svar på hva som kunne fått yngre mennesker til å engasjere seg mer i dette saksfeltet. Mine funn er slik sett ikke oppsiktsvekkende, men det reiser spørsmål om faren ved at et politikkområde eller saksfelt som vil berøre størstedelen av befolkningen ikke engasjerer. Det vil derfor kunne være viktig å stille spørsmål og forsøke å finne ut hva som kan gjøres for å øke engasjementet rundt dette saksfeltet.

8.3. Avsluttende kommentarer.

Avslutningsvis vil jeg helt kort komme med noen kommentarer med hensyn til min studie om velferdspolitik og de funn jeg har gjort.

8.3.1. Det store bildet; er velferdspolitik viktig for folk flest?

I oppgavens innledning påpeker jeg at velferdspolitik er viktig fordi det har en inngripen i alle folks liv. Jeg har studert engasjement for ulike velferdspolitiske saker, om informantene forsøker å påvirke og ikke minst hvordan de eventuelt går frem for å gjøre dette. Et viktig avrundende spørsmål som er verdt å stille, er om velferdspolitik oppleves som viktig for folk. Tar folk velferd for gitt og/eller tenker de ikke over at det er viktig å følge med på de beslutninger som tas innenfor ulike velferdspolitiske saksfelt?

Blant mitt utvalg konkluderte jeg med at informantene så på velferdspolitik som viktig, men samtidig er det slik at velferdspolitik også kan være et litt komplekst begrep, og det kan for mange bli litt overordnet og vanskelig å få helt "tak på". Som en av informantene påpekte "(..)det blir litt diffust i forhold til hverdagslig språk (...)vanlige folk tenker mer helse (..)eller skole"). Det er noe man er klar over, men man tenker nødvendigvis ikke så mye på hvordan det utformes eller at det er viktig å forsøke å påvirke. At borgere er interesserte og engasjerte i velferdspolitik er derfor viktig.

8.3.2. De "enkle" kanalene er de som brukes?

Når det gjelder hvilke innflytelseskanaler som blir brukt, ser vi altså at det er størst bruk av de indirekte/representative kanalene og ikke de direkte som man kunne anta ut fra andre forskningsbidrag. Det er viktig igjen å påpeke at selv om de indirekte/representative innflytelseskanalene benyttes i utvalget, er det slik at disse kanalene heller ikke brukes aktivt for å påvirke spesifikt innenfor to av politikkområdene, alderspensjon og helsepolitikk. Det er heller slik at en eventuell påvirkning på disse saksfeltene skjer indirekte ved at de indirekte /representative kanalene benyttes på generell basis.

Samtidig har jeg her kommentert at bildet er litt mer nyansert om man ser på bruk av kanaler generelt hos mine informanter, og ikke bare på saksfelt innenfor velferdspolitik. Tar man bort kun velferdspolitik saksfelt og heller ser på politikk generelt er det slik at bruken mellom indirekte/representative kanaler og direkte kanaler utjevner seg litt. Dersom man ser på de innflytelseskanalene som mine informanter bruker så er valgkanalen godt representert, nesten alle informantene benytter seg av denne kanalen. Størstedelen av informantene er også med i fagforeninger. Bruk av sosiale medier står også sterkt i utvalget og mange har benyttet seg av personlig boikott, eller deltatt i aksjoner og underskriftskampanjer. Det er altså et sett av ulike innflytelseskanaler som blir brukt, og jeg har i avsnittet ovenfor også vist til at det er litt ulikt hvilke kanaler som brukes avhengig av om det er velferdspolitiske saker det gjelder eller andre saksfelt. Generelt benytter altså informantene seg av en blanding mellom indirekte/representative og direkte kanaler.

Studerer man de nevnte innflytelseskanalene litt nærmere, er et fellestrekk ved alle disse at de er relativt enkle å benytte seg av. Det kan altså tenkes at informantene velger kanaler bevisst eller ubevisst etter hvor enkle de er å bruke. Kun et fåtall av informantene bruker de litt mer tidkrevende kanalene, for eksempel ved å være medlem av et parti, ha verv i en fagforening, eller være medlem av en interesseorganisasjon. Dermed er det interessant å stille seg spørsmålet om hvorfor folk velger "enkelt" og hva slike valg på sikt vil kunne medføre. Dersom borgere kun velger noen former for innflytelseskanaler, hvilke konsekvenser vil dette ha?

8.3.3. Vanskelig å nå igjennom som enkeltmenneske.

Et av funnene jeg gjorde i studien var at størstedelen av informantene i utvalget mener at det på generelt grunnlag er vanskelig å klare å påvirke i politikktutforming som enkeltmenneske.

Selv om de fleste benytter seg av stemmeretten sin og er medlem i fagforeninger var det likevel slik at mange av informantene mente at det er vanskelig å kunne påvirke i politikktutforming. Det var ulike grunner som ble oppgitt, for eksempel at det er vanskelig å påvirke som en enkeltperson og at man heller må ha en større gruppe bak seg, politikken er blitt profesjonalisert noe som gjør det vanskelig for en enkeltperson å kunne påvirke, eller at det er vanskelig å nå frem i mengden for å nevne noe. Den generelle trenden er altså at det kan oppleves som vanskelig å kunne påvirke i politikktutforming gjennom mange av de innflytelseskanalene som finnes, og at man er nødt til å ta en veldig aktiv rolle enten i politiske partier, større organisasjoner og liknende for å kunne klare å påvirke. Selv om de fleste stemmer ved valg oppleves det gjerne ikke som nok dersom man virkelig ønsker å påvirke i politikktutforming.

Som jeg kommenterte ovenfor er det de ”enkle” kanalene som i stor grad blir brukt. Om det er slik at folk mener de egentlig ikke kan påvirke og få innflytelse, kan dette være noe av grunnen. En annen årsak til at de enkle kanalene blir brukt, kan være at folk ikke føler det er noe vits i å engasjere seg mer forpliktende fordi de mener de egentlig ikke kan påvirke så mye som enkeltmenneske. Samtidig er det positivt at man deltar selv om man er usikker på om man har stor grad av innflytelse, og informantene i mitt utvalg deltar nettopp i stor grad innenfor enkelte innflytelseskanaler selv om de altså mener det kan være vanskelig å påvirke som enkeltmenneske.

Selv om funnet ikke egentlig forbauser meg og mitt utvalg er lite, var dette noe jeg merket meg og tenker er verdt å bemerke. Tillit til politikk og demokratiske institusjoner og prosesser er svært viktig i et samfunn. Svekket deltakelse i politikk og politiske spørsmål kan utgjøre en fare for demokratiet (Strømsnes 2003:222). Om man føler at man egentlig ikke kan påvirke, vil en slik tillit på sikt kunne svekkes. I min studie ser jeg på velferdspolitiske saker, men mine spørsmål og funnene som gjaldt mulighet til påvirke var av generell art. Det at informantene mener man må gjøre mer enn ”bare å stemme” for å påvirke kan være bra. Det kan føre til at personer engasjerer seg ekstra i ulike politiske spørsmål og samfunnsspørsmål. Samtidig kan det være et varseltegn om man føler at man som enkeltmenneske ikke har noe å si. Om man ikke tror man har mulighet til å kunne påvirke vil man kanskje heller ikke engasjere seg. Engasjerte og aktive borgere er helt klart et viktig element i et samfunn.

8.3.4.Hva kan min studie bidra til?

Generelt vil det alltid være viktig med studier som ser på engasjement og deltakelse i befolkningen. Både engasjement og deltakelse kan variere til ulike tider, og det vil for et demokrati derfor alltid være viktig å ha en viss formening om statusen på engasjement og deltakelse i befolkningen. Som jeg har kommentert ovenfor når det gjelder mine funn, er det viktig at borgere føler de har mulighet til å kunne få innflytelse og å påvirke i politikktutforming.

I min studie har jeg fokus på velferdspolitik, gjennom tre forskjellige politikkområder. Velferdspolitik generelt er en svært viktig del av samfunnet, og velferdspolitiske saker påvirker borgere i stor grad. Dermed kan studier som omhandler statusen og engasjementet rundt velferdspolitik samt hvordan borgere prøver å få innflytelse på dette saksfeltet, være viktig.

Min studie reiser også en del spørsmål rundt innflytelseskanaler som kan være verdt å se på, særlig når det gjelder forholdet mellom tradisjonelle og moderne kanaler. Mine funn samsvarer delvis med andres, men er samtidig ulik trolig på grunn av politikkområdene jeg studerer. Det å nå ut til borgere i et samfunn er viktig, og like viktig er det at borgere føler de når frem og kan få innflytelse. Disse aspektene henger sammen, men det vil alltid være samfunnsfaglig relevant å se på tendenser i befolkningen, når det gjelder engasjement og tillitt til politikk og politiske prosesser. Slik sett er en studie som viser bruken av engasjement og innflytelseskanaler generelt viktig.

Engasjement og påvirkning er også ofte knyttet til valg og valgdeltakelse. Dette er selvfølgelig viktig og kan være gode mål på deltakelse i befolkningen, men mangfoldet av ulike kanaler og andre typer saker mellom valg er også viktig å studere. Det finnes jo som vi har sett, svært mange måter å engasjere seg og delta i politikktutforming på, og det er heller ikke gitt at valgår er viktigere enn andre år. Et eksempel er pensjonsforliket som jeg har omtalt tidligere. Denne saken ble utformet ved et kompromiss på Stortinget og var dermed i stor grad ute av valgkampen i 2005. Viktigheten av å kunne delta og engasjere seg for borgere utenom valg er derfor også interessant å studere.

Litteraturliste:

Aardal, Bernt, Anne Krogstad, Hanne Marthe Narud (red.). (2004): *I valgkampens hete, strategisk kommunikasjon og politisks usikkerhet*. Oslo: Universitetsforlaget

Aardal, Bernt og Johannes Bergh (red.) (2015): *Valg og velgere, En studie av stortingsvalget 2013*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Album Dag, Marianne Nordli Hansen og Karin Widerberg (red.) (2010): *Metodene våre, eksempler fra samfunnsvitenskapelig forskning*. Oslo: Universitetsforlaget.

Aase, Tor Halfdan og Erik Fossåskaret (2014): *Skapte virkeligheter, om produksjon og tolkning av kvalitative data* (2. utg). Oslo: Universitetsforlaget

Bay, Ann-Helén, Axel West Pedersen og Jo Saglie (red.) (2009): *Når velferd blir politikk, partier, organisasjoner og opinion*. Oslo: Abstrakt forlag AS.

Brinkmann, Svend og Lene Tanggaard (red.) (2010): *Kvalitative metoder, emperi og teoriutvikling*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Christensen, Dag Arne (m.fl.) (red.) (2017): *Tjenstedemokratiet, Velferdsstaten som arena for deltakelse*. Oslo: Universitetsforlaget.

Hatland, Aksel, Stein Kuhnle og Tor Inge Romøren (red.) (2011): *Den norske velferdsstaten*. (4.utg)Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Ihlen, Øyvind, Eli Skogerbø og Sigurd Allern (red.) (2015): *Makt, medier og politikk; Norsk politisk kommunikasjon*. Oslo: Universitetsforlaget.

Jenssen, Anders Todal og Toril Aalberg (red.)(2007): *Den medialiserte politikken*. Oslo: Universitetsforlaget.

Martinussen, Willy (1993): *Velferdsfelleskap. Medvirkning og solidaritet i nærmiljø, yrkesliv og politikk*. Allforsk Avh, Senter for samfunnsforskning-SESAM.

Nilssen, Vivi (2012): *Analyse i kvalitative studier, den skrivende forskeren*. Oslo: Universitetsforlaget.

Rommetvedt, Hilmar (2002): *Politikkens allmengjøring og den nypluralistiske parlametarismen*. (2. utg.) Bergen: Fagbokforlaget.

Saglie, Jo (red.) (2009): *Det nære demokratiet-lokalvalg og lokal deltakelse*. Oslo: Abstakt forlag.

Strømsnes, Kristin (2003): *Folkets makt. Medborgerskap, demokrati, deltakelse*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Thagaard, Tove (2013): *Systematikk og innlevelse, en innføring i Kvalitativ metode* (4.utg.). Bergen: Fagbokforlaget.

Tjora, Aksel (2012): *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (2. utg.). Oslo: Gyldendal Norsk forlag AS.

Østerud, Øyvind (2007): *Statsvitenskap, Innføring i politisk analyse* (4. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Rapporter:

Breit, Eric og Robert Salomon (2015): *Kunnskap og informasjon om alderspensjon, nye relasjoner mellom borgere og forvaltning*. Oslo: Arbeidsforskningsinstituttet. AFI Rapport 9: 2015.

Christiansen, Peter m.fl. (2010): *Varieties of Democracy: Interest Groups and Corporatist Committees in Scandinavian Policy Making*. VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations, 2010, Vol.21(1), pp.22-40 [Fagfelleurdert tidsskrift]
<https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs11266-009-9105-0.pdf> [sist lest 15.11.2017]

Hansen, Tore og Trond Tjerbo (2003): *Politisk engasjement, borgerroller og sosial kapital*. Oslo: Makt- og demokratiutredningens rapportserie. Rapport 62, 2003. (kap 5.3, 6)
<http://www.sv.uio.no/mutr/publikasjoner/rapporter/rapp2003/rapp62/index.html> [sist lest 15.11.2017]

Henriksen, Kristin og Vebjørn Aalandlid (2006); *Samfunnspeilet, Deltar vi mindre enn før eller bare på en annen måte?* Oslo: Samfunnspeilet, 2006/5-6.

<https://www.ssb.no/valg/artikler-og-publikasjoner/deltar-vi-mindre-enn-for-eller-bare-paa-en-annen-maate> [sist lest 15.11.2017]

Segaard, Signe og Jo Saglie (red.)(2012): *Evaluering av forsøket med e-valg 2011: tilgjengelighet for velgere, tillit, hemmelig valg og valgdeltakelse*. Oslo: Rapport (institutt for samfunnsforskning: trykt utgave.) 2012:3utgave.

Masteravhandlinger

Stenersen, Thea Agnete (2017): *”Vi er ungdom liksom; du snakker ikke til en 50 år gammel mann!” – En studie av politisk engasjement hos ungdom*. Bodø: Nord Universitet, fakultetet for samfunnsvitenskap. Masteroppgave.

<http://hdl.handle.net/11250/2456687> [sist lest 15.11.2017]

Nettsider:

Levekårsundersøkelsen 2015, UNDP: Human Development Index, United Nations Development Programme, <http://hdr.undp.org/en/data> [sist lest 15.11.2017]

VG 05.06.2014 ”Høie legger ned akuttmottak i Telemark”

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/hoeie-legger-ned-akuttmottak-i-telemark/a/23222530/>
[sist lest 15.11.2017]

TV 2 25.04.2016 ”Sier ja til ny behandling for pasienter med føflekkkreft”

Tv2: <http://www.tv2.no/a/8256875> [sist lest 15.11.2017]

VEDLEGG 1

INTERVJUGUIDE.

	Spørsmål	Stikkord/ oppfølgingsspørsmål
1.	(Kjønn) og alder Hvor gammel er du?	
2.	Utdanningsnivå?	
3.	Vil du beskrive deg selv som en samfunnsengasjert person?	Hva opptar deg, lokale saker, nasjonale etc.?
4.	Vil du beskrive deg selv som politisk engasjert?	Følger du med på nyheter, i politiske saker etc.?
5.	Stemmer du ved valg?	Har du alltid stemt? Har du unnlatt å avgi stemme noen ganger? Har du latt være å stemme som en protest? Stemmer du alltid på det samme partiet? Er langsiktig politikk viktig for deg eller er du mer opptatt av enkeltsaker?
6.	Er du medlem av et politisk parti?	Har du vurdert å bli medlem? Hvorfor, evt hvorfor ikke?
7.	Er du medlem i en fagforening?	Hvor lenge har du vært medlem? Deltar du aktivt, har du verv, stemmer du ved uravstemning etc.?

8.	Har du andre verv?	Hvilke?
9.	Deltar du eller er du engasjert i andre former for organisasjonsarbeid, eller frivillig arbeid?	Hvilke da?
10.	Har du noen ganger deltatt i aksjoner, demonstrasjonstog?	Var disse politisk rettet? Boikott, underskriftskampanje, personlig boikott, markering, politisk markering etc
11.	Hvor aktivt følger du med på politiske saker i media?	Er media viktigste kilde for politisk informasjon? Andre kanaler?
12.	Har du noen ganger selv tatt kontakt med media, eller skrevet leserinnlegg for å ytre din mening i en bestemt sak?	Hvorfor evt ,hvorfor ikke?
13.	Bruker du noen former for sosiale medier?	Hvilke, hvor aktivt bruker du disse?
14.	Hvilke saker er det som engasjerer deg når du bruker sosiale medier?	Hvorfor disse?
15.	Hva assosierer du med velferdspolitik, er du kjent med begrepet?	
16.	Vil du si at velferdspolitik generelt er viktig for deg?	
17.	Er du engasjert i spørsmål knyttet til alderspensjon og pensjonspolitik?	Er dette viktig for deg? Hvor henter du info fra? Har du kjennskap til ulike pensjonsordninger?

18.	Har du aktivt gjort noe for å påvirke politikken på dette feltet?	Hvordan da, beskriv framgangsmåte Hvilke innflytelseskanaler?
19.	Er du engasjert i spørsmål knyttet til helsepolitikk?	Er dette viktig for deg? Hvor henter du info fra? Hvilke saker? Hva vet du om/ ditt inntrykk av helsesektoren?
20.	Har du aktivt gjort noe for å påvirke politikken på dette feltet?	Hvordan da, beskriv framgangsmåte. Hvilke innflytelseskanaler?
21.	Er du engasjert i spørsmål knyttet til innvandringspolitikk?	Er dette viktig for deg? Hvor henter du info fra? Hvilke saker? Hva vet du om/har du noe kjennskap til velferdsordninger for innvandrere/flyktninger?
22.	Har du aktivt gjort noe for å påvirke politikken på dette feltet?	Hvordan da, beskriv framgangsmåte. Hvilke innflytelseskanaler?
23.	Dersom du ville forsøke å påvirke politikken rundt alderspensjon, hvordan ville du gått frem?	Beskriv/hvilke kanaler?
24.	Dersom du ville forsøke å påvirke i helsepolitikk, hvordan ville du gått frem?	Beskriv/hvilke kanaler?
25.	Dersom du ville forsøke å påvirke i innvandringspolitikk, hvordan ville du gått frem?	Beskriv/hvilke kanaler?
26.	Er det andre velferdspolitiske saker som engasjerer og opptar deg mer enn de tre nevnte?	
27.	Føler du på generell basis at det er lett eller vanskelig å påvirke å få innflytelse i politikktutforming?	Hvorfor/ hvorfor ikke?

28.	Føler du at din «mening» som enkeltmenneske blir hørt?	
29.	Er det noe du ønsker å tilføye når det gjelder temaet vi har snakket om?	
30.	Er det noe du føler kunne vært gjort annerledes i dette intervjuet?	

Takk for at du stilte opp til intervju.

VEDLEGG 2.

INFORMASJONSKRIV MASTEROPPGAVE

Tema: Påvirkning og innflytelse i utforming av velferdspolitik.

Formålet med dette intervjuet er å undersøke folks engasjement i velferdspolitik samt hvilke måter man eventuelt forsøker å påvirke utformingen av politikken på. Dataene som samles inn fra dette intervjuet skal brukes i en kvalitativ studie som er en del av min mastergrad i samfunnsvitenskap ved Nord Universitetet. Veileder for masteroppgaven er Jill Beth Otterlei. jill.b.otterlei@nord.no

Intervjuet vil bli behandlet konfidensielt, men vil bli tatt opp av praktiske hensyn. Opptaket vil bli slettet straks intervjuet er nedskrevet og anonymisert. Dataene som samles inn vil kun bli brukt i forbindelse med studiet, funnene vil inngå som en del av masteroppgaven og denne vil bli publisert ved ferdigstilling.

Som deltaker har du når som helst mulighet til å trekke deg fra intervjuet, eller etter at intervjuet er foretatt uten å oppgi grunn. Intervjuet vil i så fall bli slettet umiddelbart. Du har selvfølgelig også mulighet til å velge å ikke besvare enkelte spørsmål som stilles under intervjuet dersom du ikke ønsker dette.

Dersom du har spørsmål i etterkant av intervjuet eller ønsker å se den nedskrevne versjonen av intervjuet, har du naturligvis mulighet til å kontakte meg. Kontaktinformasjon finnes nederst i informasjonsskrivet.

Dersom du gir tillatelse til det, vil jeg gjerne kunne ha muligheten til å ta kontakt med deg på nytt i etterkant av intervjuet dersom jeg har tilleggsspørsmål. Om du ikke ønsker dette er det selvsagt lov å reservere deg mot dette.

Takk for at du stiller opp til intervju.

Kontaktinformasjon: Reidun Sundstrøm

E-post: reidun.sundstrom@student.nord.no

Telefon: (fjernet i vedlegg)

VEDLEGG 3.

SAMTYKKEERKLÆRING.

Før intervjuet starter ber jeg deg samtykke til deltakelsen, og dermed bekrefte at du har lest og forstått informasjonen i informasjonsskrivet. Samtykkeerklæringen vi oppbevares separat og bli makulert ved fullføring av masteroppgaven.

Jeg har lest og forstått informasjonen over og gir mitt samtykke til å delta i intervjuet.

Dato

Signatur